BY

ALEXANDER SPERBER

Jewish Theological Seminary of America

NEW YORK

1943

PRINTED IN THE UNITED STATES OF AMERICA PRESS OF THE JEWISH PUBLICATION SOCIETY PHILADELPHIA, PENNA.

To the memory of my brother

Jacoh Sperher 2"3

(h. Ber. 311, 11190 – d. Ort. 23, 1918)

Dozent at the Rabbiner-Seminar in Berlin

להאי שופרא דבלי בעפרא קא בכינא

PROBLEMS OF THE MASORA

ALEXANDER SPERBER, Jewish Theological Seminary

TABLE OF CONTENTS

A. Introduction

- I. The Masoretic Bible
- II. A New Approach

B. THE MASORETIC ACTIVITIES

- ווו. The Problem of בחיב and יקרי: 1. The Talmudic Statement; 2. Identification of the Examples of the Talmud; 3. The Solution of the Problem; 4. The Solution Tested on Parallel Historic Narratives; 5. The Hebrew Bible in Two Recensions; 6. The Examples of the Talmud Re-interpreted.
- וע. The Problem of מלאים וחסרים: 7. The Talmudic Statement; 8. Rashi and Tosaphot.
- v. The Problems of כולהו דקדוקי ספרי: 9. The Division into Verses; 10. The Division into Sections; 11. The Extraordinary Points; 12. The Final Letters.
- VI. The Evidence of the Oldest Hebrew Bible Ms. on Record.
 - C. The Masora Parva (מסרה קטנה) Examined in the Sources
- VII. The Codex Petropolitanus: § 1. The Masora Originates in Masoretic Lists; § 2. The Text Contradicts the Masoretic Note; § 3. The Text was Revised so as to Conform with the Masora; § 4. The Masora Based Upon Different Sources; § 5. The Terminology; § 6. The Terms קרי and קרי § 7. Each Masoretic Source has קרי Readings of its Own; § 8. Readings of the Text Termed יקרי.

- VIII. The Ms. No. B19A of the Public Library in Leningrad: § 9. Errors are Not Considered; § 10. The Masora Originates in Masoretic Lists; § 11. The Text Contradicts the Masora; § 12. The Terminology.
 - IX. The Biblia Rabbinica, Venice 1524/5: § 13. Printer's Mistakes Not Considered; § 14. The Masora Originates in Masoretic Lists; § 15. Rabbinic Sources Utilized; § 16. The Text Contradicts the Masora; § 17. The Terminology.

D. JACOB BEN CHAYIM AS EDITOR

x. The Masoretic Text is Eclectically Established: § 18. Authorities Quoted for Doubtful Readings; § 19. The Masoretic Tradition at Variance; § 20. Masora and Text-Tradition at Variance; § 21. The Text is Made to Conform with the Masora; § 22. The Selecting of a Reading in the Absence of Masora.

E. Conclusions

XI. How To Edit the Bible: § 23. The Problem; § 24. The Basic Bible Text; § 25. The Significance of these Specimens; § 26. Towards a New Bible Edition. 3 Plates.

INDEX OF BIBLICAL PASSAGES

EXPLANATION OF ABBREVIATIONS USED:

- BHKK = Biblia Hebraica edidit R. Kittel; Textum masoreticum curavit P. Kahle. Stuttgart 1937.
- Ven = Biblia Rabbinica; second edition; Venice 1524/5. With "Bible" or "our Bible" we refer to this edition.
- TRL = A. Sperber: Hebrew based upon Greek and Latin Transliterations, *HUCA*, XII-XIII.
- HPT = A. Sperber: Hebrew based upon Biblical Passages in Parallel Transmission, *HUCA*, XIV.

NTS=A. Sperber: New Testament and Septuagint, *JBL* 1940. HPh=A. Sperber, Hebrew Phonology, *HUCA* XVI. $K=\Im$; Q=י \Box ; Q=.

|| = separates the two components of a doublet.

Abbreviations in the Masora Quoted Here:

```
אֹב = אלפא ביתא
             מצע = מצעות
             נכי =נביאים
                                          אור = אוריתא
              נמס = נמסר
                                           אמצ = אמצע
                                   אֹסֹפֹּ = אתנח סוף פסוק
               =נסיב
                       נס
          = סוף; ספר
                                          ביני = ביניהון
(or: סֹאֹ = ספר אחד
                                 במב = בר מן ב (two=)
         סֹפֹּ = סוף פסוק
                                    בר = בראשית רבה
             ספ – ספרא
                           בתר = בתריה; בתראה; בתרין
         סת = ספר תורה
                                        דסמ = דסמיכין
     פס = פסוקא; פסוקין
                                            זק = זקף
       פת = פתח; פתחין
                                           חס = חסר
             = קרינן
                                  טע = טעותא; טעמא
           קל = קדמאה
                                      יס = יש ספרים
       קמ = קמץ; קמצין
                                          כת = כתיב
       קרי = קריא; קרינן
                                       כֹכֹ = כתיב כן
                                          = לית
       רפ – ריש פסוקא
                                       לק = לא קרי
             רפ = רפה
                                  ליש = לישנא; לישני
            תור = תורה
                                         מל = מלא
          תיב = תיבותא
                                         מלי = מלין
                   תני
            תניינא =
                                 מסה = מסורה הגדולה
           תרג = תרגום
```

A dotted letter (e.g. \beth or $\bar{\sqcap}$) indicates: that the word referred to occurs either so many times (twice, or five times), or is spelled in such a way (with \beth or $\bar{\sqcap}$).

A. Introduction

I. THE MASORETIC BIBLE

THE first quarter of the sixteenth century or — to be more exact — the decade from 1515 to 1525 witnessed the publication of two almost equally elaborate editions of the entire Hebrew Bible by one and the same publishing house: Daniel Bomberg in Venice put out the so-called Rabbinic Bible in its first edition in the years 1515/17, and a comparatively short time afterwards, in 1524/5, the second edition. All subsequent Bible editions up to our own days were based -or at least claimed to be - cf. my "Hebrew Phonology," (HUCA XVI) §7 — upon the second Biblia Rabbinica, while the first edition survived merely in well equipped museums and in first class libraries. The reason for the different fates that befell Bomberg's two Bible editions lies in the fact that the second edition was essentially different from the first and was published with the express claim of representing the only reliable and trustworthy text of the Hebrew Bible, namely the Masoretic Text.

By the strange workings of fate, Bomberg had met, after the publication of his first Bible edition, Jacob ben Chayim, had given him a job as proof-reader in his printing plant, and was finally persuaded by him (though Jacob ben Chayim in his Introduction puts it to the effect that it was Bomberg, who took the initiative) — quoting Jacob ben Chayim verbatim — dered the initiative in the effect that it was Bomberg, who took the initiative in quoting Jacob ben Chayim verbatim — dered the initiative in the property in the public property

we corrected into וכתבן ולא כתבן, cf. the parallel וכתבן ולא and the later references to this point in the *Introduction*; cf. also the statement in Ned. 37b, to be quoted and discussed shortly, which corroborates our emendation).

This brief outline contains the basic features of the new Bible edition; they were meant to raise its standard from the level of a Bible edition to the authority of the Bible edition, i. e. the Masoretic Bible. These characteristics are: (1) the inclusion of the מסרה מסרה נדולה (2) marginal notes indicating מסרה בחלון ולא כתבן; (2) marginal notes indicating כתבן ולא קריין; (3) exactness in the use of the matres lectionis, expressed by the terms מלאים and מלאים; and (4) כולהו דקדוקי (1) שברי בולהו דקדוקי (2). I purposely retained here the original terminology of Jacob ben Chayim, without even attempting to translate or paraphrase it. For any such procedure would subconsciously prejudice us to connect a certain and historically established meaning with each term. We, on the other hand, aim at a new and unbiased investigation of the original meaning of these ancient terms.

In discussing, in his Introduction, the importance of these features for the establishment of a correct Bible text. Jacob ben Chayim does not follow the order in which he first listed them. While postponing the enumeration of the many and variegated difficulties in editing the מסרה גדולה וקטוה till the very end, he loses no time in taking up the discussion of the terms concerning קרי וכחים (number 2 in the list above), in order to clarify their origin and meaning. To this end he first deals with the various theories advanced by scholars of preceding generations, demonstrating their weak points and inadequacies. On the ruins of these shattered theories he then "solves" the problem, not by formulating a new theory of his own, but by plainly denying us the right to apply our reason and judgment to its solution: כל אלו התרוצים (השר דון יצחק אברבנאל occlession).

ואנן לית לן כי אם תלמודא דילן. אשר קבלנו עלינו. כי לבן של Instead of carguing, Jacob ben Chayim thus merely refers us to the statement in Ned. 37b, where these terms together with references to other Masoretic activities are classed as הלכה למשה מסיני may mean, one thing is surely implied herein: no human argument can prevail against it!

This way of proving his point no doubt fully appealed to Jacob ben Chayim's contemporaries, and even to later generations. Yet one cannot but wonder how Christian D. Ginsburg could base his *Introduction to the Masoretico-critical edition of the Hebrew Bible* which appeared in the year 1897, on Jacob ben Chayim's *Introduction*, without even as much as attempting to analyze critically Jacob ben Chayim's presentation of the problems connected with the Masora, and asking whether arguments, which sounded quite convincing in the early sixteenth century, still hold true in our days of historical-critical approach.

II. A NEW APPROACH

In taking up now the discussion of the problems of the Masora in the same order in which Jacob ben Chayim refers to them, we wish to emphasize, at the very beginning, that we concern ourselves solely with the problems as such and the possibility of their solution, but not with the history of dealing with these problems. To such an extent is the very starting point of all previous researches in this field outdated and obsolete, and to such an extent have the ancient arguments used as proofs pro and con for the respective theories lost their weight and power in our own age that, interesting though their study may be to the historian, they have nothing to offer to the philologian. We, therefore, turn instead right to the sources and concentrate on

their interpretation, with our view unobstructed by the débris of decayed theories which were based upon late Masoretic compilations.

B. THE MASORETIC ACTIVITIES

III. THE PROBLEM OF כתיב AND קרי

1. The Talmudic Statement

The first reference to the terms כתיב and קרי can be found in Ned. 37b, a statement which has been referred to already by Jacob ben Chayim. It reads: אמר רב יצחק מקרא סופרים ועיטור סופרים. וקריין ולא כתיבן. וכתיבן ולא קריין. הלכה למשה מסיני. The statement continues by giving examples for each one of the categories mentioned. We postpone the examples for the terms מקרא סופרים and עיטור סופרים for a later discussion, and proceed to קריין ולא כתיבן: פרת דבלכתו. איש דכאשר ישאל איש בדבר האלהים. באים דנבנתה. לה דפליטה. את דהגד הגד. אלי דהגרן. אלי דהשערים. אלין קריין ולא כתבן. וכתבן ולא קריין: נא דיסלח. זאת דהמצוה. ידרך דהדורך. חמש דפאת נגב. אם דכי גואל. Thus the Talmud explains the term גואל by pointing out the following examples: (1) מכת in connection with the verb איש; (2) איש in the verse כאשר ישאל איש in connection with לה (3) בדבר האלהים; (4) וברבר האלהים; (4) in connection with את (5); פליטה in connection with הגד הגד הגד. (6) אלי in connection with הגרן; and (7) אלי in connection with השערים. These words represent cases of קריין ולא כתבן. As to the counterpart of this term, namely the term כתבן ולא קריין, the Talmud again offers the explanation by way of listing examples. They are the instances of: (1) 83 in connection with יסלח; (2) את in connection with ידרך; (3) יסלח; in connection with חמש; (4) הדורך in connection with פאת נגב; and (5) אם in connection with כי גואל.

2. Identification of the Examples of the Talmud

In commenting upon this Talmudic statement, רבנו ניסים את דהגד הגד: ברות. ויען בעז ויאמר לה הגד הגד לי את דהגד הגד: ברות. ויען בעז ויאמר לה הגד הגד לי היהו בספרים את אשר עשית את חמותך. האי את קרי ולא כתיב. מיהו בספרים שלנו קרי וכתיב. ואף במסרה לא מדכר ליה בהגך דקריין ולא שלנו קרי וכתיב. He identifies the example את דהגד הגד (cf. above #5 in the list of the קריין ולא כתיבן with Ruth 2.11, but voices his amazement at the fact that the Talmud considers the את here as את אחל הולא כחיב, while his Bible copy exhibited it as just as regular a word of the text קרי ולא כתיב and קרי identical) as any other word. We on our part are puzzled, too; for in our Bible text את לכתיב הסר סכנור here at all, neither as קרי חסר מבים.

On המצוה רהמצוה (cf. above #2 in the list of the קר"ן), Rashi remarks: כתיב בירמים. But רבנו ניסים under the same heading says: בסדר ואתחנן. כך מצאתי כתוב. ולא נמצא Rashi's indication that this passage is to be found in Jeremia, is rather vague; and R. Nissim's remark is even by far less satisfactory: he saw a note giving the weekly portion ואתחנן (Deut. 3.23-7.11) as the location of this passage, but could not locate it there himself.

The oldest Hebrew Bible manuscript in existence, which exhibits a reference to the terms now under discussion, is the Codex Petropolitanus (written in 916/7 C. E.). In practically identical Masoretic notes on Jer. 39.12 and Ezek. 48.16 it states: אם במקום. אם במקום. אם במקום. אם הדרך. אם במקום. אם הדרך. אם נאל. נא ייי. את אשר. ידרך הדרך. חמש We see that here the five examples of the Talmud have increased in number and become eight. But, to our dismay, we notice that, of the five original examples of the Talmud, only four (nos. 1, 3, 4 and 5 of our list above) survived and were incorporated in this Masoretic note; זאת דהמצוה (above #2) has been displaced by את אשר and three more new items make

their appearance, which offer the word א as a common feature (אם כאשר and אם אמנון, אם במקום).

The discrepancy in the number and choice of instances between the Talmudic statement and the Masoretic note in the Codex Petropolitanus might be explained by assuming that either source intended merely to examplify the term, but did not aim at presenting us with a complete list of such cases. Of course, the fact that the Codex Petropolitanus explicitly limits the number of cases to eight seems to exclude such an explanation. But an even more startling fact remains unaccounted for: that of the 12 instances mentioned in the Talmud, R. Nissim already found himself unable to locate two. This reflects in a strange way on the attention which post-Talmudic Jewry paid to a phenomenon which the Talmud itself characterized as 'הלכה למשה מסיני.

3. The Solution of the Problem

must not be brought up as arguments in our search for the locating of the passage פרת דבלכתו.

The historic events as narrated in 2 Sam. 8 are once again retold in 1 Chron. 18. With the differences in the choice of words, the morphology and syntax between these two narratives of identical events I have dealt exhaustively in a monograph "Hebrew based upon Biblical Passages in Parallel Transmission," HUCA XIV. We now compare the consonantal text of verse three in these sources: 2 Sam. 8.3 reads: בְּלֶבְתוֹ להשיב ידו בנהר; 1 Chron. 18.3 reads: בְּלֶבְתוֹ להציב ידו בנהר פְּרָת. (On the variant להשיב cf. HPT § 9). And now let us interpret the Talmudic statement on the basis of this parallel passage: The Talmud states that קרי ולא כתיב is קרי ולא כתיב; actually we find that בלכתו in connection with the verb בלכתו is offered by Chron., but not by Sam. We may formulate our findings by way of an equation: According to the Bible, חם in connection with בלכתו is offered in Chron., but not in Sam.; according to the Talmud, בלכתו is offered in בלכתו is offered in but not in כתיב. The conclusion is: Chron. represents the י ק-lext, and Sam. the פרת דבלכתו is ern. the פרת דבלכתו is קרי ולא כתיב, the Talmud meant to indicate: in connection with the verb בלכתו, Chronicles has the noun פרת, while Samuel does not have it. The Biblical passage 2 Sam. 8.3 would, therefore, have to be read as: בלכתו להשיב ידו בַּנָהָר (and not vocalized בְּנְהֵר). The noun הַנְּהָר (with the article) instead of והר פרח, is often used to describe the Euphrates; cf. Ex. 23.31: וְשַׁתִּי אֶת גְּבָלְךּ מִיַם-סוּף וְעַדִּיָם פָּלִשְׁתִים וּמִמְדְבָּר עַד-הַנָּהָר; Num. נִישְׁלַח מַלְאָבִים אָל-בִּלְעָם פְּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל־הַנָּהָר: Deut. 11.24: ימְרַהַנָּהָר נְהַר־פּרָת; cf. similarly the use of הַיְאֹר for the Nile.

Formulating our findings on a broader basis, we now state: The history of the kingdom of Judah is told twice in our Bible: in the Former Prophets (from 1 Sam. 31 on) and in Chronicles (from 1 Chron. 10 on). We disregard as later additions the

paraphrases and interpolations of the original strictly historic narrative, which occupies approximately 470 verses in more or less identical form (cf. HPT) in each of these parallel sources. The Talmud - or the ancient source whence the Talmud derived its information — designated with □ ' □ that recension of historic narrative, which is now included in the Former Prophets, while 'TP was applied to the other recension, which Chronicles now exhibits. The problem as to whether the Talmud has the terms קרי and קרי from his ancient source, or whether they already represent a confusion of a later generation, when the original meaning of the genuine symbols had been forgotten and was subsequently replaced by a later popular explanation (cf. similarly אֹח: originally for תרגום ארמי, later explained as: תרגום ירושלמי : originally meaning תרגום אנקלוס, later misunderstood as: תרגום יונתן) is irrelevant for our investigation. On the connotation which these terms בתיב and יכך carry in the mediaeval Masoretic terminology, cf. §§ 6-8, 12c and 17c in Chapter C.

4. The Solution Tested on Parallel Historic Narratives

a) SAMUEL, KINGS, AND CHRONICLES. If our contention be correct that the historic Annales in the recension of the Former Prophets are meant by כחיב, and in that of Chronicles by קרי, then we should be able to verify it on more examples than just the one of אפרת דבלכתו , which the Talmud mentions. Theoretically reasoning we would say: whenever a Masoretic note appears on a word in a verse of the Former Prophets, which belongs to these Annales (that means: the Bible offers this verse twice; in the Former Prophets and in the respective parallel passage in Chronicles), stating that the spelling of the text represents the parallel passage in Chronicles to offer this word in exactly the

same way as the Masoretic note stipulates for the 'קר'. This theoretical demand is fully corroborated by the facts. In order to prove this highly essential point I shall list all the passages in the Annales (as defined above) which have Masoretic notes regarding the מריב and 'קר' with constant reference to the textual reading of the parallel passage. The material is derived from both Bible editions, the Biblia Hebraica ed. Kittel-Kahle and Jacob ben Chayim's second edition of the Biblia Rabbinica. As a rule they agree in their application of the terms מריב and 'קר', so that I do not have to bring their sigla. Only when such a Masoretic note has but one of these Bible editions as a basis, do I put its symbol to indicate the source. I consistently vocalize the '¬¬-word:

```
2 Sam. 5.2: K מוציא

Q המוציא = 1 Chron. 11.2

2 Sam. 5.2: K והמבי

Q והמביא = 1 Chron. 11.2

2 Sam. 5.24: K בשמעך
```

2 Sam. 8.3 as compared with 1 Chron. 18.3, cf. above p. 302.

Q קַשְּׁמְעַבּ = 1 Chron. 14.15

```
2 Sam. 21.21: K שמעי (Ven) שמעי ב 1 Chron. 20.7; the Q (BHKK) is: שִׁמְעָּה ; cf. HPT § 38b.

2 Sam. 23.8: K אחר ב 1 Chron. 11.11

2 Sam. 23.9: K אחרו ב 1 Chron. 11.12

2 Sam. 23.9: K דרי ב 1 Chron. 11.12

2 Sam. 23.9: K דרי ב 1 Chron. 11.12; the spelling in Chron. is plene (דור), cf. HPT § 40.
```

```
2 Sam. 23.9: K גברים
```

Q הְנְבַּרִים = 1 Chron. 11.12

2 Sam. 23.13: K שלשים Q שלשים 1 Chron. 11.15; the spelling in Chron. is plene (שלושה), cf. HPT § 40.

2 Sam. 23.15, 16, 20: K מבאר Q (Ven) בור Chron. 11.17, 18, 22; the spelling in Chron. is plene (מבור), cf. HPT § 40.

2 Sam. 23.18: K השלשי Q השלשה = 1 Chron. 11.20; the spelling in Chron. is plene (השלושה), cf. HPT § 40.

2 Sam. 23.20: K אוד Q ביל ב 1 Chron. 11.22

2 Sam. 23.20: K האריה Q הָאָרִי = 1 Chron. 11.22

2 Sam. 23.21: K אשר Q איש = 1 Chron. 11.23

2 Sam. 23.37: K נשאי Q בישא = 1 Chron. 11.39

2 Sam. 24.14: K רחמו Q בַּחֲמָיו = 1 Chron. 21.13

2 Sam. 24.22: K בעינו Q בְּעִינָיו = 1 Chron. 21.23

1 Ki. 7.23: K וקוה Q וקו = 2 Chron. 4.2

1 Ki. 8.26: K דבריך Q דבריך = 2 Chron. 6.17

בנית עורה (BHKK) בניתי בסוף חיבו (Chron. 6.38; the Masoretic note in Ven: בנית ק. יב חסי בסוף חיבו וקרי shows that בנית ק. בנית ק is a misprint for בנית ק. too. (cf. later IX § 13).

1 Ki. 9.9: K וישתחו

Q ויִשְׁתַּחֲוּנ=2 Chron. 7.22

1 Ki. 9.18: K תמר

Q חַרמר = 2 Chron. 8.4

1 Ki. 10.5: K משרתו

Q מְשֶּׁרְתְיו=2 Chron. 9.4

1 Ki. 12.3: K

Q (BHKK) $\aleph \Box_{i}^{*} \underline{1} = 2$ Chron. 10.3

1 Ki. 12.7: K וידבר

Q וְיַדְבְּרוּ = 2 Chron. 10.7

1 Ki. 12.12: K ויבו

Q בְיָבֹא = 2 Chron. 10.12

1 Ki. 12.21: K ויבאו

Q בְיָבֹא = 2 Chron. 11.1

1 Ki. 14.25: K שושק

Q שִׁישַׁק = 2 Chron. 12.2

1 Ki. 22.13: K דבריך

Q ㅋㅋㅋㅋ= 2 Chron. 18.12

2 Ki. 8.17: K שנה

Q שָׁנִים = 2 Chron. 21.5

2 Ki. 11.1: K וראתה

Q רָאֵתָה = 2 Chron. 22.10

2 Ki. 11.2: K הממותחים

Q המומחים = 2 Chron. 22.11

2 Ki. 11.4, 10, 15: K המאיות

Q הַמְאוֹת = 2 Chron. 23.1, 9, 14

2 Ki. 11.18: K מובחתו

Q מובחתיו = 2 Chron. 23.17

2 Ki. 14.2: K יהוערין

Q יהוֹעַרָן = 2 Chron. 25.1

2 Ki. 14.12: K לאהלו

Q לאָהָלָיו = 2 Chron. 25.22

vice-versa: 1 Chron. 14.1: K מִירָם = 2 Sam. 5.11

Q בוּרָם; thus, the reading of the parallel passage in the Former Prophets is termed here בתים in Chron.

The only exceptions are the following three instances, in which Chronicles exhibits textual readings which are termed בחיב in the Former Prophets:

These cases may be taken as an indication of the fact that the form in which the original Annales appear in the Hebrew Bible, represents an already mixed type. This explanation is further substantiated by a few cases, in which the Masoretic note concerning and and are occurs in the Chronicles passage, while it is the corresponding parallel verse in the Former Prophets, which exhibits the are an indication of the fact that the

2 Chron. 26.21: K החפשות Q הַחְפְשִׁית = 2 Ki. 15.5

b) 2 ki. 18-20 and isa. 36-39. The incidents told in 2 ki. 18.13, 17-37; 19.1-37; 20.1-6, 9, 11b-19 are narrated again in Isa. 36.1-22; 37.1-38; 38.1-8; 39.1-8. In 2 Chron. 32 we have merely a short abstract of these narratives which can in no way be considered as a parallel to the reports of 2 Ki. We find ourselves thus confronted with a new problem: what place does the narrative in Isa. occupy in comparison with that of 2 Ki.? An examination of the relation of this text to the Masoretic notes on 2 Ki. concerning קרי and קרי will furnish us with a clue towards the solution of this problem:

2 Ki. 19.23: K ברכב Q ברכב Isa. 37.24 2 Ki. 19 23: K קצה Q (Ven) קצה Isa. 37.24 2 Ki. 19.31: K vacant Q קרי ולא כתיב 2 Ki. 19.37: K vacant Q יקרי ולא כתיב Q (Yen) קרי ולא כתיב 1 Isa. 37.32 2 Ki. 19.37: K vacant Q קרי ולא כתיב 1 Isa. 37.38

Q 1 = Isa. 39.7

There is only one instance, in which Isa. offers a Masoretic note of קרי and יקרי and here the parallel in 2 Ki. has the 'יף-reading:

Isa. 37.30: K ואכול Q ואכול = 2 Ki. 19.29

I would not lay too much stress on the evidence of this instance, I feel by no means sure that this Masoretic note is based upon sound tradition. For it is quite possible that we have here rather a confusion of the sources similar to the case of 2 Ki.

20.13 and its parallel Isa. 39.2, where BHKK and Ven differ as to where the Masoretic note rightly belongs:

נכתה BHKK: Isa. 39.2: K

Q גְּלֹתוֹ; but 2 Ki. 20.13 merely without any Masoretic note.

Ven: 2 Ki. 20.13: K נכתה

Q גְּכוֹתוֹ: but Isa. 39.2 merely without a Masoretic note.

We may, therefore, sum up the result of our investigation by stating that the reports in Isa. 36-39 are of the 'Type and that consequently their proper place would be within the framework of Chronicles.

5. The Hebrew Bible in Two Recensions

Our investigation has led us to the realization that in the ancient source from which the Talmudic statement in Ned. 37b emanated, אוֹם and קרי (or whatever form these symbols originally had) were used to indicate variants between the two recensions of historic narrative as contained in the Former Prophets (בתיב) and Chronicles (קרי). An apparent gap in the narrative of Chronicles could be filled by pointing to the chapters 36–39 in Isa.

The Masoretic notes on and and of do in no way represent an exhaustive list of these differences between the two recensions. I refer the student of Biblical philology to my monograph "Hebrew based upon Biblical Passages in Parallel Transmission" (IIUCA XIV) for an adequate treatment of this problem: identification of the variants and their explanation by way of grouping and classification. The preceding investigation furnishes the methodical justification of my procedure there in basing it upon the three parallel sources as defined in the introductory remarks (p. 153). The fact that we possess Masoretic

notes on קרי and קרי for all Biblical books, while the parallel passages of our Hebrew Bible are limited mainly to the narration of certain historic events, may be taken as evidence that, originally, considerably larger portions of the Bible were transmitted in two recensions, but were subsequently withdrawn in the course of redactional developments. The fate of the parallel recension of the Pentateuch makes our explanation plausible: It is not much more than two centuries since the Hebrew Pentateuch of the Samaritans was discovered and became available to scholarship. This text represents - as demonstrated in HPT — a parallel recension of our Masoretic Pentateuch, which prior to this discovery was all we had of the Pentateuch in Hebrew. In a monograph "New Testament and Septuagint" (JBL 1940) I proved that "we shall have to assume that the Samaritan Hebrew Bible originally included the entire Old Testament" (p. 246). It now becomes clear that the three sources in two recensions, upon which HPT is based, are in reality three fragments of one and the same genuine source, consisting of major portions of the Hebrew Bible in two recensions.

These two recensions differed from one another in very many details. These variants are dealt with in HPT; they reflect differences in the vocabulary, morphology, and syntax. According to the results obtained there, the basic sources of that monograph can be divided into two groups; the members of each group have certain linguistic or dialectic phenomena in common, as against the members of the other group. Of course, no division can claim to be correct in each and every detail, since we possess the basic texts only in a later form, which is of an already mixed type; but in general I hope to be correct. Recension A is represented by: 1) the Masoretic Pentateuch; 2) the parallel passages in Chronicles, and 3) 'p-readings. Recension B is evidenced by: 1) the Samaritan Pentateuch;

2) the parallel passages in Samuel and Kings; and 3) בכחיב readings.

In support of these results, I should now like to refer to the conclusions I arrived at in my monograph NTS with regard to the sources of the Old Testament in Greek. I could prove there the previous existence of two independent Greek Bible translations of the Septuagint-type, which in turn were based upon two different Hebrew Bibles. As far as the Pentateuch in Greek is concerned, these two different Hebrew Vorlagen may be identified as more or less represented by the Masoretic and Samaritan Pentateuch, respectively (cf. NTS, especially chapter XI, pp. 242 seq., and the concluding remarks of chapter XVI on p. 278 there). In other words, the Hebrew Bible — or at least very considerable portions thereof — was originally known in two recensions, which in their turn even served as bases for two respective translations into Greek.

On the terminus ad quem, how long these recensions continued their separate existence, and at what approximate period we might fix the time of their final merger into the one Hebrew Bible (which in certain parallel chapters still preserves the original two-recensional character), cf. NTS, chapter XVIII, p. 283 seq.

6. The Examples of the Talmud Re-interpreted

I am under the impression that the instances which the Talmud lists in Ned. 37b in order to explain the terms מקרי and קרי do not represent just casual variants, but were deliberately chosen so as to illustrate some of the characteristic differences between the two types or recensions of the original Hebrew Bible:

פרת דבלכתו or הַנָּהָר פָּרָת or יְבָּלְכתוּ for the Euphrates; cf. p. 302.

איש דכאשר ישאל איש בדבר האלהים: the indefinite pronoun "one" (German: man) is expressed in Hebrew by "" or merely by the 3rd person of the predicative verb; cf. Ex. 10.23: אולא קמו איש מתחתיו with ib. verse 5: ולא יוכל לראת את הארץ. In terming this use of איש as קרי ולא כתיב, the Talmud according to our interpretation — wishes to indicate that Recension A has it, but not Recension B. In NTS, pp. 242 seq. in conjunction with p. 278, I proved the close interconnection between the Samaritan Pentateuch and the obelus-type, and between the Masoretic Pentateuch and the asterisk-type of the Septuagint. With the results of our discussion in the preceding paragraph in mind, we may claim the asterisk-type for Recension A, and the obelus-type for Recension B. And now we can illustrate the Talmudic example under discussion by way of reference to Origen's Hexapla. We note here the following instances, which have this particular use of vi in common with the passage, which the Talmud quotes:

Deut. 28.54: האיש הרך: O': % o מ η o $\alpha\pi$ a λ os; 2 Ki. 18.31: שתו איש: O': κ a ι π ι ε τ a ι α ι η ρ;

Isa. 36.6: אשר יסמך איש עליי: O': שא επιστηρισθη \otimes ανηρ $^{\times}$ επ αυτην. In these cases, איש signifies "someone"; its Greek equivalent ανηρ is quoted sub asterisco, which means: it was added on the evidence of a Septuagint text which was based upon a Hebrew Bible of the Recension A-type. This shows that the usage of איש in this meaning is typical for Recension A, in accordance with our interpretation of the Talmud.

 no support in the reading of our Bible (cf. also אלי דהגרן אלי הוגרן אלי אלי מחדר אלי מחל אלי מחל אלי מחל אלי מחל אלי מונדן אלי בהגרן אלי מונדן אלי מונדן אלי מונדן אלי מונדן מחל מחל מחלים: the use of איש with verbs of speech (with reference to קרי ולא in Ruth 3.5, and אמר ib. verse 17) is termed קרי ולא וו האמרים. But in HPT § 117a, c we could show it to be a characteristic feature of Recension B. Whether the Talmud erroneously listed these instances under the wrong heading, I dare not assert, though the number of examples listed under קריין ולא seven, seems to suggest that the last two are not genuine; the preceding term עיטור סופרים and the following term בתבן have only five examples each. The Munich Ms. reads ולא קריין (instead of אלי דהשערים). However, it is enough for me to have so plainly pointed to the only existing difficulty in the application of my theory.

נא דיסלח: the addition of the particle אז to stress the meaning of supplication (referring to 2 Ki. 5.18) is termed כתיב ולא קרי. In our own terminology we would call it: characteristic of Recension B (as against A); cf. HPT § 124b 5, where this one example finds further support in an additional number of similar cases listed there.

ואת דהמצוה: whether or not the article includes the meaning of a demonstrative pronoun. The reference can not be located (cf. the quotations from שו and רבנו ניסים on p. 300), but its implication is clear: המצוה הואת or המצוה the choice of the noun מצוה is obviously irrelevant. The use of the demonstrative pronoun in addition to the article is termed כתיב ולא p, hence: typical for Recension B. Cf. HPT § 95, where I could list further evidence for this characteristic feature of Recension B.

יאם דכי גואל: the use of כי אם or simply יס in the meaning "but" (with reference to Ruth 3.12) is termed כתיב ולא קרי. i. e. particular for Recension B. Cf. HPT § 124b 3 and the

notes 413 and 414 thereon, where this assertion finds further substantiation.

As to the examples of the Masoretic note in the Codex Petropolitanus, which we quoted above p. 300, they contain in addition to Ruth 3.12 (which is cited there as אם גאל) three more instances of this characteristic difference: אם במקום (2 Sam. 15.21), אם כאשר (2 Sam. 13.33) and כי (3 Sam. 15.21). In these cases, אם אמנון (39.12).

The cases of ידרך דהדורך (Jer. 51.3) and חמש דפאת נגב (Ezek. 48.16) are merely examples for dittography; cf. HPT § 35.

Of a similar nature — examplifying the interchangeability of certain letters — is the קרי and קרי referred to in Sanh. 20a: דרש רבא. מאי דכתיב: ויבא כל העם להכרות את דוד? כתיב להכרות וקרינן להברות! בתחלה להכרותו. ולבסוף להברותו. Here the verse 2 Sam. 3.35 is expounded in a midrashic way, which is based upon the observation that the text has as בחיב the reading להכרות, and as קרי the word להברות instead. While our Bible, which goes back to Jacob ben Chayim's edition (cf. p. 296), offers להברות without any Masoretic note thereon, the first Rabbinic Bible, Venice 1515/7, has here as text-reading actually להכרות and as marginal note להכרות. Thus, the textual basis for the statement of the Talmud is fully substantiated; for the fact that the Venice 1515/7 edition brings merely as a marginal note, without classing it as קרי, can not be used as an argument against this evidence, since this edition lists the marginal notes anonymously throughout and does not use the term קרי in order to differentiate between them. Now, the only difference between these two readings, which the Talmud styles כתיב and קרי respectively, is the interchange between ⊃ and ⊃; cf. HPT § 23. Consequently, this case reflects, like the two cases from Ned. 37b mentioned last, merely the paleographic condition of the Bible manuscripts of

those days, and is of no consequence for the solution of the problem of מויב and ידו now under investigation.

For a similar case in the Talmud, where the explanation of a Bible verse is based on an interchange between ש and ש as compared with our Bible, cf. Ber. 7b: . לעותו. בתיב לענותו. ולבסוף לכלותו? בתחלה לענותו. ולבסוף לכלותו? "R. Huna tried to reconcile the difference in the expression which the Bible uses with regard to the future of Israel. In 2 Sam. 7.10 it is written: 'and the children of wickedness shall not afflict it any more'; but in the parallel narrative 1 Chron. 17.9 the word destroy it is written instead. This reflects the evil intentions of these children of wickedness towards Israel: first they aim only at affliction, but finally at complete destruction of Israel." The basis of this explanation is the reading לכלותו here, and thus cannot have been the Vorlage of the Talmud. On the interchangeability of the letters ש and ¬, cf. HPT § 23.

Phonetic confusions, too, sometimes play a role in such midrashic explanations of the Talmud; cf. Sanh. 103a: אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בר יוחאי. מאי דכתיב: ויתפלל אליו ויחתר לו? ויעתר לו מיבעי ליה! מלמד שעשה לו הקב"ה כמין מחתרת ברקיע. כדי לקבלו בתשובה מפני מדת הדין. "R. Joḥanan said on the authority of R. Simeon b. Johai: What is meant by: "and he prayed unto Him and an opening was made for him" (2 Chron. 33.13)? Should not "and was entreated of Him" rather have been written? — This teaches that the Holy One blessed be He made for him a kind of opening in the Heavens in order to accept him with his repentance, on account of the Attribute of Justice, which was against it." This is based on a reading ויחתר; but our Bible actually offers ויחתר which according to the Talmud -- should have been written there! On the interchange between Π and Y due to the similarity of their phonetic value, cf. HPT § 6.

IV. THE PROBLEM OF מלאים וחסרים

7. The Talmudic Statement

The uncertainty in matters of spelling Hebrew words: whether and when to apply the vowel-letters to indicate the respective vowel, finds its clear expression in Kid. 30a (cf. the parallels in Rabbinic literature in Higger's מסכת סופרים, chapter IX, sec-לפיכך נקראו ראשונים סופרים. שהיו סופרים כל האותיות:(tion 2 שבתורה. שהיו אומרים: וא"ו דגַחוֹן חציין של אותיות של ספר תורה . . . בעי רב יוסף: וא"ו דנָחוֹן מהאי גיסא או מהאי גיסא? אמרו ליה: ליתי ספר תורה ולימנינהון מי לא אמר רבה בר בר חנה: לא זזו משם עד שהביאו ספר תורהומנאום? אמר להון:אינהו בקיאי בחסירות ויתרות. אנן לא בקיאינן. "The early scholars were called soferim (cf. 1 Chron. 2.55), because they used to count all the letters of the Torah. Thus they said: The waw in נְחוֹן (Lev. 11.42) marks half the letters of the Torah R. Joseph propounded: Does the waw in the belong to the first half or the second? Said the scholars to him: Let a Scroll of the Torah be brought, and we will count them! Did not Rabbah b. Bar Ḥanah say (on a similar occasion): They did not stir from there until a Scroll of the Torah was brought and they counted them? Answered he to the scholars: They were thoroughly versed in the defective and plene spellings, but we are not."

This general statement is being corroborated by Talmudic references to the spelling of specific words. In Ket. 5a we read: השיב בבלי אחר. ורבי חייא שמו: ויבשת ידיו יצרו. ידו כתיב. "Here a Babylonian scholar interrupted the discourse (of a Palestinian colleague) and his name was R. Ḥiyya by referring to the verse Ps. 95.5, where God's hands are spoken of (in connection with the creation) as a plural: ידיו. He got the reply: the actual spelling of the word in question in the text is de-

fective: 17', thus implying a singular." This statement contrasts with the *plene*-spelling in our Bible!

The Palestinian Talmud, too, contains evidence for this fact that at that early period, the spelling differed from the one which our Bible has adopted; cf. Yer. Ber. VII, 11c: מה מקיימין מה מקיימין במקהלות. בכל קהילה וקהילה. רבנן טעמא דרבי יוסי הגלילי? במקהלות. בכל קהילה וקהילה. "How will the Rabbis explain the argument of R. Josse ha-Gelili? The answer is: The plural במקהלות (Ps. 68.27) has collective meaning, embracing the multitude of single communities. To this R. Ḥanina the son of R. Abahu replied: Your supposition is wrong, because the word is spelled defective as במקהלות (thus implying a singular)." But our Bible has the word in plene spelling!

The controversy in the Talmud, whether יש אם למקרא or יש אם למסרת: whether we are guided in our conclusions by the pronunciation (מקרא) or the spelling (מסרת) of a given word in the Bible, sheds light on our problem, too; cf. Sanh. 4a: רבי ורבי יהודה בן רועץ ובית שמאי ורבי שמעון ורבי עקיבא. כולהו סבירא להו: יש אם למקרא ... בית שמאי דתנן ... ואמר רב הונא: מאי טעמא דבית שמאי? קרנות. קרנות. קרנות. הרי כאן שש... ובית הלל אומר: קרנות. קרנת. קרנת. הרי כאן ארבע. "Rabbi and R. Judah b. Ro'ez, the Shammaites, R. Simeon and R. Akiba, all hold that the pronunciation of the word is determinant in Biblical exposition . . . R. Huna said: What basis in the Bible text have the Shammaites for their opinion? The answer is: The word קרנות, meaning horns of the altar, occurs three times in the context (Lev. 4.25, 30, 34) and, being pronounced karnoth, as a plural, each occurrence implies two sprinklings; that makes six altogether . . . But the Hillelites argue from the way the word in question is spelled: twice defective, implying only one sprinkling each, and once plene; this makes four sprinklings altogether." This reference to the spelling of the word is in open

contrast with our Bible, where all three occurrences appear in defective spelling.

Similarly we read in Sanh. 4b: אם למקרא? ודכולי עלמא יש אם למקרא? לטופת. הרי כאן ארבע. דברי רבי והתניא: לטופת. לטופת. הרי כאן ארבע. דברי רבי "But do all, indeed, regard the pronunciation of the word as determinant? Has it not been taught: The word for "frontlets" occurs three times in the Torah, twice in defective spelling, implying only one section each, and once plene, thus indicating altogether the four sections, into which the phylacteries are to be divided." The word occurs Ex. 13.16; Deut. 6.8 and Deut. 11.18. The controversy here refers to the spelling of the ending of the word: whether plene ה, classing it as a singular. Against this statement of R. Ismael cf. our Bible, where the word is spelled in all three instances with a defective ending n.

8. Rashi and Tosaphot

In the Talmudic statement quoted last, R. Ismael does not explain which of the three occurrences of מטפח לוטפח is spelled plene, and which defective. In commenting upon this passage. Rashi identifies them by saying: בפרשת כי יביאך בפרשת והיה אם שמוע כתיב לטוטפות כתיב לטטפת חסר וי"ו. אבל בפרשת והיה אם שמוע כתיב לטוטפות כתיב לטטפת חסר וי"ו. אבל בפרשת והיה אם שמוע כתיב לטוטפות in Deut. 6 and in Ex. 13 the word is spelled לטטפת plene as לטטפת לטטפת לטטפת לטטפות thus indicating a plural. Hence we derive the law of the four divisions for the frontlet." We thus see that in this particular controversial instance, Rashi's Bible had preserved the same reading as that which we have to surmise for the Talmudic period. But already his grandson's Bible exhibited in this passage the reading of our own Bible (as against Talmud and Rashi); cf. מושפות לטטפת לטטפת לטטפות: תימא. דלא כתיב וי"ו בין פ"ה לתי"

בכולהו. "R. Ismael's conclusion is surprising, since in none of the three passages is there a waw between the D and Π (to indicate the plene spelling of the ending)."

Even more outspoken in underlining the apparent discrepancy between Biblical quotations in the Talmud and the respective text-readings in their proper places in the Bible itself, is another marginal gloss on Shab. 55b. Here the Talmud והכתיב מעבירים? אמר רב הונא בריה דרב יהושע: מעבירם בחיב. "But it is written (1 Sam. 2.24): 'ye (scil. plural) cause the Lord's people to transgress'? To this replied R. Huna the son of R. Joshua: It is written: 'he (singular) causes them to transgress'." The interpretation of R. Huna is based upon the spelling of the word. According to his assertion which arose no contradiction, the spelling of the ending is defective (merely **D**, and not D'), and implies that the subject is in the singular. The Tosaphot avail themselves of this opportunity of an obvious difference between the Bible text itself and the quotation in the Talmud, to point out another similar case; cf. הוספות דה סעבירם כתיב: השם שלנו חולק על הספרים שלנו. שכתוב בהם מעבירים. וכן מצינו בירושלמי בשמשון: והוא שפט את ישראל ארבעים שנה. מלמד שהיו פלשתים יראים ממנו עשרים שנה אחר מותו כמו בחייו. ובכל הספרים שלנו כתיב: עשרים שנה. "The Talmud text disagrees with our Bible text which offers the reading מעבירים (in 1 Sam. 2.24), implying a plural. Similarly we find a discrepancy between the Palestinian Talmud text and our Bible text in the case of Samson. The Palestinian Talmud quotes Judg. 16.31 as: 'And he judged Israel forty years.' The apparent contradiction between this indication and that of Judg. 15.20, where Samson's period of rule is given as twenty years, is explained in this fashion: hence the Philistines dreaded him for twenty years after his death just as in his lifetime. But our Bible text has both in Judg. 16.31 and 15.20 equally 'twenty years'." Thus the Talmudic interpretation finds according to

the Tosaphot no basis in these readings. Though, strictly speaking, this variant, forty-twenty, does not belong in our present discussion of plene and defective spelling, I still should like to remark that though the way the Talmud quotes Judg. 16.31 is without foundation in our Bible, it most likely was well based in the Bible of those days. Cf. similar uncertainties of transmission concerning the numbers forty and twenty: The verses 2 Ki. 8.26 and 2 Chron. 22.2 are identical; but in 2 Ki. the age of Aḥazia is given as: בּן־אַרבעים ושחים. Furthermore: according to 1 Sam. 4.18 the period of Eli's judgeship is given as: ארבעים שנה but Origen ad loc. is quoted by Field as translating: εικοσιν ετη.

In the preceding discussion of Sanh. 4b, we found Tosaphot's Bible agreeing with our own text, as against the way these words were quoted in the Talmud. This does not yet mean that the Bible in the days of Tosaphot and in ours is the same. It is enough to refer to Men. 43b in order to exclude any such assumption: אומ בפון מאה אוחיות בפסוף הוואל מעמך: פירש רבנו תם דהוי מלא. "R. Tam explains this Talmudic passage by pointing out the fact that in Deut. 10.12 the word אוואל spelled plene, thus bringing the number of letters in this verse up to hundred." But our Bible has אוואל in defective spelling! Had R. Tam had this our Bible before him, then he would certainly have looked for another possible explanation of this Talmudic passage.

We now return to Rashi (cf. p. 318): On Gen. 25.6 Rashi comments on לבה הפלגשם: חסר כתיב. שלא היתה אלא פלגשם: "The ending of the Hebrew term for concubines is in defective spelling, thus indicating a singular; for Abraham had only one concubine, Hagar and Keturah being two names for one and the same person." But in our Bible the ending is spelled plene: הפילגשים, and clearly signifies a plural.

A similar case is that of Num. 7.1 on ההי ביום כלות ויהי ביום כלח המשכן היו ישראל ככלה הנכנסת משה: כלת כתיב. יום הקמת המשכן היו ישראל ככלה הנכנסת משה: "The Hebrew equivalent for 'made an end (finished)' appears in defective spelling and thus resembles the Hebrew word for 'bride'; for on the day when the tabernacle was set up, Israel was like a bride, ready to enter the canopy." Not only does our Bible offer the word in question in a plene spelling, but in addition to it there is a Masoretic note on it saying: לומל: this word occurs only here and is spelled plene!

A ritual still in common use in Israel is involved in Deut. 6.9. Here Rashi remarks on ביתיך: מוות ביתיך: מוות ביתיך: מוות ביתיך. "The ending of the Hebrew word for 'doorposts' is spelled defective, implying a singular; accordingly, one mezuzah is enough." But our Bible exhibits חוות, with a plene spelling of the ending; and this implies a plural!

V. THE PROBLEMS OF כולהו דקדוקי ספרי

9. The Division into Verses

The statement in Kid. 30a, parts of which we cited above on p. 316 in order to inaugurate our investigation of the problem of spelling, contains also remarks of basic importance with regard to the way of dividing the Bible text into verses. For the sake of clarity of presentation, the repetition of the introductory phrases is unavoidable: לפיכך נקראו ראשונים סופרים. יוֹבְּחַנְיִלַ מוֹנְיִי בְּלֵּחְ מוֹנִים כֵּלְ האותיות שבתורה. שהיו אומרים: וְהַתְּנַלַּחְ מהאי גִיסא ווֹבְּיִין של פסוקים ושל ספר תורהו. וְהוֹא רַחוֹם יְכַפַּר עָוֹן חציון של פסוקים ושל תהליםו. בעי רב יוסף: וְהְתְּנַלַּחְ מהאי גִיסא רבין ליתו למניוה! בפסוקי נמי לא בקיאינו מראי גיסא scholars were called soferim, because they used to count all the letters of the Torah. Thus they said: . . . (Lev.

13.33) marks half of the verses of the Torah ... רחום והוא רחום (Ps. 78.38) half of the verses of the Psalms ... R. Josef propounded: Does והתגלו belong to the first half or the second? Said the scholars to him: For the verses at least we can bring a Scroll of the Torah and count them! But the answer was: In the division of verses we are not certain, either."

In passing we wish to point out that according to a Masoretic note Lev. 8.8 is the middle verse of the Pentateuch; from Lev. 8.8 till ib. 13.33 there are 160 verses, too many to be ascribed only to faulty counting. According to מסכת סופרים ed. Higger, chapter IX, section 2, the middle verse begins with on the location of this verse cf. Higger's note a. l.

The expression לא בקיאינן "we are not certain" with regard to the division into verses in the Talmudic statement just quoted seems to imply that no fixed and generally recognized division of the text into verses was known at that period. Different schools may have followed their own respective stylistic taste in subdividing scriptural portions into verses. In Meg. 22a we have positive evidence for this explanation of ours: המר: ... כל פסוקא דלא פסקינן ליה "Rab said: ... Any verse which Moses had not divided, we do not divide; but Samuel said: we do divide it." The reference to Moses as authority in matters of division into verses merely seeks to claim greater antiquity for a certain system of division; cf. the terming of the Masoretic activities as "הלכה למשה מסיני in the Talmudic passage quoted here above, p. 299.

Further support for our interpretation of the implication of the expression לא בקיאינן may be found in a statement in Kid. 30a (following the statement cited above and referred to): כי אתא רב אתא בר ארא אמר: במערבא פסקי ליה להאי קרא כי אתא פסוקי: ויאמר ה אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן. "When R. Aḥa b. Adda came (from Palestine to Babylon), he

said: In the west (scil. Palestine) the one verse Ex. 19.9 is divided into three verses."

Was the verse Ex. 19.9 the only instance, in which the Palestinians differed so widely from the Babylonians on this point? Or is Ex. 19.9 merely referred to as one example (but by no means the only one!) to illustrate the immediately preceding assertion בפסוקי נמי לא בקיאינן "in the division of verses are we not certain, either"? We are inclined to favor this second alternative, in support of which even another Talmudic statement may be cited, which follows right after the one quoted last. It reads (cf. Higger's אוצר הברייתות, Vol. V, p. 561, # 281): תנו רבנן: חמשה אלפים ושמונה מאות ושמונים ושמונה פסוקים הוו פסוקי ספר תורה. יתר עליו תהלים שמונה. חסר ממנו דברי שמונה. "Our Rabbis taught: There are 5888 verses in the Torah; the Psalms exceed this number by 8, while Chronicles are less by 8." These three Biblical books were selected for a comparison in the number of their verses for an obvious reason: because they provided the Talmud with an example for a play on the number 8: we have 5888, 5888+8 and 5888--8. Hence, there can be no room for any doubt in the exactness of the tradition concerning the numbers given.

Let us now compare these numbers with the respective indications of the Masora on our Bible. In parenthesis I bring the number according to the Talmud: Pentateuch: 5845 (5888); Psalms: 2527 (5896); Chronicles: 1656 (5880). We discard the discrepancy concerning the number of the verses of the Pentateuch, since the difference is insignificant. But the proportion of the numbers as given by the Masora to those of the Talmud is for the Psalms approximately 1:2, and for Chronicles almost 1:4. This can surely not be attributed to a mistake in counting, but positively reflects a difference in the respective system of division, with one system (Masora) favoring larger sentences (verses), while the other (Talmud) preferred short ones.

In the light of these results we shall now be able to interpret the Tosaphot on Meg. 22a: דה אין מתחילין בפרשה פחות משלשה פסוקים: גזירה משום הנכנסין. שלא יטעו לומר שאותו שקרא לפניו לא קרא אלא שני פסוקים. וקשה על מנהג שלנו. שאנו קורין בפרשת ויחל בתעניות. והראשון מתחיל שם. והוא לסוף שני פסוקים מפרשה שלמעלה. וכן המפטיר ביו"ט בחוה"מ רפסח. שמתחיל מוהקרבתם. שהוא לסוף שני פסוקים מראש הפרשה. "In reading from the Torah at services we do not read less than three verses together at the beginning of a section. This is done out of apprehension that late comers might err in assuming that someone who was called up first read only two verses from the Torah. Now the difficulty arises with regard to our custom: On public fast days we read the section beginning with ויחל (Ex. 32.11). The first person to be called up starts there, though only two verses separate it from the preceding section. Similarly he who is called up as "maftir" on the intermediate days of the Passover-festival begins his reading of the Torah with והקרבתם (Num. 28.19), and this, too, is only two verses removed from the beginning of the section." In comparing this statement with our Bible we find that Ex. 32.11 is four verses removed from the beginning of the section (Ex. 32.7), and Num. 28.19 three verses (Num. 28.16). Had Tosaphot had any knowledge of these facts, then no question וקשה על מנהג שלנו would have been asked, since only three verses' distance from the section are required by the law. The continuity of the narrative in these sections excludes any explanation that according to Tosaphot the sectional division of these passages must have been a different one. We thus see that the two verses, according to the division of Tosaphot, correspond to our four or three verses, respectively. This means a proportion of $1:1\frac{1}{2}$ or even 1:2.

The very same proportional difference in the methods applied in dividing the verses can be demonstrated on the basis of our Bible also, by way of internal evidence. Certain genealogic or

historic material appears twice in our Bible; but its division into verses follows different stylistic rules or taste.

1. One verse in Chron. corresponds to 11/2 verses elsewhere:

```
1 Chron. 1.17 = Gen. 10.22, 23b

" 1.30 = " 25.14, 15a

" 1.40 = " 36.23, 24a

" 16.29 = Ps. 96.8, 9a

" 17.13 = 2 Sam. 7.14a, 15

2 Chron. 13.2 = 1 Ki. 15.2, 7b

" 24.1 = 2 Ki. 12.1, 2b
```

2. One verse in Chron. corresponds to two verses elsewhere:

```
1 Chron. 1.42 = Gen. 36.27, 28

" 1.43 = " 36.31, 32

" 6.42 = Josh. 21.13, 14

" 10.12 = 1 Sam. 31.12, 13

" 17.1 = 2 Sam. 7.1, 2

2 Chron. 9.1 = 1 Ki. 10.1, 2
```

- 3. One third of a verse in Chron, corresponds to a full verse elsewhere:
- 1 Chron. 2.3c = Gen. 38.7
- 4. One and a half-verse in Chron, correspond to one verse elsewhere:
- 1 Chron. 21.11a, 12 = 2 Sam. 24.13 2 Chron. 7.8, 9b = 1 Ki. 8.65

10. The Division into Sections

While discussing the Tosaphot in Meg. 22b with regard to the division into verses, we emphasized that the continuity of the narrative in the passages referred to by Tosaphot makes it im-

possible to affirm a different sectional division as the solution of the difficulty (p. 324). We thus admitted that but for the logical interconnection of the verses under discussion, we might have questioned the correctness of the tradition concerning the sectional division in our Bible. In doing so, we would be in a position to refer to the authority of a Talmudic statement which plainly upsets the Masoretic division into sections; the resulting discrepancy becomes even more striking by the elaborate working out of the details involved in the comment of Tosaphot. We refer to Pes. 117a (cf. also Higger's מסכת סופרים, chapter XX, section 7, and his Introduction p. 33): אמר רב חסרא: הללויה סוף פירקא. רבה בר רב הונא אמר: הללויה ריש פירקא. אמר רב חסדא: חזינא להו לתילי דבי רב חנין בר רב. דכתיב בהו הללויה באמצע פירקא. אלמא מספקא ליה. אמר רב חנין בר רב: הכל מודים בתְּהַלֵּת הֹ יְדַבֶּר פִּי וִיבָרַךְ כָּל בָּשָּׁר שֵׁם קִרְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. הללויה דבתריה ריש פירקא. רָשָּׁע יְרְאָה וְכָעֵם שִׁנָיו יַחֲרֹק וְנָמָס תַאֲוַת רְשָּׁעִים תֹאבֵד. הללויה דבתריה ריש פירקא. ושָׁעוֹמְדִים בְּבֵית ה. הללויה דבתריה ריש פירקא. "R. Ḥlisda said: "Hallelujah" marks the end of a chapter; Rabba b. R. Huna said: "Hallelujah" marks the beginning of a chapter. R. Ḥisda observed: I saw that in the copies of the Psalms used in the college of R. Hanin b. Rab, "Hallelujah" was written in the middle of a chapter, which proves that he was in doubt. - R. Hanin b. Rab said: All agree that in the case of Ps. 145.21, the "Hallelujah" which follows it is the beginning of the next Psalm (Ps. 146.1); in Ps. 112.10, the "Hallelujah" which follows it commences the next Psalm (Ps. 113.1); and also in the passage "Ye that stand in the house of the Lord" (Ps. 135.2), the following "Hallelujah" commences the next Psalm (Ps. 135.3)." A mere glance at our identification of the quotations of the Talmud, which we bring in parenthesis, shows that in the Psalms of the Talmud, the very same verse which forms Ps. 135.3 according to our Bible, marked the beginning of a new Psalm. Thus, R. Ḥanin b. Rab's doubts as to the division of the Psalms into sections were well founded.

We now turn to Tosaphot's comment: דה הכי גרסינן: שעומדים בבית ה בחצרות בית אלהינו. הללויה דבתריה ריש פירקא. ולא גרסינן: העומדים בבית ה בלילות. דאם כן הוה ליה למינקט: יברכך ה מציון. שזהו פסוק למעלה מהללויה. ולא הוה ליה למנקט שלשה פסוקים למעלה. לכך נראה דגרסינן כדפרישית. ולפיזה אנו צריכין לומר בו: הללויה הללו את שם ה הללו עבדי ה שעומדים בבית ה וגומר שלמעלה מזה אינו תחלת המזמור. דלא יתכן שיהיה המזמור שני פסוקים. ועוד דאמרינן במדרש: קמ"ז מזמורים יש בספר תהלים כנגד שנות יעקב. אלא הוא סופו של שיר המעלות הנה ברכו וגומר. ואתי שפיר דקאמרינן לקמן: רב אחא בר יעקב דמתחיל הלל הגדול מכי יעקב בחר לו יה. דהוי תחילת המזמור. דבענין אחר לא יתכן שהיה מתחיל הלל מאמצע המומור. "The Talmud's last quotation refers to Ps. 135.2 and to the following "Hallelujah" of ib. verse 3; but not to Ps. 134.1, a verse which highly resembles our verse of Ps. 135.2. Had the Talmud thought of citing Ps. 134, it would not have quoted the verse 1 of Ps. 134, but verse 3 there; for it is this verse 3 which is immediately followed by "Hallelujah" (namely Ps. 135.1), while verse 1 of Ps. 134 is three verses ahead of the next "Hallelujah" (namely Ps. 135.1; between Ps. 134.1 and 135.1 are three verses). Hence it is evident that the Talmud had Ps. 135.2 in mind. As a result of this observation we shall say that the verses Ps. 135.1-2 which precede the "Hallelujah," are not the beginning of a Psalm, since in this case the Psalm would consist of two verses only (for "Hallelujah" in verse 3 marks already the beginning of a new Psalm), and this would be in itself an anomaly, and would in addition upset the established number of Psalms which is 147 in accordance with the life-span of the Patriarch Jacob. It thus follows that Ps. 135.1-2 form the end of Ps. 134. This also explains why R. Aha b. Jacob, as stated later on, began the Great Hallel with

the verse Ps. 135.4 (since the verses 1–2 of Ps. 135 thus belong to Ps. 134, and verse 3 of this Ps. 135 is merely the introduction of the Psalm, as indicated by הללויה, the Psalm really commences with what is in our Bible verse 4 thereof). He surely would not have started the Great Hallel in the middle of a Psalm! But according to our interpretation, the "Hallelujah" in Ps. 135.3 marks the beginning of a new Psalm, of which Ps. 135.4 is the first verse."

Again we wish to stress the importance of our indicating the location of Biblical passages in Tosaphot's quotations; by this procedure we have brought into sharp relief the divergences in the division of the Psalms according to Tosaphot as against our Bible. In addition, we desire to point out that Tosaphot's argument: no Psalm consists of two verses only, is further proof of our thesis, since in our Bible Ps. 117 has only two verses. As to the number of Psalms which the Tosaphot give (on the basis of the Midrash) as 147 — while we have 150 — I refer to A. Z. Schwarz' Catalogue of the Hebrew manuscripts of the Nationalbibliothek (formerly: k. k. Hofbibliothek) in Vienna (published in 1925): In the manuscript no. 5 (described on p. 6 of the Catalogue) the number of Psalms is 147. This number is achieved by the following deviations from the practice of our Bible: Pss. 9 and 10 form only one Psalm in this manuscript; similarly Pss. 70 and 71, Pss. 114 and 115. Ps. 113 of the manuscript corresponds to our Ps. 117-118.4 and consists thus not of two verses only (but of six verses), in accordance with the assertion of the Tosaphot: דלא יתכן שיהיה המזמור שני פסוקים.

11. The Extraordinary Points (נקודות)

That by putting a dot above a letter, the scribe meant to indicate that this letter was written by mistake and should, therefore, be erased, is too well known a fact to dwell on here;

במדבר רבה, פרשה ג', סוף הפרשה: ויש אומרים: למה נקוד? אלא כך אמר עורא: אם יבוא אליהו ויאמר: למה כתבת אותן? אלא כך אמר עורא: אם יבוא אליהו ויאמר: למה כתבת! כבר אומר לו: כבר נקדתי עליהם. ואם יאמר לי: יפה כתבת! כבר אומר לו: כבר נקדתי עליהם. This passage not only explains the origin of the points as meaning delendum, but also gives the reason why subsequent scribes did not take the hint and leave these letters out, instead of copying them with their dots above. For, in doing so, they secured for themselves the possibility of an honorable retreat: in case later scholars were of the opinion that the letter thus stigmatized did by right belong to the word, they could still save it by deleting the point. In the language of our own period we would put the thought thus: A word with one or more letters with such points on them represents a combination of two words: one consisting of all the letters written, and another formed by the free letters only.

We shall now discuss from this our point of view the words with such dots in the same order as they are listed in מסכרים ed. Higger, chapter VI, section 3; there the parallel Rabbinic sources are mentioned, too:

- 1. Gen. 16.5: ישפוט ה ביני וביניך: a combination of ישפוט ה ביני וביניך: a mater lectionis ' merely indicates the vowel, but not the number (sing. or plur.) of the suffix; cf. HPT § 78.
- 2. Gen. 18.9: ויאמרו אליו; against this way of putting the points already Mueller in his edition, p. 87, suggested the order אליו. namely: ויאמרו אליו. This results in the readings: ויאמר לו and ויאמרו אליו; cf. HPT § 117. Note also the singular ויאמר לוואמר following verse 10.
- 3. Gen. 19.33: ולא ידע בשכבה ובקומה; hence plene spelling ולא ידע בשכבה ובקומה; cf. HPT § 40c.

- 4. Gen. 33.4: ויפל על צואריו וֹישׁלְהוֹ: a textual difference.
- 5. Gen. 37.12: וילכו אחיו לרעות אֹת צאן אביהם: on the use of the nota accusativi את cf. HPT § 119.
- 6. Num. 3.39: כל פקודי הלוים אשר פקד משה וֹאֹהֹרֹן: a textual difference; cf. ib. verse 14: the command was issued to Moses alone.
- 7. Num. 9.10: או בדרך רחוקה; this leads to: and (or) and (or). The gender of דרך is given as masc. or fem.; cf. HPT § 88, especially note 289.
- 8. Num. 21.30: ונשים עד נפח אשר; the two readings are: אשר; cf. πυρ in the Septuagint, and איי in the Hebrew Pentateuch of the Samaritans.
- 9. Num. 29.15: ועשרון עשרון; but according to the parallel Rabbinic source in במדבר רבה, the passage Num. 28.21 is meant: עשרון עשרון; "a tenth" in a distributive sense can thus be expressed either by the repetition of the term, or by the simple term: עשרון עשרון עשרון עשרון עשרון עשרון יפרים; cf. similarly Gen. 7.2: שנים שנים with sam.: שנים שנים; ib. verse 16: איש איש איש: Num. 4.19: איש איש איש: 1 Chron. 21.3: "איש איש איש באה איש כהם וכהם וכהם (2 Chron. 4.18: מאד מאד איש אים).
 - הנסתרות לה אלהינו והנגלות לנוֹ וֹלבֹנינוֹ עִׁד 29.28: הנסתרות לה אלהינו והנגלות לנוֹ וֹלבֹנינוֹ עִד : The עׁ in ע leaves the ע without support; I, therefore, believe that the dot over the ע originates in a confusion of the Masoretic note עד עד עולם with the text-word עד עד עולם) with the text-word עד עד עולם we now get two sentences: the one as spelled above, and the other reading: והנסרות לה אלהינו

12. The Final Letters

In Meg. 2b we read the following assertion: ואמר רבי ירמיה: "R. Jeremiah - "Also said: The alternative forms of the letters אמצפאר were prescribed by the Watchmen."

This rather brief statement is found in a clearer and more elaborate form in Yer. Meg. I,9:כל האותיות הכפולים באל"ף בי"ת כותב הראשונים בתחילת התיבה ובאמצע התיבה. ואת האחרונים בסופה. ואם שינה פסל. משום רבי מתיה בן חרש אמרו: מנצפ"ך הלכה למשה מסיני . . . אנשי ירושלים היו כותבין ירושלים ירושלימה. ולא היו מקפידין. ודכותה: צפון צפונה. תימן תימנה. "With regard to all the letters of the alphabet which appear in alternative forms, one writes the first forms at the beginning of a word and in the middle of a word, and the later forms at the end [of a word]. A deviation from this rule makes the Torah unfit for religious use. It is said on the authority of R. Matyah b. Heres: The alternative forms of the letters אמצר are הלכה מסיני ... People of Jerusalem were in the habit of writing ירושלים and ירושלים without differentiating; similarly: צפון and תימן; צפונה." In quoting the text and in the translation I followed the way the words are spelled in the Krotoschin edition. The result is only too obvious: the second part of the quotation seems entirely out of place here. The statement deals with the final letters, but suddenly shifts over to what appears to be an indifference of the inhabitants of Jerusalem towards the use or omission of the a cuphonicum (on this new term, instead of the misleading term of locativum hitherto applied, cf. HPT §§ 103-107). But we can not fail to observe that the examples chosen end either in D or J. We, therefore, suggest seeing in the second part of the statement the continuation of rules for the scribe concerning the final

letters, allowing for an exception of the foregoing general assertion שינה פסל , in keeping with the custom prevalent in Jerusalem. We should like to repeat this second part, both in the original and in translation, in order to adjust the spelling of the words in question to our interpretation: אנשי ירושלים היו היו מקפידין. ודכוחה: צפונ צפונה. כוחבין ירושלימירושלימה. ולא היו מקפידין. ודכוחה: צפונ צפונה שמנה "People of Jerusalem were in the habit of writing and J, both in medial and final position, and did not differentiate;" with the statement in this revised form cf. HPT § 37a, where additional cases are listed in which and are employed in final positions (according to the בתיב); cf. also the next paragraph passim.

VI. THE EVIDENCE OF THE OLDEST HEBREW BIBLE MS. ON RECORD

Abraham Epstein in an article "Biblische Textkritik bei den Rabbinen'' (Chwolson-Festschrift, Berlin 1899, pp. 42 seq.), called attention to a list of variant readings of an ancient Pentateuch manuscript, the Codex Severus, as compared with the readings of the accepted text of those days. This list is contained in several manuscripts of the בראשית רבה, and was presented by Epstein in the article just mentioned on the basis of a comparison of all the sources which were available to him. Originally, this list must have had a wide circulation; Epstein proves that even Kimhi quoted it. It is headed by the following introductory remarks: אלין פסוקיא דהוו כתיבין בספר אורייתא דאשתכח ברומא. והות גנוזה וסתומה בכנישתא דסוירוס. בשינוי אותיות ותיבות. We shall follow here the order in which Epstein lists these variants, and accept the readings which he establishes. But the interpretation which we are going to offer, will be based on the results at which we arrived in our independent researches on Biblical philology. A hyphen divides the readings of the Codex Severus (right) from those of the Bible text then in authority (left):

- Gen. 1.31: מות מות) ; cf. TRL, paragraph XXXI 1.
 - ' 3.21: אור → (כתנות) עור; cf. HPT § 3.
 - " 18.21: הכצעקתם הכצעקתה; cf. HPT §32 6.
 - " בכרתו (את) בכרתו (נאת) ; cf. HPT § 12; on the nominal form of the variant spelling מכירתו, cf. HPT § 70a.
- Gen. 27.2: יום מותי יום מותי; cf. HPT § 37a, and here the preceding paragraph.
- Gen. 27.27: שרה שרה; cf. HPT § 8; cf. also Baba Batra 9a the quotation of Isa. 58.7 as: הלא פרוש (but in the Bible: פָּרֹם).
- Gen. 36.5, 14: יעיש יעוש; cf. HPT § 30.
 - " 36.12: בנ עדה בן עדה; cf. HPT § 37a, and here the preceding paragraph.
- Gen. 43.15: מצרים מצרים; cf. HPT § 108c. It is noteworthy that our Bible exhibits here מצרים. This shows that the Bible text which served as basic text for the comparison with the Codex Severus, can not be identified with our Bible.
- Gen. 48.7: שם שם; cf. HPT § 37a, and here the preceding paragraph.
- Gen. 46.8: מצרים מצרימה; cf. HPT § 108c.
- Ex. 12.37: מרעמס מרעמס ; cf. HPT § 34.
- Lev. 4.34: מדמ מדם; cf. HPT § 37a, and here the preceding paragraph.
- Lev. 14.10: תמימים חמימה; cf. HPT § 32 6.
- Num. 4.3: הבא -- (כל) -- הרא; cf. HPT § 93b.
 - " 36.1: בן יוסף --- בני יוסף; cf. HPT § 34.
- Deut. 1.26: אביתם =- אביתם; cf. HPT § 37a, and here the preceding paragraph.

Deut. 3.20: המ — הם; cf. HPT § 37a, and here the preceding paragraph.

Deut. 22.6: האבנים — הבנים; cf. HPT § 38a.

י אף איהם — אפאיהם ; cf. HPT § 37.

C. The Masora Parva (מסרה קטנה) Examined in the Sources

VII. THE CODEX PETROPOLITANUS

§ 1. The Masora Originates in Masoretic Lists

It seems most plausible that the original sources of the marginal Masoretic notes (Masora parva) in our manuscript have been Masoretic compilations in the form of lists. They contained uncommon phenomena in the spelling or the pronunciation of certain Hebrew words, grouping them according to these unusual features which they exhibit:

חַבָּ. כנמרד. היום. עוד. בספר. כעת. ולציון. :יאמר ?Jer. 7.32: לעם הזה. עוד. התפת. שוע. עזובה. שנ בת. מספר. שנ בת.

This list offers references to 14 instances only and is, therefore, incomplete; for הו states that the word occurs 18 times. The Tiberian vowel-signs ___ under הו are an addition, presumably from another source, since the genuine vocalization of the Masora to this manuscript applies the Babylonian system; cf. § 5. The addition of the vocalization ___ results in a disagreement between the list and MT; for הפער in connection with המפר (Gen. 10.9), בספר (Num. 21.14), and ולציון (Ps. 87.5) is vocalized יאָמר in MT. But of by far greater importance for us here is the fact that, incomplete though this list is, it contains a reference to המפר (Pr. 7.32, where this note is found. The Mavery same verse, Jer. 7.32, where this note is found. The

sorete substantiated his statement in by adding the catchwords of the list, the heading of which was in.

The following examples are similarly excerpts of lists; we indicate the respective headings by extra spacing:

זנה ל. אלה. נדמה. פנה. כהה. הלין דכת הי :זנה : Hos. 1.2 בס מלתא וק וא.

After remarking that it occurs only here in this spelling, the Masoretic note mentions four more verbs of the tertiae it group in the absolute infinitive which are spelled with it at the end; this it serves as mater lectionis for the vowel o which elsewhere is indicated by waw.

ל מל. ב. את כחי: הראותך כת. הלין: :הראותכה :Ezek. 40.4 הראותכה. והוא מן כ מלין דכת הי בסוף תיב.

The brief note δ : the word does not occur any more in this plene spelling, is followed by an elaborate statement: Twice this verbal form occurs in the Bible: in Ex. 9.16 ending in δ , but here in δ ; and this is one of the twenty words which have (in connection with δ) a δ as mater lectionis in final position.

יוּ קֹ. והוא מן יד מלין הי כת בסופ :יהיה :Ezek. 37.22 יוּ קֹ.

The structure of this note closely follows the pattern which we described in the preceding example: First a short remark on the word under consideration (P); and then an abstract of the pertinent list: this is one of the 14 cases, in which π is written but waw (as mater lection is for π) is heard in the pronunciation.

In the examples which we discussed till now, the respective Masoretic notes at least take cognizance of the somewhat peculiar spelling or pronunciation of a given word. The Masoretic lists which are quoted — in full or merely by their headings — in this connection, show further instances of the same grammatical phenomenon. But our assertion that such Masoretic lists were

the original basis of all marginal Masoretic notes will become even more convincing, when we turn to the following examples:

Isa. 48.15: מן ז מלין ג ג אתין בהון.

This is one of the seven triliteral words (which are repeated).

מן כש הפסוקין דסופיהון כרישיהון :הצדיק: Isa. 57.1:

There are 29 verses, in which the first and the last word are identical; this is one of them.

Isa. ולא לל. מן מה דנס א בימצע תיב : כאביר: ולא קר. ולא קר.

There are in all 48 cases in which (like here) R is spelled in medial position, but not pronounced.

It seems that the Masorete had a number of Masoretic lists in front of him. He must have felt that somehow he had to dispose of them and make their contents available to those who might use the manuscript.

§ 2. The Text Contradicts the Masoretic Note

In many instances, where the marginal Masoretic note points to some detail of the spelling or pronunciation of the word in question, this statement is in open contradiction to the actual text of the manuscript. This proves that the compilers of the Masoretic lists, whence these notes emanate, had as Vorläge the Hebrew Bible in a different textual type before them, and that this fact had remained unnoticed by the author of the marginal Masora in our manuscript:

Ezek. 37.3: ל מל ובתרין יו"ד: התחינה.

The Masoretic note asserts that nowhere else but here does this word occur in *plene* spelling, namely with two '. Still, the text offers a *defective* spelling, exhibiting only one '.

Jer. 27.3: לא כת הי ול : המלאכים.

Though the letter π does not appear in the spelling, it is nevertheless heard in the pronunciation. But the text offers π in the spelling, too.

Jer. 5.22: בֹ חֹס: האותי:

This word occurs twice, and both times its spelling is defective. But our text is quite obviously plene.

§ 3. The Text was Revised so as to Conform with the Masora

Difficulties of a typographical nature make it impossible for us to reproduce in print the way how the scribal changes discussed in this paragraph are accomplished in the manuscript.

a) by eliminating a contradicting vowel-letter.

Isa. 10.16: חס כת: כבודו

The original reading IIII in plene spelling was changed into IIII by putting a circle round the first waw, so as to conform with the Masoretic note which states that the spelling of the word is defective. A circle around a letter indicates that this letter was erroneously written and, hence, should be deleted. Similar instances for this procedure are:

חס כת: וקדושו: Isa. 10.17 חס כת: זמירות: Isa. 24.16

חס יוד קד: להיטיב : Jer. 32.41

This formula indicates wherein the defectivity of the spelling consists: the first ' is missing.

Ezek. 37.7: חס יוד קדמ: גידים קד וו חס: מצודדות: פד וו חס: מצודדות

b) by adding or changing a vowel-letter.

Jer. 44.8: יא דכת ביוד: במעשה

The first hand wrote here המעשה. The reviser found herein an open contradiction to the Masoretic note: that this word is one of the eleven occurrences in a spelling with '. Consequently he drew a line through the in such a manner that a ' actually resulted above the line.

וֹ מל: שופט : Isa. 3.2

The Masoretic note: that this passage is one of six, in which the word occurs in plene spelling (as שלפט), has induced the reviser to add a 1 in the space between the letters w and D. The graphic picture which the word now offers, makes it evident that the reviser accomplished his task prior to the vocalizer, since the vowel is added to the 1 (שליש).

Jer. 26.6: הׄל לִ : הואת^ה

The Masoretic note remarks: the letter \Box appears merely in the spelling, but not in the pronunciation of the word. The word as written down by the first hand (\Box), actually has a \Box in the initial position. But the reviser evidently realized that this \Box , being the article, has its place in the pronunciation of the word, and therefore added a final \Box . This fact here combined with our observation on the preceding example may lead to the assumption that the reviser and the vocalizer were one and the same person.

Ezek. 11.6: י ל ק:ומלאת'ם

The reviser must have had a model codex in front of him, while going through this manuscript. For how else could he have known that the Masoretic note refers to 'as an indicator of the vowel i and not of the preceding vowel \bar{c} ?

§ 4. The Masora Based Upon Different Sources

Thus far, our examples demonstrate contradictions between the text and its marginal Masoretic notes. Consequently, the Vorlagen of the Masoretic notes must have been drawn up on the basis of a different textual type of the Bible. Now the question arises: Do they all spring from one and the same source, or were these Vorlagen merely a compilation of Masoretic material, originating in and based upon various textual types of the Bible? In other words: are the Masoretic notes consistent within themselves, and do their cross-references agree with one another, so as to corroborate the manuscript's Masoretic statements?

This internal disagreement between the Masoretic notes themselves proves that they do not form a unity reflecting only one Bible text with all the peculiarities of its spelling, but that they reflect a variety of sources.

§ 5. The Terminology

While discussing the instance from Jer. 7.32 (in § 1) we stated that the Tiberian vowel-signs ___ are an addition from another source, since the basic character of the manuscript is Babylonian. In order to prove the correctness of this assertion, I wish to refer to a few cases, in which it is even more obvious that their Tiberian vowel-signs were added later, since they result in a doublet:

בֹ קמֹ: וישתחו : Isa. 44.15

This note originally read: בֹ קמֹ: twice וישתחו is vocalized with קמף. The addition of , under the בֹ made קמ superfluous; as it stands now, the note offers a doublet.

לַב פת : מוסר : Jer. 10.8

The components of this doublet are: חֹב מׁ and בֹ and i. It is noteworthy that the text has a kames; on the discrepancy between text and Masoretic note cf. § 2.

Isa. 19.20: הָ בתרין קמ: ורב and הָ and הָ בתרין קמ

Our regarding these Tiberian vowel-signs as later additions by no means implies that they were added to our manuscript at a later period. It is quite feasible that the Masorete of our manuscript found them already in his sources. This would lead us to the assumption that these sources already were of a mixed type. There is nothing startling in such an assumption; we even have additional proof for it in the fact that one and the same grammatical phenomenon is described in this Masora by different terms:

וֹ מל: שוֹפט ; ib. 10.13: נבנותי כת: נבנותי

The fact that the vowel o is indicated by waw as a mater lection is termed once: כתיב, and once: כתיב.

Isa. 28.2: חס כת: ואמץ שים ק: ואשם : Jer. 13.2:

In either case the Masora dwells on the fact that the vowel i is spelled without a mater lectionis. It is quite clear that קרי here cannot mean: read (as against the spelling of the word), since there can be no doubt as to the pronunciation of האשם, no matter whether with or without '. We do not wish to press this point, we merely argue: As a rule, the terms מחל בחל implies: but the מריב is with '. On the other hand, שים ל : ואשם is without the '. Now, if the terminology were uniform, we would have either

חס כת : ואשם and חס כת ; or ; or שים ק : ואשם and שים ק.

But, as it stands, these Masoretic notes reflect a different terminology, and this implies: different sources of origin.

This result is being corroborated by the doublet in

עוד ק. װיב דכת חס: עד: Jer. 2.9:

This Masoretic note is a combination of עוד ק and עוד ק and יב דכת חס and מלא מלא בתיב חסר and כתיב מלא בתיב חסר and כתיב and מלא בתיב חסר are interchangeably used here.

§ 6. The Terms לא קרי and their Equivalent in Other Masoretic Sources

a) THE TERM 'קר'. We have thus far realized that the Masoretic notes in our manuscript go back to different sources, and employ a different terminology for the very same phenomena. Our in-

terest is now focussed on the term 'TP: Does this term possess a unique significance of its own, or is it merely one of the several possibilities of terming certain phenomena? To this end we shall compare a few passages exhibiting this term in our manuscript, with the respective Masoretic notes in BHKK and Ven, which aim at the establishing of the very identical readings. We thus base our investigation on three sources, which are independent of one another:

```
Isa. 3.8: עיני קֹ: עני ; cf. BHKK and Ven: לֹ חֹסֹ: עני
Jer. 13.2: שים קֹ: ואשם ; cf. BHKK and Ven: גֹ חֹסֹ: ואשם
```

term; cf. also later $b\beta$.

These examples uphold our findings at the end of the preceding paragraph that 'TP and TDT are interchangeably used.

```
Isa. 10.33: ל כת א: פארה פארה; cf. פארה פארה: פארה ל; Ven: ל יתיר א: Ven: ל ויתיר א: BHKK: ל ויתיר א: BHKK: ל ויתיר א: BHKK: ל ויתיר אוסיך פאסיך ושאסיך הוסיד פארה: עשאסיך הוס היתיר אוסיף ושאסיך מאסיף is interchangeably used with the terms (מערב (אלף) and (אלף), respectively. Note that in the first instance it is BHKK, and in the second instance Ven, which exhibit this
```

- b) THE TERM לא קרי. a) Often, when the Masorete wished to indicate that a letter, though contained in the spelling of the text, should not be pronounced, he remarked on it: this letter to be לא קרי. The same result is achieved in BHKK and Ven by a somewhat different procedure: here the remaining letters of the word in question are termed 'קר'. The difference in the Masoretic practice consists therein that our manuscript directs the reader by 'קר' what to omit, while in BHKK and Ven the reader is told by 'קר' what to retain.

- 2. Jer. 2.33: למדת ק: למדתי; cf. BHKK and Ven: למדת ק: למדתי; cf. BHKK and Ven: קראת ק: קראתי; cf. BHKK and Ven: יוֹ ל ק: ואתי; cf. BHKK and Ven: ואת ק: ואתי
- 3. Jer. 3.7: הֹל קֹ: cf. BHKK and Ven: ותרא קֹ: ותראה
- β) With the results of our discussions in §§ 5 and 6 in mind: that 'TD does not signify a term of unique importance, but is interchangeably used with such other terms as חסר and יחיר, the following instances find their explanation:

Jer. 1.5: אצרך ק: t; cf. אצורך: BHKK: אצרך ק: Ven: ל ומל; Ven: איתיר אסלוח אסלח ק: Ven: אסלוח: BHKK: אסלוח; cf. יתיר

§ 7. Each Masoretic Source has קרי-Readings of its Own

a) READINGS TERMED 'TP IN OUR MANUSCRIPT ONLY. On a number of passages, in which the textual reading of our manuscript agrees with that of BHKK and Ven, there is a marked disagreement in the respective Masoretic notes. The marginal Masora on our manuscript exhibits a textual variant termed 'TP, but in the other sources which are made use of here for comparison (BHKK and Ven) the Masora merely emphasizes the characteristic feature of the spelling of the text, thus endowing it with additional authority, and — possibly — silently rejecting as incorrect the very 'TP-reading of our manuscript:

Isa. 41.18: שפאים ק: שפיים; cf. BHKK and Ven: נְּמֵל שׁפִּיים with two refers to the spelling of the ending מלא with two yod; in our manuscript the additional א of the יים is mater lectionis for the vowel a in ס, cf. HPT § 38a.

Isa. 25.6: ממחים; ממחאים ק': ממחים: BHKK: ל חס, Ven: ל The term חסר (in BHKK) may indicate the absence of waw as

mater lection is for u, or even the spelling of the ending \square with

only one yod; cf. the preceding example, where יים is termed מלא. The note לית is — as always — an abbreviation for לית: the word does not occur any more in this spelling; cf. also:

Isa. 30.5: הוביש ק: cf. BHKK and Ven: לֹ כתֹ כן

Here, too, לית כתיב כן upholds the spelling of the word as offered in the text.

Isa. 53.4: לאי קֹ: חלינו: Ven: ל; BHKK: no note.

This example shares with the first two instances a certain tendency of the ' \neg p-readings to make use of \aleph as mater lectionis for the vowel a. But our manuscript is far from being consistent in this point, as the following example will show:

Jer. 40.1: אֹ ל קֹ: באוקים; cf. BHKK and Ven: ל

While the note אלף לא קרי eliminates this vowel-letter from the לית -reading of our manuscript, the לית in the other sources represents an effort to preserve it.

b) READINGS TERMED יקרי IN OTHER SOURCES.

Isa. 28.15: שוט ל שיט; cf. BHKK and Ven: שוט ל

Isa. 47.13: הברי ק: cf. BHKK and Ven: הברי

Isa. 57.19: ניב; cf. BHKK and Ven: ניב

Isa. 60.21: מטעי קֹ; cf. BHKK and Ven: מטעי

§ 8. Readings of the Text Termed קרי

Marginal Masoretic notes sometimes offer two different readings, terming one מתיב and the other 'קר'. A comparison of these variants with the actual word in the text reveals it to be identical with the form termed 'קר' in the Masoretic note.

We arrange the material according to the parallel evidence from BHKK and Ven on the words under consideration:

a) BHKK and Ven have the identical textual reading, but no Masoretic note to it.

Isa. 18.2, 7: חד כת ובתרין קר : קו קו . The כתיב is as one word, but the קרי as two.

Isa. 22.18: אַניף כֹת צנוף לֹ

יך כת וך ק: בפוך: Jer. 4.30

ל כת ו ק: וספון: Jer. 22.14

Jer. 26.24: בני כת בן ק

Jer. 29.7: הגילתי כת הגליתי ל:

b) BHKK and Ven have the same Masoretic אסרי Note on the presupposed סריב text.

Jer. 2.27: תני כת תנו ק: ילדתנו;

cf. BHKK and Ven: ילדתנו ק

Jer. 8.6: רצות כת רוצת ק: במרוצתם;

cf. BHKK and Ven: במרוצתם ק

Jer. 13.20: אי כת או ק: שאו;

cf. BHKK and Ven: שאו ק

Jer. 13.20: אי כת או ק: נראו;

cf. BHKK and Ven: וראו ק

Jer. 17.10: כו כת כיו ק: כדרכיו;

cf. BHKK and Ven: כדרכיו קֹ

Jer. 21.12: הם כת כם ק: מעלליכם;

cf. BHKK and Ven: מעלליכם ק

Jer. 32.4: נו כת ניו ק: עיניו;

cf. BHKK: עיניו קֹ עינו. Ven has here עיניו מּ. Ven has here מיניו מּן. treading of the text; but cf. there the preceding ועיניו קֹ:ועינו

Jer. 49.30: הם כת כם ק: עליכם;

cf. BHKK and Ven: עליכם קֹ: עליכם

Ezek. 46.19: מים קֹ: בירכתים;

cf. BHKK and Ven: בירכתים ל

c) BHKK AND VEN OFFER THE PRESUPPOSED ITEXT, WITH MASORETIC NOTES UPHOLDING THESE READINGS.

Hos. 4.6: ואמאסאך כך כת ולא לָ א תלתא: ואמאסך כך

The word is spelled in the כתיב with three א, but the third א is omitted in the יתיר ; cf. ואמאסאך: BHKK: יתיר אֹ; Ven: לוכתי כן וויתיר אֹ. The note in Ven is a doublet; cf. later § 17c 23.

Zech. 8.20: עד כת עוד ק: עוד:

cf. ער: BHKK: יֹבֹ חסֹ; Ven: יֹדֹ חסֹ.

The same difference יֹדֹ — יבֹ occurs also in the note on עד in Hos. 12.10.

d) VARIOUS OTHER CASES

שי כת מו ק: מופעת: Jer. 48.21

This identification of the reading with yod as כתיב, and that with waw as מיפעת קֹ: מופעת.

אדם כת האדם ק: האדם : Jer. 32.19

But BHKK and Ven have as text אדם, i. e. the presupposed כתיב, without any Masoretic note. Similarly in

מוטת כה: מטות :Jer. 28.13

This כתיב form is the text-reading of BHKK and Ven: מוטת:
But in

Isa. 27.6: ופ קֹ: יפרח,

it is the קרי form, which is the text-reading in BHKK and Ven: ופרח, with no note to it.

VIII. THE MS. # B19A OF THE PUBLIC LIBRARY IN LENINGRAD (ACCORDING TO THE BIBLIA HEBRAICA ED. KITTEL-KAHLE)

§ 9. Errors are Not Considered

No conclusions will be based in this study upon such discrepancies between the text and the Masora, which can best be explained as scribal (or printer's) mistakes. The human eye is not infallible!

Isa. 47.7: לְּבָרָת: mistake for: לַּ.; mistake for:

The word does not occur any more in this vocalization with ,.

Isa. 51.2: לָּ; mistake for: לַ; mistake for: לַ

Isa. 53.7: בֹ זקף: mistake for: בָּ זִקף.

Cf. ib. verse 11: בֹ זקף קמצׁ: יִשְׂבָע. The second occurrence of is Hos. 10.6.

Ps. 136.1: אילו כֹּז פסוקים כנגד; mistake for: כֹּוֹ

This Psalm has only 26 verses.

Ezek. 39.9: לֹּיִ בְּקָשֶׁת ; mistake for: בֹּי.

Cf. Hos. 1.7: בָּקְשֶׁת.

§ 10. The Masora Originates in Masoretic Lists (cf. § 1)

ל פסוק בתור: גם גם ומלה חדה ביניה : גם: Gen. 50.9

1 Sam. 18.5: כֹא פסוק: וגם ובתר תלת מלין

וֹ פסוק: בם בם : בם Ezek. 5.13:

2 Sam. 19.7: ב פסוק אית בהון: כי כי כי כי כי : כי cf. the identical note on Josh. 17.18. In both instances the context excludes an error of misspelling into יכוי.

Esth. 3.13: כוֹ פסוק אית בהון אלפ בית. This is obviously the heading of a list; it has been rephrased in Isa. 5.25 and Zech. 6.11 to read: אית בפסוק אלף בית.

Num. 7.20: קב יולא וולא יולא דלי בהון לא

Lev. 13.9: יֹא פסוק ראשׁ נון וסוף נון ינגע

ו Sam. 20.29: ה פסוק דאית בהון חמש מלין מן ב אתין על

1 Sam. 13.19: אמרו ק. ז פסוקין: שבעה מכה. ושבעה מכה. אמרו ק. ז פסוקין: שבעה מכה. ושבעה מכה. There are 7 verses consisting of 15 words each, the middle word of which has a Masoretic note referring to קרי and יקרי.

§ 11. The Text Contradicts the Masora

a) THE MASORETIC CROSS-REFERENCES REFLECT A DIFFERENT TEXTUAL TYPE OF THE HEBREW BIBLE

1 Sam. 18.10: יֹ : בְּיוֹם; but Isa. 9.3: מֹא: בְּיוֹם: 1 'אֹ:

The text of BHKK offers the word לְּיוֹם ten times only, but according to the text of Ven, it occurs eleven times; for Ezek. 30.9 which reads in BHKK: בְּיוֹם, has בְּיוֹם in Ven. Hence, both notes and אי are correct in themselves, but refer to two textual types as represented by BHKK and Ven respectively.

The following cases are to be explained in a similar way:

2 Ki. 18.31: בֿחד מל: בורו ב' The word occurs twice, once in plene spelling. But Isa. 36.16: בורו is plene, too! And the Masora remarks on it: למל: it does no more occur מלא, thus presupposing that in 2 Ki. 18.31 the word is in defective spelling.

Neh. 7.4: בֹחד מל: וגדולה. But in the other passage, where this word occurs, namely Eccl. 9.13 it is *plene*, too: וגדולה.

2 Ki. 23.29: בראתו: כראתו: cf. in the other passage, 2 Ki. 6.21: אתו: cf. in the other passage, 2 Ki. 6.21: אתו, which is equally חסר, and the Masoretic note there: מו בו plainly states that this word is both times spelled defective. Similarly

Zech. 9.1: מנחתו: but Isa. 11.10: בֹ חֹם מנחתו: בֿ חֹם בֹ.

Cf. our discussion of this word in connection with Codex Petropolitanus in § 4.

Ex. 19.13: סקול : cf. the other passage referred to: Ex. 21.28: סקול, equally in *plene* spelling.

Ex. 14.14: בֿ חד מל וֹאָ חסֹ, as compared with the *plene* spelling in Job 13.5: תחרישון.

Eccl. 11.3: שיפול but ib. 4.10 equally: בֹ חד מל וחד חסׁ: שיפול.

Ps. 64.5: לירות ; but ib. 11.2: לירות.

Ezra 9.12: שלמם : but Deut. 23.7: שלמם.

b) the masora contradicts its own catchword.

Ex. 16.7: יקרי: תַּלִינוּ '. But the text actually has a yod! (Cf. Lev. 13.20: קרי: תַּלִינוּ, where the text offers a waw). Our Masoretic note presupposes a textual type like that of Ven; cf. there: תַלִּונוּ (with waw): תלינו קֹ (with yod). Similarly reflecting the Ven textual type:

Ezra 10.44: נשאו לְ: נְשְאוּ ; cf. Ven, where the text נשאו (with yod) has this Masoretic note: נשאו לְ.

Ps. 99.6: ליתיר אֹ: קראִים. The vocalization shows that the אלף. The vocalization shows that the אלף. The vocalization shows that the אלף. The superfluous, but on the contrary belongs to the root; cf. Neh. 5.7: יתיר אֹ: נשׁאים. Hence, our Masoretic note was meant for Ven, where the word is vocalized: קראים. The following examples are to be explained in the same way as based upon a different type of the Bible text:

2 Ki. 10.5: לַ וחס: נַמְלִיךְ.
Jer. 2.17: ל וחס: מוּלִיכֵךְ.
Esth. 2 3: תַמְרוּקִיהָן.
ל וחס: תַמְרוּקיהָן.
ל וחדה מלה: ומְרִי־בַעֵּל.

Ex. 17.16: המלין מן בֹ אחין: כַּסְיָה. This presupposes a division of into two words of two letters each: בּס־יָה, against the text offered here.

§ 12. The Terminology (cf. § 5)

Throughout this Masora two distinctly different terminologies are in use. Since the Masora goes back to Masoretic lists (cf. § 10), it is very plausible that in these various Masoretic terms we have the original headings of those lists before us. Sometimes one item is indicated by a combination of two terms, thus forming a doublet.

a) GENERAL TERMS

1. Gen. 3.24: כול אורית חס: הַכְּרְבִים Gen. 3.17: בֹ מל בתור בתור: צְּוִיתִיךְ

Similarly we find the Pentateuch referred to as אוריתא and חורה, respectively, in an otherwise identical note:

Lev. 22.16: אוֹתָם באור באור לט מל באור . אוֹתָם .לט מל בתור בתור : אוֹתָם .לט מל בתור .

- 2. 1 Chron. 25.4: לשם אנש: הוֹתִיר1 Chron. 25.28: לשום גבר: לְהוֹתִיר
- 3. 1 Chron. 11.31: ל וכל לשון ארמית כות: אִיתַיDan. 2.10: ל בלשון תרג: יוּכַל
- 4. Num. 32.42: לא מפק ה: לָה: לא מפק ה: ג לא מפק ה: ג רפ: לָה: Ruth 2.14:
 - b) VOCALIZATION AND ACCENTUATION
- 5. The kames is indicated by אמצא or .:

Ex. 15.2: גָּ קְמַצֹּ : הָתְקַדָּשׁוּ : Josh. 3.5 בּ קמצֹ : טָזִי : בַּאָרָשׁוּ : Josh. 2.15: בָּ יִוֹשֶׁבֶּת

The combination of both terms results in a doublet:

Esth. בּ לְמָן: לְמֹן: the components are: הָ קמֹ: מָטְן: and הָ and הָ and בָּ.

If two kames come in succession, the Masora indicates it by or , :

Eccl. 4.3: הָּרֶע לָ: לָלָכָת Eccl. 1.7: לָּיָּלָ

Combined with the indication of the accentuation (1901), the Masoretic note on kames is phrased thus:

ל זלְ קמֹ: חַיָּי: Lam. 3.53: לָ זלְ זלְ: נָבֶר

6. The patah is indicated by ΝΠΠΕ or _:

Judg. 16.5: בַּתִּי לֵי:רֵד:Judg. 19.11

Prov. 1.8: יבֹ פת : מוּסֵר יבֹ פת : מוּסֵר : Prov. 1.3

In connection with the accentuation (אתנחתא), we get:

ג באתנח פת: מֵים: Ps. 107.35 ל: יְרוּשָׁלַם: Ps. 137.6

7. The segol is indicated by מנוקד בתלת or ָ:

1 Chron. 15.1: בַ מנוקדים בתלת : וַיָּט : 2 Chron. 18.15 בַּ מֶּה : בַּ מָּה

8. In case the identical word is vocalized sometimes with kames and some other times with patale, the Masora indicates it thus:

Ps. 78.50: לְּשַׁרְ: the word occurs all in all seven times; six times it is vocalized with פתח, and once with קמץ.

Ps. 72.7: יְפְרֵח: coccurs four times; twice _ , and twice _ .

9. The אחנחתא is indicated:

Ps. 35.20: אֶרֶץ דֹ באתנה

Prov. 30.21: የጋኔ : ລຸ້

10. A doublet in connection with the indication of the גרישא

Ps. 78.17: לֵ גרישׁ: לֵימְרוֹת ; the components are: לֵ גרישׁ and לֵ: cf. Ps. 104.3: בַּמְקְרָה: בַּ

ϵ) DETAILS OF SPELLING

11. The fact that a certain letter remains silent in the pronunciation of the word is indicated by the terms יחיר and יחיר:

Eccl. 6.10: שַּתקיף קֹ: שֶׁהתַּקיף לֹ יתיר הֹ: בְּשָּׁהסְּכָל

Ps. 119.147: לדברך ל : לְדְבֶּרְיף Ps. 119.161: יתיר י : וּמְדְבָרִיף

ביהודים ק:ביהודיים: Esth. 8.7:

יתיר י: בַּיהוּדִיים: Esth. 4.7

Jer. 3.4: קראת קׁ יתיר יֹ: דְבַּרְתְיֹ: Jer. 3 5

שנא ק: שנאי : Prov. 28.16: יתיר י : מָצָאי

2 Chron. 13.14: מחצרים ק:מַחצְצְרים 2 Chron. 29.28: יתיר צׁ:מַחְצְצִרים

2 Ki. 16.17: את קֹ: ואָת Neh. 9.17: יתיר וֹ: וחֶסֶר

Judg. 9.12: מלכי קֹ : מֶּלְוֹכִי יתיר וֹ : קָפֵומִי : 28.8 1 Chron. 18.10: לשאל ק : לְשְׁאָוּוֹל

Prov. 22.8: יתיר וֹ : יִקצָור

The combination of both terms results in a doublet:

Isa. 26.20: יתיר זֹ || דלתך קֹ: דְּלָתְידְ 2 Chron. 34.22: יתיר זֹ || תקהת קֹ: תָּוֹקְהַת Ezek. 47.8: ונרפּו קֹ || ל ויתיר אֹ: וְנִרְפּאוֹ

12. The omission of a letter of the root from the spelling is indicated by 'קר' and יחסר:

2 Ki. 21.29: אביא קֹ Micah 1.15: בֹ חֹס אֹ

The $\dot{\beth}$ (= twice) in the Masoretic note on the Micah passage refers to 2 Ki. 21.29; accordingly, this occurrence is classed as $\lnot D\sqcap$, too.

A combination of both terms leads to a doublet in Jer. 32.35: החטיא קֹון בֹ חסֹ

13. The spelling of the nominal suffix of the 3. pers. sing. masc. with ה is annotated on with: כתיב כן or כתיב כן:

Ps. 42.9: שִׁירוֹ קֹּ : שִׁירוֹ לַ 2 Ki. 20.13: בֹ כֹת כן : נְכֹתֹה לַ כֹת הֹ : תְבוּאָתֹה : Jer. 2.3

Both terms are combined into a doublet in

בתוכו לְ | בֹ כֹת הֹ: בְּתוֹכֹה: Ezek. 48.21

14. The use of \aleph to indicate the vowel a in medial position is termed מלא and כתיב:

2 Sam. 12.1: גֿ מל 2 Prov. 10.4: גָראשׁ: רָאשׁ 15. The spelling of the nominal plur. ending as □ without the vowel-letter yod is termed החסר and בתיב כן:

ב חס : הַיָּמָם : Num. 6.5

Num. 7.10: דַּנְשִׂיאָם: רֹ כתֹ כן

Both terms are combined to a doublet in Gen. 17.20: בֿחֹל בתור | כֹתֹ כֹן : נְשִׂיאָם

d) THE TERM Π

16. It refers to the very passage, in which the Masoretic note belongs to (meaning: this one):

בֹ חד חס : הָכּן : Amos 4.12: בַ חד מל

Dan. 12.4: בֹ חד חסֹ: יְשֹׁטְטוּ: בֹ חד מלֹב תר מלֹב בֹ חד מלֹב בֹ חד מלֹב יִשׁוֹטְטוּ

Ps. 78.28: בְּמִשְׁכְנֹתָיו : לְמִשְׁכְנֹתָיו Ps. 132.7: בֹ חד מל : לְמִשְׁכְנוֹתָיו

Similarly in Ps. 112.10: בְּלֶעֶם, and Isa. 28.28: וְּהָמֶם, and Isa. 28.28: בְּלֶתְם, and Isa. 28.28: בּחַר פּחַ חַבּ חַבּר בַּחַר, the term בּחַר refers to these passages, since their respective other occurrence (as indicated by בֹּ) is vocalized: Eccl. 5.16: וְבָעֲם (with pataly) and Deut. 7.23: וְהָמָם (with kames).

17. It refers to the other occurrence of the word in question (the cross-reference):

ב חד חס: בְּדְבָּרִיךְ: Dan. 10.12: בֹ חד חס: בִּדְבָּרִיךְיּ ב חד מל: בִדְבָרָךְ: Ps. 119.42: בֹ

Jer. 23.15: בֹחר מל: וְהְשְׁקְתִים refers to Jer. 9.14: בַּחר מל: וְהְשְׁקְתִים refers to Jer. 9.14: בַּחר מל: וְהְשְׁקְתִים refers to Ps. 94.19: שַּׁרְעַפִּי refers to Ps. 94.19: בַּחר כת אֹ: רְפָּה refers to Num. 12.13: רְפָּא.

e) THE IDENTICAL NOTE ON PASSAGES IN A DIFFERENT SPELLING. This uncertainty of the meaning of the term Th: whether it refers to the word under consideration or to the cross-reference may best be explained as a result of the fact that these Masoretic notes originate in different sets of Masoretic lists headed by The The and Dhe The The respectively. The later Masorete, in utilizing these lists so as to adorn a Bible manuscript and thus give it additional authority by making it "Masoretic," added his notes to whatever passage he chanced to come across. Little did he concern himself over the implication of the term Th; to him, The was merely a word, and not a scientific term with a well-defined connotation.

In order to establish beyond doubt the fact that these Masoretic notes were not meant to serve any practical purpose (as e. g. to direct'the scribe or reviser), but that they represent merely annotations from Masoretic lists with corresponding headings, we wish to call attention to the following examples: According to our interpretation they go back to lists, the headings of which were complete. They indicated how often the word under consideration occurs in any spelling, e. g. אלם and חסות, and not, as heretofore, bringing only one indication: מלא or אחסות, thus leaving it to us to guess at the other missing item:

1 Sam. 26.21: בֿ חד כת ס וא ש: הְסְכֵּלְתִי, Ps. 119.99: בֹ חד כת שׁ וחד כת ס: הִשְּׁכֵּלְתִי

Here we might be tempted to explain In the first part of each note as referring to the same passage (cf. above under 16), and the second part of each note (V) and D ID IDI) as later additions, since they are self understood. But how then could we account for the indentical notes in the very identical arrangement in cases like:

Lev. 14.6: הַשְּׁחְטָה: בֿ חד מל וחד חס בֹ חד מל וחד חס: הַשְּׁחוּטָה: Lev. 14.51 בֹ חד כת א וחד כת הֹ: וְהִפְּלָה: 4.9.4

Deut. 28.59: וְהַפְּלָא: בֹ חד כֹת אֹ וחד כֹת הֹ בַּחָבָּ

Nothing but utmost confusion could have been the outcome, if any scribe or reviser would have felt inclined to follow the lead of such directions. They were truly never meant to "guide" them!

IX. THE BIBLIA RABBINICA, VENICE 1524/5

§ 13. Printer's Mistakes Not Considered (cf. § 9)

Num. 23.19: בַ והנה הוליר בן

This is a reference to Ezek. 18.14. In both instances the word is vocalized יַּעֲשֶׁן; hence, בְ is a misprint for בָ.

Jer. 12.3: בְּי ; misprint for בְּ; cf. Job 10.18.

Isa. 49.2: לְחַץ: לְחַץ: יְלַחַץ: refers to Thr. 3.12: לְחַץ: לְחַץ: לָחַץ: לָחַץ: לָחַץ: לָחַץ: לָחַץ: לַחַץ: כּחַאָּ

Prov. אַן : וְאָּח: אָן; misprint for: לְּ וחד נָאָח; cf. Eccl. לּ וחד נָאָח: אָן; אַן אַן : אַן אַן אַן אַן : 4.8: אָן ואַן : אָן אַן אַן : לּ וּאַ וְאַח: אָן

Ezra 10.8: גֹ בָּ וֹאַ : יְחֲרֵם; misprint for: גֹ בָּ וֹאַ ; cf. Ex. 22.19: גֹ בַ מחי ודין קמֹ: יְחֲרָם

Judg. 5.18: גֹ בׁ חֹסׁ וֹאָ מֹל; mistake for: גֹ בֹ מֹל וֹאַ חֹס; בְּרוֹמֵי; גֹ בֹ מֹל וֹאָ חֹס; מָרוֹמֵי; כּוּ גֹ חד מֹל: מרֹמֵי: 14. cf. Prov. 9.3, 14: גֹ חד מֹל:

ומסגרתיה ק: ומסגרתיה (misprint for: מסגרתיה אינו misprint in without the maw.

2 Ki. 24.14: עשרה ק: עשרה א; mistake for: עשרת ק.

Num. 7.60: The lengthy Masoretic note beginning with לגלגלתם is merely a reprinting of the identical note on Num. 1.22: s. v. לְּגְלְגְלֹתְם, and is here out of place.

תלתיהון נמסרו לעיל בדף שמתחיל: : בְּרְכִים: וְגַם אָנֹכִי 2 Sam. 2.5,6: בלי משיח בשמן. יען כי נשמטו בלי משיח בשמן. יען כי נשמטו On the indicated page these Masoretic notes are not to be found in the Masora Parva, but they are included in the Masora Magna.

Lev. 23.17: חד מן ד אלפין דגשין; but actually the א has no dagesh.

Gen. 11.32: בון הפוכה: בְּחָרָן; but the text has a regular nun. Josh. 14.11: ל והוא מן אב רבתי: כְּכֹחִי; but the text has a normal sized כ.

§ 14. The Masora Originates in Masoretic Lists (cf. §§ 1 and 10)

ל וא חדקל. אב מן חד חד. חד פתח וחד קמץ.:חֶדֶּקֶל : Gen. 2.14: אב מן חד חד. חד פתח וחד קמץ.:חֶדֶּקֶל : Here חדם obviously means segol, unless we assume that this list is of Babylonian origin, where ≁ served as the equivalent for both and ...

Gen. 32.12: אָב מן חד חד. חד פתח וחד קמץ. דלוג:וְהְכַנִי

Gen. 13.9: אָם וֹאָם באמצע פּסוֹ : אָם; cf. on Gen. 31.52: י פּסוֹ אם מצעוֹ פּסוֹ בתורה: אָם; and on Gen. 24.49: י פּסוֹ בתור וירמיה אם ואם מצעוֹ פּסוֹק: אָם.

Gen. 35.5: ב אֹ רֹפ וֹא סֹפ. והוא חד מן כֹ זוגין אֹ רֹפּ וֹא סֹפּ. והוא חד מן כֹ זוגין אַ רֹפּ וֹא סֹפּ

שׁ פסוֹ מן בֹ מלין. קדמ מל תני חס : עֶפְרוֹן :Gen. 23.16

Gen. 17.24: ב זוגין. קדמא לא נסב את תנין נסב את: בהמלו

חד מן ג פסו מן ז מלין. ג מכא וג מכא. והוא באמצ: והוא : Gen. 49.20

ו Sam. 26.23: יהוה: אוכרה וסופי אוכרה

ל פסוֹ ריש וסוף זי"ן: זֵה: Isa. 18.13

וֹא פסוקים רישיהון וסופיהון חד: בַּסְכֹת Lev. 23.42: יֹא פסוקים רישיהון

Ex. 21.29: יִדָ פסוֹ אית בסופיהון וגם ותרין מלין בתרוהי

וֹנ פסוקי אית בהון פ אתין:וְכָל :Num. 36.8

Gen. 26.6: חד מן יד פסו כתובי מן ג מלין: יצחק

Gen. 24.23: שיטה מן כֹּז דכל חד וחד לית דכוֹ: לָלִין. Cf. in Codex Petropolitanus, fol. 130b, the Masoretic list headed by: שיטה כל חד וחד לית דכו

§ 15. Rabbinic Sources Utilized

Gen. 18.5: מלי עטור סופרי; מּחַר; cf. Ned. 37b.

Num. 29.15: וְעְשָּׂרוֹן; כּהורה: וְעְשָּׂרוֹן; cf. מסכת סופרים ed. Higger, chapter VI, section ג (p. 166).

Gen. 33.4: מַלין נקדוֹ בקרי: וַיִּשָּׁקְהוּ; cf. the parallel Rabbinic sources listed in Higger's מסכת סופרים, p. 166.

Gen. 18.22: יח מלין תקון סופרים: עוֹדֶנוּ; cf. מדרש תנחומא: ed. Warsaw on Ex. 15.7; cf. also on Deut. 23.24: תיקון מוֹצָא סופרי ביח שמו בריש הדף בספר מוגה. ויש גמגום. ועיין בהגהה סופרי ביח שמו בריש הדף בספר מוגה.

Gen. 49.7: ל. ה פסוקים בתור שאין להם הכרע: קְשֶׁתָה; cf. Yoma ל. ה פסוקים בתור שאין להם הכרע: יְקְשָׁתָה 55a; cf. also on Deut. 31.16: ה פסוֹ שאין להם הכרע. יְוְקָם אי מהאי גיסא אי מהאי גיסא. וסי אוטיבו שבטיא ליהושע בנהורא דמשה.

§ 16. The Text Contradicts the Masora (cf. §§ 2 and 11)

a) THE MASORETIC CROSS-REFERENCES REFLECT A DIFFERENT TEXTUAL TYPE OF THE HEBREW BIBLE.

Hab. 3.19: בְּמוֹתִי: and Ps. 18.34: בְּמוֹתִי; go both back to different texts; cf. BHKK, Ps. 18.34: בְּמֹתִי in defective spelling.

Num. 14.27: תְּלְנוֹת: מעתי את מעתי לּנוֹת; this refers to the passage Ex. 16.12: בֿ כתיב כן בתור.

- Josh. 2.16: בֹ חֹס. אשוב אליך: שׁב; but Gen. 18.10 referred to here, has שׁוֹב in *plene* spelling.
- 2 Sam. 7.18: בֹ חד חס וחד מל. דין חס: הֲבִיאֹתֵני; cf. the Masoretic note on the second occurrence of this word 1 Chron. 17.16: מוחס בי יב וחס וֹ: הַבִיאֹתַנִי cf. the Masoretic יב וחס וֹ: הַבִיאֹתַנִי cf. the Masoretic
- 2 Sam. 19.6: בֹ חד מל וחד חם: הוֹבַשְׁהָ; cf. the identical spelling in Ps. 74.15: בֹ בתרי ליש: הוֹבַשְׁהָ.
- 1 Ki. 20.31: בֹ חד מל וחד חס. אם יד תהיה מל: but the passage referred to, Josh. 2.19, reads equally: בְּרֹאשֵׁנוּ: בֹ וחבלים.
- Jer. 38.22: שׁלמֶּך: חֹם מלא. Since the spelling of the word here is חסר, we expect the איז spelling in the other instance; but cf. Obad. 7: בׁ חַר מל: שְׁלמֶך:
- Ezek. 39.3: שְׁמֹאּלֶך: but cf. the identical spelling 2 Sam. 2.21.
- Ps. 11.2: לִירוֹת : לִירוֹת and Ps. 64.5: בֹ חד מל exclude one another. The same is true of
- Ps. 78.28: בֹ אַ חס: לְמִשְׁכְּנוֹתָיו : 2.132.7 ב and Ps. 132.7 ב אַ חס: לְמִשְׁכְּנוֹתָיו : 2.
- Ps. 76.12: בֹ חד מל: but cf. Ps. 68.30: יוֹבִילו:
- Ps. 106.8: דׁ חֹד חֹם: נֵיוֹשִׁיעֵם; but cf. the *plene* spelling in all the three other occurrences, too: 2 Ki. 14.27; Judg. 3.9; Ps. 106.10.
- Job 40.13: חַבוּשׁ: גֹּב חסׁ וּאַ מּלֹ: Ezek. 24.17: מָל בּחסׁ וּאַ מּלֹ: בַּחסׁ וּאַ מּלֹ: בּחסׁ וּאַ מּלֹ: גֹּב חסׁ וּאַ מּלֹ: גַּבְּבוֹשׁ: גֹּב חסׁ וּאַב וֹלִי make it clear that Job and Ezek. with their plene spelling exclude one another.
 - b) THE MASORA CONTRADICTS ITS OWN CATCHWORD.
- Isa. 2.15: בְּנִעוֹקהוּ presupposes a vocalization מָנְדֵּל. The Masoretic notes on these passages refer to one another.

Isa. 26.20: מל : יַעַבְוּר; but cf. the way the word is vocalized in Isa. 40.27: מל : יַעַבוּר i.

Josh. 19.8: ל כתיב אֹ ; presupposes a spelling ראמת, cf. BHKK.

Josh. 19.49: דאוריית חס דיהושע מל; לְגְבֶלֹתֶיה; cf. BHKK: לגבולתיה.

ו Sam. 4.7: שלשם ; cf. BHKK: שלשם.

Isa. ל וחס: נוֹסַסָה: נוֹסַסָה.

Jer. 8.5: בַּתַרמִית בּ.

Jer. 8.9: בֹ חס רחס: הבישו: cf. ib. verse 12: בֹ חס רחס: הבישו: בֹ חס רחס.

Judg. 1.3: ל ומל: בְגֹרֶלֶף; cf. BHKK: בגורלך.

Judg. 9.37: מל: יְרְדִים; cf. BHKK: יורדים.

וה ד מל ודין חס: וייראו: Isa. 59.19.

§ 17. The Terminology (cf. §§ 5 and 12)

a) GENERAL TERMS

1. Gen. 18.33: לְמְלְמוֹ : לִמְלְמוֹ : Gen. 19.22: לַ חֹם בתוֹ : בֹאַך

כל אוריי חם: וְשְׁמֹנֶה : Gen. 5.7:

כל התורה חס : הַכְרְבִים : Gen. 3.24

2. Deut. 32.4: ל צדי רבתי

Deut. 32.6: הֹליהוה: הַליהולה

Both terms appear combined in a doublet:

Lev. 13.33: הְבָתִי וֹן מאותיות גדולות גדולות: גֹ רבתי וֹן מאותיות גדולות:

3. The various terms for small letters are contained in the following doublets:

Num. 25.12: וֹ זוטא | והיא חד מאֹבׁ מאותיות קטנות שָׁלום | אוֹ זוֹ זוֹ

Gen. 27.46: קוף זעיר | מן אב מאותיו קטנות: קצתי

- 4. Ex. 35.34: וּלְהוֹרֹת: בתראֹ בתרא בתראֹ בתראי בתראֹ בתראָ בתראֹ בתרא בתראֹ בתרא בתראֹ בתרא בתראֹ בתרא בתרא בתרא בתרא בתראֹ בתראֹ בתרא בתרא בתרא בתרא בתרא בתרא בתרא
- 5. Ezek. 7.22: בַּרִיצִים: קַּרִיצִים בֹ חד חֹס: נָגוֹתֵיהֶם: Jer. 32.29: בֹ אֹ חֹסׁ: נָגוֹתֵיהֶם
 - b) VOCALIZATION AND ACCENTUATION
- ל קמץ : בַּרַכְּחָנִי : 32.27 ל Gen. 24.19 : לָ גֹי אָשְאָב : Gen. 27.39 גֹי קמֹ : מֵעָל Gen. 17.12 : בָּיִת
- 7. Gen. 16.13: ל חטף קמץ: רְאִי בּ: וְקנְמֵן: Ex. 30.23: לֵ בּ: וְמָנְמֵן: Jer. 49.28: ל חטף: וְשֵּׁדְרוּ בַּ: וַתִּשְּׁחֲרִי: Ezek. 16.33:
- 8. Isa. 27.12: לְאַחֵד: Isa. 28.28: לַ : גִּלְגַּל
- 9. Lev. 16.13: אֲנַן פתחין פתחין בּן : יְתָאָרֵהוּ: Isa. 44.13: בְּ
- ג בספר בסגול : וְעָשֶּה: 10. Deut. 5.10: ג : עשָה: 10.18: וו סגול : מַעַלָּה: 1sa. 8.7: ה סגול : מַעַלָּה: 1sa. 19.4: ל סגול : מֵאֶת: 1 Ki. 16.24: ל רפ: קָרָשׁ: 13.2:
- 11. Lev. 18.15: תְגַלֵּה: בצרי: תְגַלֵּה: בצרי: תְגַלֵּה: בצרי: תְגַלֵּה: בצרי: תְגַלַּה: בצרי: תְגַלַּה: בצרי: תְגַלַּה: בצרי: תַּבְּלִּה: 18.11: מֹ צירי בליש: וְגַשֶּׁק: 18.10.1: מַ בּמרבּבת: מור אחת: במרבּבת: 12. Gen. 41.43: במרבּבת: מור אחת: במרבּבת: 12. Gen. 41.43: מור במרבּבת:
- 12. Gen. 41.43: לְּ בנקודה אחת: בְּמִרְכָּבֶת ל וחד אחרי נִפְלוֹ: נָפְלוֹ: נָפְלוֹ

ל מל פום. וחד קבוץ פום: וכעת מותה: מוֹתָה: 13. 2 Sam. 6.23 ל: נְטָשׁ: לֹ: נְטָשׁ: Isa. 32.14

14. Num. 10.9: הַצַּר קמץ ובֹ קמץ

אַנה : וּמִסְפָּר : Num. 23.10

ל קמ וא פת: וָאֲבָרְבַהוּ: Gen. 27.33

Isa. אָ ואַ :וַאָבְרְכַהוּ בּוֹאָ בָּ

Gen. 43.12: בֹ אֹ פֿת וֹאֹ קמֹ: הַמוּשֵׁב

Gen. 47.19: בַּ אָּ ואַ יִתַשָּׁם לַ וחד לְּ: לַיַבְּשָּׁה: לַ וחד לְ

15. Two different vowel-signs coming in succession are indicated by:

ל קמ ופּת : חָנֵן : Gen. 33.5 קֹב : חָזַק : הָזָ קֹב Gen. 41.57

The variety of sources whence these notes emanate, leads to a corresponding difference in the annotations on the identical word: Num. 5.7: בַּתְּחִין: אָשֵׁם refers to the second vowel only; but Lev. 5.19: בָּיִ יִּשְׁם reflects both vowel-signs.

16. The vocalization of waw with verbal forms as copular or as consecutive waw is indicated by referring to the following consonant: whether or not it carries a dagesh:

Isa. ל רפי וחד דגש:וְחָמֹת: לרפי וחד דגש ל רפי וחד וַירכסו:וְיַרְכְּסוּ Ex. 28.28:

- יא פתחי באתנחת: אֲרַחַם : 17. Hos. 2.6 ז קמץ וכל אֹסֹף דכוֹ בֹמֹבֹ ַ : אֱלֹהָי : 1 Ki. 3.6
 - c) DETAILS OF SPELLING
- 18. The terms יתיר and יתיר interchangeably used:

1 Ki. 22.13: דברך ק: דָבְרִיף 1 Ki. 18.36: יתיר יו"ד: וּבְרְבָּרְיף 1 Ki. 1.27: עבדך קֹ: עַבְקְיף Ps. 16.10: יתיר יו"ד: חַסִירְיף

Jer. 2.33: למדת קֹ : לִמַּדְתְּי יתיר יו"ד : לִמַּדְתְּי

Jer. 18.10: הרע ק: הָרֵעה Prov. 27.10: יתיר הֹ: וְרֵעַה

Both terms combined result in a doublet:

ופי ק || יתיר נון :וּפְנֵי : Prov. 15.14

19. the terms קרי; חסר and קרי; and מלא and מלא:

a) Job 5.18: וידיו קֹ הַ חֹסׁ: יָדָו בּוֹנִירָוּ בֹּח חֹסׁ: יָדָוּ

Both terms appear together in the doublet Ezek. 43.26: ידיו קׁ || הֹ חֹסׁ: יָדָוֹ

1 Sam. 18.22: עבדיו קֹ: עַבְּדִין ; the equivalent term חסר is to be found in the doublet Jer. 22.4: ועבדיו קֹיּ בֹ חֹסֹ: עַבְּדָוּ.

Similarly: 1 Ki. 6.38: משפטיו לן | ב חס: מְשְׁפָּטָו

3.16: מבר ל : מבר ל : the equivalent term מבר ל : סכנוד ; the equivalent term מבר ל : מבר ל אלף : מבר ל : מב

Nah. 1.3: וגדל ק: וגדול Ps. 145.8: ב חד מל: וגדול

The term תר proves that this note belongs to a different textual type of the Bible, in which one of these two passages had the word in *defective* spelling; cf. BHKK on Ps. 145.8: בֿ חד מל: וּנְדָל.

20. the terms קרי or כתיב כן:

a) Ex. 22.26: כסותו ק: כסותו ק היב כן: אָהֱלה: Gen. 9.21 Josh. 15.48: כו קֹ : וְשׁוֹכֹה 2 Sam. 9.4: אִיפֿה

- β) the equivalent term can now be traced in a doublet only:
- 2 Ki. 14.13: ויבא קֹ: נְיָבֹאו; cf. both terms in: 2 Ki. 12.21: וֵיָבֹאוּ: גֹּנֹ בֹּל וְיָבֹאוּ: גֹּנֹ בֹּל וְיִבֹא קֹ וְיִבֹּא קֹיִוֹ גֹּנֹ בֹּל.

Jer. 31.39: קו קׁ: קוֹה; cf. 1 Ki. 7.23: וְקוֹה; נְתַּהְיּ בְּלֹב ׁ: וְקָוֹה; cf. 1 Ki. 7.23: וְקָוֹה; בְּלֵה בְּלֹב ׁ: וְקָוֹה; cf. ib. verse איר בְּלַב בְּלַב ׁ: נָתַהְיּי; cf. Job 42.2: יִדְעָהִי קֹּ: בְּלַב בֹב ׁ: יָדַעְהַיּ ; cf. Job 42.2: יִדְעָהִי קֹּוֹ בַּלַב בֹב ׁ: יָדַעְהַיּ

 γ) the components of the doublets cannot be traced separately:

ל וכֹכ || תו ק : וְשְׁפֵּלְתֹה : Josh. 11.16 ל וכֹכ || תו ק : וְשְׁפֵּלְתֹה : 1 Ki. 14.2 ה כתי י || את ק : אַחְי : Josh. 3.4 : ניו ק || בֹ כתי כן : וְבֵינָו : Sam. 24.19 ואתה ק || וֹ כֹכ : וְאַתְּ : 1 Sam. 24.19 לו ק || טוֹ כֹכ : לא : Sam. 24.19 לו ק || טוֹ כֹכ : לא

21. the terms חסר and כתיב כן:

The fact that the plural of 7' in connection with the suffix of the 3. pers. masc. sing. appears in the defective spelling 17', is termed as follows:

Ex. 32.19: דיו קׁ || הֹ כֹכֹ: מְיָדָו Lev. 9.22: ידיו קׁ || הֹ כתיב ידו וקריגן ידיו: יָדָרו Ezek. 43.26: ידיו קֹ || הֹ חֹסֹ: יָדָו

Hence, the terms חסר and כתיב כן are interchangeably used in order to indicate one and the same spelling. They go back to different lists; cf. Deut. 32.35: לׁ וֹבְתֹּי בֹן. וֹבְסֹאׁ נמסר לֹ : עַתְרֹת

22. the terms יתיר and מלא: יתיר וֹ: יְגְבּוֹל: Josh. 18.20: גֹמל: יִשְׁפּוֹט: Isa. 11.3:

> Ps. 89.29: יתיר וי"ו: אֶשְׁמְוּר ז מל: יַעַבְּוֹר : Isa. 26.20: ז מל

```
יתיר יו"ר: הַקֵּיף: Josh. 6.3
   ל מל: וְהַקְטֵיר: 1 Ki. 9.25
23. the terms יתיר and בתיב:
   יתיר אֹ:הַמְּלָאכִים : Sam. 11.1
   2 Sam. 12.1: ג כתיב אלף: רָאשׁ
   2 Sam. 11.24: יתיר אלף: הַמוֹרָאים
   Isa. 30.5: ל כתיב כן
   ל ויתיר א: שאסיך: Jer. 30.16
   1 Ki. 4.11: דׁ כתי אֹ : דֹאר
```

A combination of both terms results in a doublet:

```
Hos. 4.6: ל וכתי כן ן יתיר אֹ: וָאֶמְאָסְאר
ל ככ | יתיר אֹ:דאר :Josh. 21.32 וֹ כֹכ |
```

24. the terms כתיב and מלא:

The absence of a waw to signify the vowel θ is termed as follows:

```
ב חד כתי הטיבות: הֶטִיבת : 1 Ki. 8.18
Ezek. 16.7: בֹ א מל
```

25. the terms כתיב and כתיב:

```
2 Sam. 12.1: גֹ כתיב אלף: רָאשׁ
ג כתיב כן : רָאשׁ : Prov. 10.4
```

שׁ כתי יו"ד : אָשִׁי :Lev. 21.6 ט כתי כן : אשי : Lev. 21.21

2 Sam. 9.4: אִיפֿה; both terms combined: 1 Sam. 19.22:

י כתי כן | בה"א : אֵיפּה

Judg. 21.19: בּשָׁלוֹ: בסוף הַשָּׁלוֹ; both terms: 1 Sam. 3.21: ח ככן בוי"ו: בשלו

26. the terms חסר and כתיב כן:

```
1 Ki. 21.9: ב חס וי"ו: וְהשִׁיבוּ
1 Ki. 21.12: בֹ כֹכֹ ובענין: וְהשִׁיבו
```

Gen. בתר בתוֹ: וְשִּׁיאָם: בתר בתר בתוֹ ל הם י בתר בתוֹ : וְשִּׂיאָם: בתוֹ בֹ בֹ בתוֹר ב

Lev. 5.16: ג' חס יו"ד תניין המישתוֹ; the equivalent term in the doublet: Lev. 27.13: ג' כֹל וו חס יו"ד תניין המישתוֹ ג' כֹל וו חס יו"ד תניין

Ezek. 16.43: הֹעבֹתְיך: הוֹעֲבֹתְיך; the equivalent term in the doublet: Ezek. 5.11: הֹכֹל וְ בתרֹ בֹתרֹ בֹתרֹ בֹּתִיךְ

Both terms appear combined in doublets:

ל כֹכֹן חס וי"ו: רִיבֹת: לֹכֹל | חס וי"ו: רִיבֹת: גֹ כֹכֹן חס וי"ו: עַצְמִים: גֹ כֹכֹן חס וֹי"ו: עַצְמִים: גֹ כֹכֹן חס וֹי"ו: עַצְמִים: לּ כֹכֹן חס וֹי וֹמוֹלְכֵך: לוכֹכֹן חס וֹי בֹּרִי בְּחִרּי בּיִּשְׁחֹר: Jer. 2.18: חס וֹי שִׁחֹר: שִׁמִינִם: בתר וֹי"ו חס יו"ד בתר: מַצְמִינִם: Deut. 1.32: לֹכֹל וְן חס וִי"ו קדמ: לְחוֹת: לְחוֹת: בתור | חס וִי"ו קדמ: לְחוֹת: לַבַּרוֹר | חס וִי"ו קדמ: עַלוֹתֵיכֶם: Jer. 6.20: בֹכֹל | חס וִי"ו קדמ: עַלוֹתֵיכֶם

27. specification of the vowel-letter referred to:

From the Masoretic note on the passage Josh. 22.27: דרוֹתִינוּ: בּרוֹתִינוּ. חַל הַחַל וּחַבְּחִל וּחַבְּחִל וּחַבְּחִל וּחַבְּחִל וּחַבְּּחִל וְחַבְּּחִל וְחַבְּּיִּל וְחַבְּּיִּל וְחַבְּּיִל וְחַבְּּיִל וְחַבְּּיִבְּענִיןְ. חְדְּמֵל וְחַבְּּיִבְּענִיןְ. חְדְמֵל וְחַבְּּחִת וּבְּּמִּא נְמְסֵר: חבלא נמסר: חבלא נמסר: חבלא וויין וְבְּלְּיִנְיוֹ וְחַבְּּיִת וְחַבְּּיִת וְחַבְּיִינְיוֹ וְבְּיִבְּענִיןְ. חבל ווּבְּיִבְּענִין. חבל ווּבְּלְּא נמסר: חבלא נמסר: חבלא ווּבּלא ווּבְּלְיִים וּתְּבְּיִים וּתְּבְּיִים וְחַבְּיִים וְחַבְּיִבְּיִים וְחַבְּיִים וְבְּבְּענִיןְ. חבל ווּבלא ווּבלא נובלא נובלא נמסר: חבלא ווּבלא ווּבלא ווּבלא ווּבלא ווּבליים וּבליא ווּבלא ווּבליים וּבליים וּ

- α) Lev. 14.4: טְהֹרוֹת : טְהֹרוֹ קדמֹ וֹי"ו קדמֹ : וְּכְרָתוֹת 1 Ki. 7.2: בֹ חסׁ וי"ו קדמֹ : וְּכְרָתוֹת 1 Sam. 1.20: לֹ וחסׁ וי"ו קדמֹ : לְּתְּקְפּוֹת 1 Lev. 14.37: לֹ וחסׁ וי"ו בתרֹ : שְׁקַעַרוּרֹת : ἐ)
- γ) Lev. 23.17: ל ומל וֹ קדמֹ: מְמוֹשְׁבֹתֵיכֶם הַ לּ ומל וֹ קדמֹ לֹ חֹם וֹ וֹ דִ קדמֹ הַבְּאִים חֹם יו"ד קדמֹ (מְבָאִים הַיו"ד קדמֹ
- יו"ד בתר: יַיִטְב: Sam. 20.13 ב חס יו"ד בתר: יַיִטְב: 2 Ki. 4.44 ב חס יו"ד בתר

d) the term $\sqcap \sqcap$ refers to the cross-reference

ב חד מל: וְעֵינֵכֶם: Ezek. 33.25

ב חד חס: וְעֵינֵיכֶם: Mal. 1.5

ב חד מל: לְרַפּא : Hos. 5.13: ב חד מל

בׁ חד חם : לְרְפּוֹא : Eccl. 3.3

Ps. 39.11: בֹ חד כתי אֹ : כָּלִיתִי

Ps. 119.101: בַּלְאתִי: Ps. 119.101

Ps. 51.10: בֹ חד כתי אֹ : דְּכִיתְ

Ps. 89.11: דְּכָּאתָ: דֹר כתי יו"ד

Hab. 1.5: יְסָפַּר refers to Ps. 22.31: יְסָפַּר.

Job 21.4: בֿ חד קמץ תקצר refers to Num. 11.23: תִּקצָר.

With our finding (above under a 5) in mind that $\ensuremath{\mathsf{T}\Pi}$ and $\ensuremath{\mathsf{T}\Pi}$ are interchangeably used, cf. also

Ezek. בונו: cf. Prov. 19.29; בו א מל: נכנו: cf. Prov. 19.29;

Lev. 14.6: לַ חס וֹא מל: הַשְּׁחִטָה; cf. Lev. 14.51: הַשְּׁחִטָה.

Of the usage of the term $\lnot \sqcap$ to indicate the very passage under observation (cf. § 12 d 16), I came across these two instances only:

Hab. 1.16: בְּרָאָה: the cross-reference Num. 16.30: בְּרִיאָה is in *plene* spelling.

Micah 1.4: גְׁחַד קמץ; בְּמוֹרָד; cf. Josh. 10.11 and Jer. 48.5: with patali.

e) THE IDENTICAL NOTES ON PASSAGES IN A DIFFERENT SPELLING (cf. § 12 e).

Jer. אַ מל: דוֹדִי : אַ מֹל בּוֹבִי וֹאָ מֹל

לב חס וא מל: דרי: Jer. 32.9

ב חד מל וחד חס: הֲרוֹאָה: 2 Sam. 15.27 ב חד מל וחד חס: הֲרוֹאָה בּ חד מל וחד חס: הֲרֹאֶה

2 Chron. 6.25: בַּאַ חסֹ וֹאָ מל: וַהֲשֵּׁיבוֹתָם: בֹ אׄ חסֹ וֹאָ מל בֹ וֹהַשֵּׁיבוֹתָם 1 Ki. 8.34: בֹ חד חסׄ וחד מלֹ

2 Sam. 22.30: אָרוּץ: מל ואֹ חסֹ : אָרוּץ Ps. 18.30: דֹג מל ואֹ חסֹ : אָרָץ

f) THE TERM דין

ג דין מל: וּמוֹפְּחָיו: 18.43 בּג דין מל: בְּאֵלִם: 15.11 בֹּ דין חס: וֹבָה: 15.19 בֹ דין חס: וֹלְרוּ: 15.22 בֹ דין חס: הוֹלְרוּ: 17.22

The use of the term דֹן in conjunction with און results in a doublet; cf. Lev. 13.45: בְּרוֹעֵ ; this note refers (according to subdivision d) to the second occurrence, namely Ex. 32.25 where we actually find בָּרְעַ in defective spelling. On this second passage the Masora notes: בֹ וֹדִין חֹס (referring to Lev. 13.45) and בֹ וֹדִין חֹס (referring to Lev. 13.45) and בֹ וֹדִין חֹס (Similarly we shall have to explain as doublets the following instances:

בֹ חד חס || ודין מל : הַרְאוֹתְכָה || בֹ חד חס || ודין מל : הַרְאוֹתְי || בֹ אַ חס || דין מל : הַאוֹתִי || בֹ אַ חס || דין מל : הַאוֹתִי || בֹ אַ חס || ודין קמֹ : יְחָרָם || בֹ פֿתחי || ודין קמֹ : יְחָרָם || בֹ פֿתחי ||

On Ezek. 3.17: תְּבְּרֵתְּ the Masora remarks: גֹב חס וֹא מל ב.

This might be considered merely as an amplification of an original note: מֹב בֹּחִל גֹּ; for now it is self understood that the one remaining instance is in *plene* spelling. However, as the note reads, it does not clearly indicate the way how the instance

```
ב חד חס וחד מל || דין מל : נְבְעוֹנָה : 2 Sam. 2.12 ב חד חס וו דין מל : נְקוֹמָה : 5x. 38.18 ב חד מל וחד חס || דין מל : נְקוֹמָה : 5x. 28.20 ב חד מל וחד חס || דין מל : בְּמִלוּאֹחָם : 5x. 7.12 ב חד חס וחד מל || ודין חס : מַטּחָם : 2 Sam. 7.18 ב חד חס וחד מל || דין חס : הֶבִיאֹתַנִי : 5am. 7.18 ב חד חס וחד מל || דין חס : הֶבִיאֹתַנִי
```

1 Sam. 17.24: בְּרְאוֹתָם: בּרְאוֹתָם | ודין הוא מל | ודין הוא : בְּרְאוֹתָם | Isa. 50.1: בַּ חס וא מל | והוא דין : בְּרִיתוּת | 2 Sam. 19.42: דֹ גֹ מל וא חס | והוא דין : וַיַּעַבְרוּ

Ex. 32.10: בֹ חד פתח וחד קמץ || דין פתח: וַאָּכַלֵם

ב קדמ חס || דין מל : הַשְּׁחוּטָה : Lev. 14.51

Deut. 32.47: בּבְּבֶּבְר הַזֶּה the Masoretic note בֹּדְבָר הַזֶּה. which refers to Deut. 1.32 where the word occurs in defective spelling: לוכֹכ וְן חֹס יו״ד בתר מַאֲמִינִם.

D. JACOB BEN CHAYIM AS EDITOR

X. THE MASORETIC TEXT IS ECLECTICALLY ESTABLISHED

Jacob ben Chayim does not follow any manuscript or authority in every detail, but uses his own judgment. Though a Spanish manuscript served him as a basis for his work, he nevertheless deviates from it occasionally; cf. on Gen. 19.13. In Num. 5.27 he accepts the vocalization of Ben Asher, but in Jer. 25.29 he follows Ben Naphtali. Similarly he sometimes exhibits the readings of the מערבאי in his text, and on other occasions those of the שור בוואי. He thus proceeds according to the eclectic method. But we are at a complete loss, when searching for the underlying principles.

§ 18. Authorities Quoted for Doubtful Readings

a) REFERRING TO THE SPELLING-TEXT

Gen. 19.13: ובספר אספמיא אשר נסמך עליו נמצא: אל אל הַמְקוֹם המפר ובספר אספמיא אשר נסמך עליו נמצא: אל

ובספר אספמיא אשר נסמך עליו: דומה בה"א. :וְדוּמָה : 25.14: ובספר אספמיא אשר נסמך עליו: דומה בה"א. :וְדוּמָה ובחב וכן אומׄ בעל המסור. וברוב ספרי נמצא: דומא באלף

Gen. 27.3: אבל פלוגת דרב נחמן. והיא חד מן :צְיִדה לפלוגת דרב נחמן. והיא חד מן בּצִיִדה כתוֹ ה בסוף תיבות ולא קרי

Ps. 105.22: לפי דעת רב אידי בבר שרו כתי שריו ק : שָּׁרָיוּ Deut. 32.6: לסוראי ה להוד לי"י לחוד. לנהרדעי הל :הַליהוה לחוד. לספרי אחרי חדא מלתא

b) referring to the vocalization-text

Gen. 26.35: כן נמצא בספרי אספמיא ובשם החֹר שמשון וכן דינו

כל הנקדנים מנקדים בפתח. והר"ר משה :וַתְכַּחֵשׁ: Gen. 18.15 מלונדרש אמר: שהוא בקמץ. לפי שלא היתה רגילה לכחש

ל. ופליג רב יוסף: הַקְעַרָה: הַקְעָרָה

בקצת ספרים מצאתיו קמוץ. אבל ר יוסף זרקא: אָכָל : Ezek. 18.11 כתבו פתוח. ומסר עליו: דאכיל פתח פומיה. דלא אכל קמץ פומיה

כן נמצא בחומש אחד. שכתב ונקד רבינו :יוּסַר חֵלֶב :Lev. 4.35 גרשם מפרי"ז: כאשר יוסר אזלא וב מונחים

c) differences between ben asher and ben naphtali

Ex. 21.19: פּלוגתא דבן אשר ובן נפתלי. דין אליבא דבן:וְהָתְהַלֵּךְּ

אum. הַמְאָרְרִים: הַמְאָרְרִים אשר כן ניקודו : לבן אשר כן ניקודו לבן נפתלי: אַשִּׁר־נָקרַא

d) מערבאי $_{ m AND}$ מדינחאי

מ) the text exhibits the מדינחאי-reading:

1 Ki. 16.1: ל. למערבאי: אל בעשא : עַל־בַּעְשָׁא 1 Ki. 3.20: למערבאי מל. למדנחאי בֹ חסֹ: ולבי ער. ודין : יְשָׁנָה

למדנחאי חס: כְּרְבָּרָךְ: 1 Ki. 3.12

 $oldsymbol{eta}$) the text exhibits the מערבאי-reading:

למערבאי חס. למדנחאי מל: ופּנְחָס: 1 Sam. 1.3

למדנחאי כתי ולד: יֶלֶד : Sam. 6.23

Jer. אַרקיהוּ : יְכָנְיָהוּ (cf. § 22 γ : למרנחאי: צרקיה (cf. § 22 γ : סֹא יכניהוּ

מדינחאי: מי כתי. מה קרי: מַה: Micah 6.5

ל. מדנחאי פַתהן: פָּתְהֵן: וּאַמָבוּן : Isa. 3.17

§ 19. The Masoretic Tradition at Variance

Cf. Jacob ben Chayim's statement in his Introduction: ובמקומות שמצאתי הפרש בין ספרי המסרה. זה אומר בכה. וזה אומר בכה. הבאתי דעות שניהם.

בֹ וכֹכ. ובסֹא נמסר: ל מל השליו: הַשְּׁלָו :Ex. 16.13

דין חס תניין מל. ובמסר אחרת נמסר: ב וכתי כן: מַקבִּילת: Ex. 26.5

ל מל. ובסא נמסר: ב מל: עַבְרוהוּ Judg. 10.6:

סא נמסר עליו: ב חס בליש: ברחוב: Judg. 19.17

ל. ובסֹא נמס: ל וחס: הְשָׁאָלְתִיהוּ : Sam. 1.28

ל. סֹא נמסר: בֹ: וֹמַהֲמוֹנָם: ל. סֹא נמסר:

ב מל. סֹא: ל מל : מַחְשְׁבוֹתָם : Jer. 6.19

לֹ חֹס. סֹא: בֹ חֹס : הַמֶּחֲשָּׁבת : Jer. 29.11

ל ומל. ובסא: והורתיך. ונמסר עליו: ל וכב :וְהורֵיתִיף

ל וודין מל. ויס: דין חס וא"ו : מְגורֵיהֶם : Gen. 36.7

עליה. אית סיפרי דמסר : (2°) אַבְשָּׁלֹם : 17.14 עליה. אית סיפרי דמסר : למסר: טוֹ חסֹ. ואית סיפרי נמסר: יֹדֹ

חס. ואין מונין זה מן המנין

כול כן: חס יו"ד. ובסא זקן ומדוייק: כול חס י : מְגְרָשֶׁהָ: Josh. 21.11 במב:חברון. לבנה

חד מן ה מל(!). ובסא נמסר עליו: ד' חס. וכן :הַנּתֵן :Gen. 49.21 הוא בתיקון סֹת חס וברוב הספרים

כן כתוב. ובתיקון סֹת ראיתי: רחבת חסֹ. :רְחֹבוֹת כּתוב. ובתיקון סֹת ראיתי: רחבת חסֹ

סה : לָעִיר (פרי מכח מסה : לָעָיר (פרי מכח מסה כן כתי וקרי

עשית ק. וברוב הספרים בדקתי ולא מצאתי: עָשִּׂיתִי : 14.21 זה קרי וכתי כי אם אחד מני אלף Isa. 38.14: כְּסוֹס לֹא : כְּסוֹס וקרי כסוס. אמנם לֹא : כְּסוֹס מצאתיו שנמנה עם אות הכתובי יו"ד באמצע תיבות וק וי"ו

Ps. 24.4: נפשי קֹ. ותימא דלא נמנה במסורה גדולה מאינון :נַפְּשִׁוּ דכתיבין וי"ו בסוף תיבות וקריין יו"ד

§ 20. Masora and Text-Tradition at Variance

On Prov. 23.5: עִיין במסר רבת the marginal Masora states: עיין במסר רבת בערך עשו מה דקשה. In the Masora finalis referred to we read s. v. שו : דֹ כֹכֹ. וסימׁ נמסר בירמיה סֹי כֹבֹ. ועיין שם מה דאקשינן (we re-arranged here the somewhat confused word-order of the statement). In a note on the passage Jer. 22.4 referred to, the עשו: דֹ כתיב וֹ בסוף. וסימ: דרכך :problem is clearly formulated ומעלליך. כי אם הטיב תטיבו. כי אם עשו תעשו את הדבר הזה. ואתנהו ביד איל גוים. ויש ספרים נמסר: בזנותך אחר גוים. במקום: אם עשו תעשו. דסיפרא. ובדקתי אחֹכֹ בספרים מדוייקים ומצאתיו בה"א. ותמיה לי: אם כן למה לא נמנה עם אותם ד עשה שהם כתובים בה"א. ואם נאמר: שהוא בוי"ו. אם כן נשבש כל הספרים המדוייקים. שבכלם נמסר על כל אחד מהד עשו: ד כתי וי"ו. וגם ספרי המסר. ועוד תמיה לי: למה נמנה הסכלת עשו דאורייתא עם הד כתיב ה. מאחר שהוא בוי"ו. ונמסר עליו: לית כתיב וי"ו. ימנה אותו עם אותם שהם בוי"ו. ונתקשיתי בהאי עניינא טובא. ולא ידענא מה למימר ביה. "The word עשו occurs four times in this spelling, with waw as final letter. These passages are: Jer. 4.18; ib. 7.5; ib. 22.4 and Ezek. 31.11. In some manuscripts the Masora substitutes Ezek. 23.30 for Jer. 22.4 of our list. I, therefore, examined manuscripts which are reputed as correct, and found the instance Ezek. 23.30 spelled with 77. But now I wonder. Since Ezek. 23.30 is spelled עשה with ה, why is this passage not enumerated together with the four other occurrences of עשה in this spelling with ה? (According to our Bible, עשה with ה at the end occurs eight times!). This argument might be taken as a proof that in

Ezek. 23.30 שש should be spelled, with waw. But if so, then all those manuscripts which are reputed as correct turn out to be incorrect, for in all of them there occurs a Masoretic note on each of the four passages (mentioned above) stating: שש occurs 4 times with 1. The same is true of the Masoretic compilations. There is even another fact that puzzles me: why is שש in the passage Gen. 31.28 enumerated among the four occurrences of שש with ה? This passage is not only spelled with 1 in the text, but also has a Masoretic note saying: this is the only occurrence of this form (construct infinitive) with 1! Let the Masora enumerate this passage together with the other instances of spelling with waw! I did much hard thinking on this subject. Still I do not know how to explain it."

§ 21. The Text is Made to Conform with the Masora

Whenever feasible the reading of the text is selected—or revised—in such a manner as to conform to the respective Masoretic list:

ברוב הספרי חס. ולפי המסורה מלא. וכן :אַדְמוֹנִי : 35.25 Cen. ברוב הספרי חס. ולפי המסורה בתיקון ס"ת

בתיקון סת וגם בספרי מדוייקי ראיתי: אהלו. :אָהֱלֹה : 26.25 בו. אבל בעל המסר אומר אהלה. בה"א. ויש חילוק גם במסר. שיש קצת ספרי שאינם מונין זה בחשבון

ובתיקון סופרים ראיתי: מרדה מצרים.: מַרְדָה מִצְרַיִּמָה :מרדה מצרים בעל המסור אומר: מרדה מצרימה מצרימה

ל. ובקצת ספרי כתי: את האדם. וטעות. כי :וְאָת הָאָדָם :1.6 ל. ובקצת ספרי כתי: את האדם. וטעות. כי וְאָת הָאָדָם הוא נמנה במסר רבת עם אותם ואת. דלית להון זוגא

- בהרבה ספרים הוא בזקף. וטעות. כי אינו : בֶּן אָדָם 22.18: ממנין הל"א שמונה המסרה בטע זקף
- יפה וכך דינו. כי לא נמנה במסר כי אם : אֶל אַדְמְתָם : Ezek. 39.28: דֹ על אדמתם בסיפ. וזה לא נמנה בכללם. ומטעי ביה ספרי
- כן דינו. כי בקצת ספרי מצאתיו: יהיה. ובמקצת: :ְיְהִי : Ezek. 45.10: יהי. וטעות. כי לא נמנה עם אותם דחס ה בסוף תיבות וקרי. אלא דינו: יהי הכתיב והקרי
- ג. וראיתי בספר מדוייק כתוב: בכל עת. :בְּכָל יוֹם :Ps. 88.10 ולולי המסורה הייתי מגיה כך
- רש"י פי כי בספר מוגה ועליו מסורה שהיה לו. :תַחְתִי 144.2: רש"י פי כי בספר מוגה ועליו מסורה שהיה לו. :תַחְתִי. וקרי תחתיו. ונ"ל כי הוא טעות.
 שבמסר רבת לא נמנו כי אם י"ב חס וי"ו בסוף
 תיבות וקריין. ובדקתי בד ובה ספרי מסר ואינ
 מונים כי אם י"ב. וזה לא נמנה עמהם
- בקצת ספרי כתו יעבור. וקרי ועבור. אמנם לפי וַעַבר 15: בקצת ספרי כתו יעבור. וקרי ועבור. אמנו כי דעת בעלי המסרה לא יתכן. כי לא נמנו כי אם כב דכתי יו"ד בריש תיבות וקרי וי"ו. וזה לא נמנה עמהם
- ככ בקמ. כי לא נמנה במסור במספר הי"ב פתחי :נְלְחָם : 14.25 ליש ספרי מונה בהם: וממטה ראובן את בצר וגו ובכל : 10sh. 21.35 יש ספרי מונה בהם: וממטה ראובן את בצר וגו ובכל הספרי הישנים לא נמצא. ועיין בפי הקמחי. ונם במסר עיין. כי כשמונה כ"ח את. לא נמצא בכללן.

The only instances I am aware of, in which Jacob ben Chayim wittingly deviates from what he considers to be implied by the Masora, are the two following passages, in one of which he yields to the authority of Kimhi:

Gen. 16.12: כן בכל הספרים. אבל לפי המסורה לא יכול: וְעֵל פְּגֵי לפי המסורה לא יכול לפי הספרים. אבל לפי המסורה לא יכול

יכפרו ק. אמנם בקצת ספרים מדוייקים ישני : וְכַפְּרוּ: יכפרו מצאתי שהכת והקרי: יכפרו. וגם המסרה מוכחת כן. כי לא נמנה עם אות שהם כתובים וי"ו בריש תיבות וקרי יו"ד. לולי שראיתי לרד"ק בפירושיו שאמר: שהכתוכפרו. והקרי יכפרו יכפרו.

§ 22. The Selecting of a Reading in the Absence of Masora

In all of those numerous cases, in which Jacob ben Chayim found himself confronted with the problem of selecting his reading among the variants offered in the source-manuscripts which he consulted, and where no Masoretic note was at hand to guide him in his choice, he seems not to have followed any fixed rules as to which manuscript deserves greater credence in every detail, but decided each case on its own merits, according to his judgment. In a note he records the variant reading which he rejected:

דלוקים הספרים. ויש הרבה ספרי: במצרים. : לְמִצְרָיִם 19.4: חלוקים הספרים נוש הרבה ספרי: במצרים מדוייקי גם בקצת סת מדוייקים נמצא: למצרים

בן דינו לדעת הקמחי. ובספרים מדוייקים ישנים : כּלָה : 29.2 מצאתי כתוֹ כלה בחולם

וינס ארם בספרים מדויקים וישנים : וַיָּנְסוּ אַרָם בספרים מדויקים וישנים וינס ארם בספרים מדויקים וישנים ארם בספרים

Josh. 24.26: נְיַקְמָהָ מלא מדוייק מלא מדוייק מלא מדוייק מלא

ובס מוגה מל : קעילָה : 1 Sam. 23.4 בקצת ספרים חס. ובס מוגה מל

Jer. 22.2: שמעו. ובס מונה: שמע : שְׁמַע

Job בספֿ מוגה דגש : אַחַוּך : 15.17 כן בספֿ מוגה : הַמַאָרָב : 2.35 כן בספֿ מוגה

```
קר (3°) אַל (3°): כן בספֿ מוגה (3°) אַל

Jer. 13.7: לא

כן בספֿ מוגה (1°) משֵׁל (1°): כן בספֿ מוגה (1°) משֵׁל (2°)

Ezek. 46.6: בָּקָר תְמִימִם (2°) אונה ויפה בָּקָר תְמִימִם (2°). Ps. 109.18: כן בספֿ מוגה (1°)
```

In these cases Jacob ben Chayim decided according to the evidence of the מוגה; but in other instances he rejected this evidence:

```
בספ מוגה: ודיבן כתי :וְדִיבוֹן : Isa. 15.2
 בספר מוגה: להם: לֶכֶם :Jer. 44.8
 בספר מוגה: לה: בה: Ezek. 14.23:
ובספר מוגה: במתי עב: בָמֵחֵי יָם: Job 9.8
סא מונה: אזנו : אַזנות : Josh. 19.34
Josh. 9.21: סֹא ישן מצאתיו מוגה: אלהם לָהֶם
Josh. ל. סֹא ויראלה בריש: וְיִרְאֵלָה
לא ואשה : אָשָה : Isa. 34.16
סֹא לבם : דַרְכָם : Jer. 6.27
Jer. 9.15: סֹא ידעום
סא לכם : לַהַם : Jer. 14.14
Ezek. 23.5: בֿאַ וַתְעָגָב: בּאָעָדָן
ל. סא השממות: הַשׁמְמוֹת: Ezek. 36.4:
לא חס : זרועי : Isa. 51.5
Josh. 8.21: מצאנו בספר ישן: העיר
Isa. 63.15: ברוב הספרים חס: מוְבוֹל
ל וככ. ובקצת ספרי חס ה בתר: הְבָאתָה Ezek. 40.4: הַבָּאתָה
יש ספרים חסר: רכושם: Gen. 36.7
Isa. 27.4: ל. וים שי"ן בחטף קמץ : אָפְשְׁעָה
יש ספרים: אור : עַד הַבַּקָר : Sam. 25.22
Lev. ב ספר ירוש. ובסא נמצא: וְאֶל אלעזר :וְאֶל אֶלְעָזָר : Lev. 10.12: בספר ירוש. ובסא נמצא: וְאֶל אלעזר
```

E. CONCLUSIONS

XI. HOW TO EDIT THE BIBLE

§ 23. The Problem

- 1. The Hebrew Bible is the basic source for our knowledge of Hebrew grammar. In this relationship between Bible and grammar, the Bible occupies the first place, being of primary importance, while the grammar can best be described by the Talmudic term of a תולדה דידה (an offspring thereof). Thus, a reliable Bible text is an indispensable prerequisite for all grammatical researches; but on the other hand: no grammatical theories must be permitted to influence in any way the shaping of the Bible text. For else, the grammar based upon such a Bible text would merely demonstrate to what extent our own preconceived grammatical theories were actually applied in the editing of the aforesaid Bible, instead of revealing any genuinely Hebrew grammatical laws.
 - 2. It is lamentable that this fundamental consideration has obviously not been the guiding principle of the Bible editions hitherto published:
 - a) The Bible editions which at present are in common use, as those published by S. Baer, C. D. Ginsburg, R. Kittel (first and second edition of his *Biblia Hebraica*) and M. Letteris, are based upon Jacob ben Chayim's first Masoretic Bible. Though they claim to be faithful reproductions thereof, they very frequently changed the vocalization in its many aspects (cf. HPh § 7) as well as the accentuation, so as to make their text the better conform with what they considered "correct" Hebrew grammar, but which we would more adequately term as their respective conception of Hebrew grammar. The many differences which exist between these editions all of which claim to be

reflect solely the corresponding differences in the grammatical views held by the respective editors. Cf. the post-script of the "Neu revidirte und verbesserte" Bible edition, published in מנצא תרנ"ד under the auspices of the Jewish Orthodox Bible Institute in Germany, which reads: הונה על פי המראה אשר ראיתי בספרי דפוס קדמונים. It goes without saying that our scientific Hebrew grammars, being based upon one or the other of these Bible editions, are basically valueless.

- b) Jacob ben Chayim's Bible is, according to his own statement in his Introduction, a revision of the then extant Bible texts: ואחר שראיתי בספרי המסרה והתבוננתי בהם. ראיתים מבולבלים בתכלית ומשובשים. עד שאין בהם בית אשר אין שם מת... וכשראיתי כל זה... הייתי מתקנם על נכון. ובמקומות שמצאתי הפרש בין ספרי המסרה: זה אומר בכה וזה אומר בכה. הבאתי דעות שניהם ... ובמקומות שהיה קשה לי על לשון ספר אחד מהמסרה. שלא הייתי מוצא כדבריו ברוב הספרים. ובמסרה אחרת באופן אחר. ולא היה קשה. ובמקומות שהיה קשה מדידיה אדידיה... הייתי חוקר עד שהייתי מוצא האמת לעניות דעתי... והשם יודע כמה טורח עבדתי על זה. In establishing his text, Jacob ben Chayim proceeded according to what might be called the eclectic method - provided we consent to call his procedure a method. Thus, some times he follows Ben Naftali, but on some other occasions he gives Ben Asher the preference; on two occasions he refers to Spanish codices as שאנו נסמכין עליהם, but elsewhere he frequently adopts the reading found in במקצת ספרים as against that of במקצת. Jacob ben Chayim thus used his own judgment in chosing one and discarding another reading.
- c) Amongst the many authorities, which Jacob ben Chayim quotes by name in order either to accept or to reject their readings, Ben Asher and Ben Naftali rank very high as Masoretic

scholars. But even their work as editors of the Bible was of the same type as has just been characterized for the later generations, namely: basing their editions on preconceived grammatical theories. At least for Ben Asher's work we have explicit evidence for this rôle of his, in a colophon to ms. Adler 1701 of our Seminary Library, which reads: הכל על תקון הספר הידוע במצרים. שהוא כולל כד ספרים. שהגיהן בן אשר ודקדק בן אשר שנים רבות. In other words: The fame of the well-known Egyptian codex (הספר הידוע במצרים) rests on the fact that Ben Asher spent many years of his life (שנים רבות) in correcting it (שהגיהן) and revising every detail (ודקדק). By this procedure, an otherwise common Bible ms. became an authoritative Model Code. But in order to correct and carefully revise the ms., Ben Asher must have worked out beforehand his own grammatical laws as to what is correct in Hebrew, and what is not. These laws he then painstakingly applied to the ms., which thus became a Model Codex, since Ben Asher's reputation as a grammarian imbued it with authority. But the relationship between Bible and grammar was thus reversed: for the Bible of Ben Asher was an offspring of his grammar!

- 3. Thus, Bible editors till now made the fundamental error to approach their task as grammarians, anxious to eliminate and correct what in their eyes plainly were "errors." By this procedure they achieved that grammatical studies finally became hopelessly entangled in inner contradictions, resulting from the attempts to put on a common denominator different Hebrew forms, which in reality represent the remnants of the many hands which had been at work editing the Bible throughout the generations. These problems will be dealt with in detail in my forthcoming Hebrew Grammar.
 - 4. In order to free ourselves from these many layers of editorial débris, we have to search for such Bible texts, the

readings of which do not exhibit systematic revisions of this kind. We emphasize: "systematic" revisions; because it would be too much to hope to find texts which entirely escaped such editorial changes. But inconsistency in their application will permit us to arrive at general conclusions as to the characteristics of their genuine *Vorlage*. We, therefore, turn to *incunabula* and old Bible manuscripts, which up to now have been entirely disregarded by grammarians and Bible editors alike, since the text they present was considered utterly incorrect.

§ 24. The Basic Bible Text

As specimina for our new approach we first publish, both in facsimile reproduction and in transcription, two pages from the famous Codex Reuchlinianus (written in 1105) in Karlsruhe, and one page from a very rare Spanish incunabulum of our Seminary Library. The facsimiles from the Codex Reuchlinianus are taken from Stade, Geschichte des Volkes Israel, vol. I (1887), and William Wright, Facsimiles of Manuscripts and Inscriptions, vol. II (1883), respectively.

The transcription aims at faithfully reproducing all the details of the vocalization. However, a few external changes in the position of certain vowel-signs in the Codex Reuchlinianus had to be introduced in order to simplify their reproduction in print. Thus, we indicate kamez here by τ , while the Ms. has τ : I in final position is vocalized I in the Ms., but here I; instead of I and I of the Ms. we print I and I, respectively; the dagesh in A and I we put above these letters: A and I, instead of A and I, as the Ms. presents.

Codex Reuchlinianus

(Landesbibliothek, Karlsruhe) fol. 83b 1 Sam. 30.27-31.9

- :בַּאָשֶׁר בְּבֶּיֹתְאֵל וְלַאֲשֶׁר בְּרָמָת נָגֹב וְלַאֲשֶׁר בְּיָתִיר:
- : וְלַאֲשֶּׁר בַעֲרֹעֵר וְלַאֲשֶּׁר בְשִׂפְּמוֹת וְלַאֲשֶּׁר בִּאֶשְּׁתְּמֹעְ:
- 29: וְלַאֲשֶׁר בְּרָכָּל וְלַאֲשֶׁר בְּעֲרֵי הַיְּרַחְמְאֵלִי וְלַאֲשֶׁר בְּעֲרֵי הַקֵּנִי:
 - : וְלַאֲשֶׁר בְּחָרְמָה וְלַאֲשֶּׁר בְבֹר עָשָּׁן וְלַאֲשֶּׁר בַּעֲחָר:
 - 31: וְלַאֲשֶּׁר בְּחֶבְרוּן וּלְּבָל הַמְּקוֹמות אֲשֶּׁר הִתְּהֵלֵך שָׁם דְּוִּד הוֹא וַאֵּנַשִּׁיוִ:
 - ו: וּפְּלִשְּׁתִּים נִּלְּחָמִים בִּישְּׂרֵאֵל וַיָּנֻסוּ אָנְשׁי יִשְּׂרָאֵל מִפְנֵי פְּלִשְּׁתִים וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים בְּהָר הַגִּלְבֹעְ:
 - 2: וַיַּדְבְּקוּ פְּלִשְּׁתִּים אֶת שָׁאוּל וְאֶת בָּנָיוְ וַיַּכּוּ פְּלִשְּׁתִים אֶת בָּנִיוְ וַיַּכּוּ פְּלִשְּׁתִים אֶת יִּדְרָבְּלוּ וְאֶת אֲבִינָדָב וְאֶת מֵלְכִּישׁוּעְ בְּנֶי שָׁאוּל:
 - 3: וַתִּבְבָּד הַמִּלְחָמָה עַל שָּׁאוּל וַיִּמְצְאָהוּ הַמּוֹרִים אֲנָשִׁים בַּקָשֶּׁת וַיָּחֶל מִאֹד מֵהָמּוֹרִים:
 - נִיֹאמֶר שְׁאוּל לְנֹשֶׁא כֻּלִיוְ שְּׁלֵּף חָרְבְּהְ וְדְּקְרוּנִי וְהַתְעַלְלוּ בִּי וְלֹא אָבֹה נְשָׁא בַּלִין בִי זַרָא מְאֹד וַיִּקְחְ שְׁאוֹל אֶת הַחֶרֶב וַיִּפּל נְשָׂא בַּלִין כִי זַרָא מְאֹד וַיִּקְחְ שְׁאוֹל אֶת הַחֶרֶב וַיִּפּל עָלֶיה:

- 5: וַיָּרְא נֹשֶׂא כֶּלְיוְ כִּי מֶת שָׁאוּל וַיִּפּל גַם הוּא עַל חָרְבּוֹ וַיָּמָת עִמּוֹ:
- 6: וַיָּסָּתֹ שָׁאוֹל וּשְּׁלֹשֶׁתֹ בָּנָיוֹ וְנַשֶּׁא כֶּלָיוֹ וְנָם כָּל אֲנַשְּׁיוְ בּיּום הָהוֹא יַחֲדָוִ:
- 7: וַיִּרְאוּ אָּנְשֵׁי יִשְּׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּעֶבֶּר הָעֶמֶׂקֹ וַאֲשֶׁר בְּעֶבֶּר הַיָּרְדֶן כִּי נָסוּ אָנְשֵׁי יִשְּׂרָאֵל וְכִי מֶתוּ שָּׂאוּל וּבְּנָיוְ וַיַּעַזְּבוּ אֶת הָעָרִים וַיָנוּסוּ וַיָּבֹאוּ פְּלִשְּׁתִים וַיֶּשְּׁבוּ בְּהֶן:
- 8: וַיְהִי מִמַּחֲרָתֹ וַיָּבֹאוּ פְּּלִשְּׁתִים לְפַּשֶׁטֹ אֶתֹ הַחֲלָּלִים וַיִּמְּצְאוּ אֶתֹ שָׁאוּל וְאֶתֹ שְּׁלֹשֶּׁתֹ בָּנָיוְ נֹפְּלִים בְּהָר הָנִּלְבֹעְ:
- 9: וַיִּכְּרְתוּ אֶתֹ רֹאשׁוֹ וַיָּפְּשִׁיטוּ אֶתֹ כֶּלְיוְ וַיְשָּׁלְחוּ בְּאֶרֶץׂ פְּלִשְּׁתִּים סָבִּיבَ לְבַשֶּׁר בֶּיתֹ עֲצֵבֵיהֶם וְאֶת הָעָם:

fol. 382b Mal. 3.19-24:

- 19: כִּי הָנֵהֹ הָיּוֹם בָּאֹ בּעֶר כָּתְנוּר וְהַיֹּוּ כָּלֹ זָדִים וְכָּלֹ עֹשֶׁי רִשְּׁעָהֹ קִשׁׁ וְלִהָטֹ אֹתָם הָיּוֹם הַבָּאֹ אָמָר יְהוָה צְּבָאוֹתֿ אֲשֶּׁר לֹא יַעֲוֹבֹ לָהֶם שֹׁרֶשֹּׁ וְעָנָּף:
- 20: וְזָּרְחָהֹ לָבֶּם יִרְאֵׁי שְּׁמִּׁי שֶׁמֶּשׁ צְּדָּקָהֹ וּמְּרְפָּאֹ בִּכְּנָפֶּיהְ וִיצָאֹהֶם וּפִּשְּׁתֵם כְעֶנְּלֵי מָּרְבֵּקֹ:
- 21: וְצָשׁוֹתֵם רְשָּׁצִים כִּי זִּהְיֹּוּ אֶּפֶּׁר חָחָת כְפּוֹת רְנְּלֵיכֶם בְּיּוֹם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶּׁה אָמָר יְהוָה צְבָאׁוֹתֹ:

- 22: זְּבָרוּ תּוֹרַת מֹשֵּׁהֹ עַבְּדִי אֲשֵּׁר צִּוִיתִי אתו בְּחרֵב עַל כָּל יִשְׂרָאֵל הָקִים וּמִשְּׁפַּטִים:
- 23: הְנֵהֹ אֵנֹכִי שֹׁלֵחְ לַבֵּם אֶתֹ אֵלְיָהֹ הְנַבִּיא לִפְנֵי בֹא יום יְהוָה הָנְדֹול וְהַנּוֹרָא:
- 24: וְהַשִּׁיבֹ לֵב אָבות עַל בַּנִים וְלֵב בַּנִּים עַל אָבֹתָם פַּן אָבוא וְהָבֵיתִי אֵת הָאָרֵץ חֵרֵם:
 - 23: הָנֵה אָנֹכִי שׁלֵח לֵכֵם

Pentateuch with Targum

Spanish Incunabulum (Library, Jewish Theological Seminary, shelf mark 72050)

Deut. 29.2-19

הַגְּדֹלִים הַהֶּם:

- 3: וְלֹא נָתַן יְהוָה לָכֶם לֵב לָדַעַת וְעֵינֵים לִרְאוֹת וְאָזְנַיִם לְשְׁמֹעַ עַד הַיּוֹם הַוָה:
- 4: וֹאוֹלֵךְ אֶתְּכֶם אַרְבָעִים שָנָה בַמִּדְבָר לֹא בָלוּ שַׁלְמֹתֵיכֶּם מֵעֲלֵיכֶם וְנַעַלֵּךְ לֹא בָּלְתָה מֵעַל רַגְּלֵּך:
- 5: לֶחֶם לֹא אֲכַלְתֶם וְיֵיוּ וְשֵּׁכָר לֹא שְׁתִיתֶם לְמַעַוּ תַּרְעוּ כִּי אַנִי יְהוָה אֱלֹהִיכֶם:

- 6: וַתָּבֹאוּ אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיֵּצֵא סִיחֹן מֶלֶךְ חֶשְּבוֹן וְעֹוג מֶלֵךְ הַבָּשָׁן לִקְרָאתֵנוּ לַמִלְחָמָה וַנַּכֵם:
- 7: וַנְקַח אֶת אַרְצָם וַנְתְנָה לְנַחֲלָה לַרְאוּבֵנִי וְלַנְּדִי וְלַחֲצִי שַבָּט הַמְנַשִי:
- 8: וּשְמַרְתָם אָת דִבְרֵי הַבְּרִית הַוֹאת וַצֲשִיתֶם אֹתָם לְמַעַן תַשְּׁכִילוּ אֵת כָל אֲשֶׁר תַעֲשוּן:
- פ: אַתֶם נִצְבִּים הַיוֹם כֻלכֶם לִפְנֵי יְהוָה אֱלהֵיכֶּם רָאשֵיכֶּםשִּבְטֵיכֶם זִקְנֵיכֶם וְשֹׂטְרֵיכֶּם כֹל אִיש יִשְּרָאֵל:
- 10: טַפְּכֶם נְשֵיכֶם וְגַרְדּ אֲשֶׁר בְקֶרֶב מַחֲנֶידּ מֵחֹטֵב עֵצֶידּ עַד שאַב מֵימֶידָּ:
- וו: לְעָבְרְדְ בִבְרִית יְהוָה אֱלֹהֶיךּ וּבְאָלָתוֹ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהידְ בֹּרִית עִמְדְ הַיוֹם: כֹרֵת עִמְדְ הַיוֹם:
- 12: לְמַעֵן הָקִים־אֹתְךּ הָיוֹם לוֹ לְעָם וְהוּא־יִהְיֶה לְךּ לֵאלהִים כַּאֲשֶׁר דִבֶּר־לָךְ וְכַאֲשֶׁר נִשְּבַע לַאֲבֹתִיךּ לְאַבְרָהָם לְיִצְקָה לְיִצְקָה.
 לְיִצְחָק וּלְיַעֲקַב:
- 13: וְלֹא אִתְכֶם לְבַדְכֶם אָנֹכִי כֵרֵת אֶתֹ־הַבְּרִית הַזֹאת וְאֶת־ הָאָלָה הַזֹאתֹ:
- 14: כִי אֶת־אֲשֶׁר יֶשְנוֹ פֹה עִמָנוּ עֹמֵד הָיוֹם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶינוּ וְאֶת אֲשֶׁר־אֵינֶנוּ פה עִמָנוּ הָיוֹם:
- וֹאָת־ מְצְרָיִם וְאֶת־ יָשַבְנוּ בְאֶרֶץ מִצְרָיִם וְאֶת־ אַשֶּר עָבַרְנוּ בְקֵרֶב הַגּוֹיִם אֲשֶר עֲבַרִתֵם:

- וּנְרָאוּ אֶת שִקוּצִיהֶם וְאֵת־גִּלְלֵיהֶם עֵץ וָאֶבֶן כֶסֶף וְזָהָב: אֵשֵר עִמָהֶם:
- 17: פֶּן־יֶשׁ בָּכֶם אִישׁ או אִשָּה אוֹ מִשְּפָחָה או שֵבֶט אֲשֶׁר לְבַבוֹ פֵּנָה הַיוֹם מֵעִם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לָלֶכֶתֿ לַעֲבֹד אֶת־אֱלֹהֵי הַגֹּוִים הָהֶם פֶּן יֵשׁ בָכֶם שרשׁ פֹּרָה רֹאשׁ וְלָעַנָה:
- 18: וְהָיָה בְשָּמְעוֹ אֶת דִבְּרֵי הָאָלָה הַוֹאת וְהִתְבָרֶךְ בִלְבְבוֹ לֵמַעוֹ לֵאמֹר שָׁלוֹם יִהְיֶה לִי כִי בִשְּרְרוּת לבִי אֵלֵךְ לֹמַעַוּ לֵאמֹר שָׁלוֹם יִהְיֶה לִי כִי בִשְּרְרוּת לבִי אֵלֵךְ לֹמַעַוּ ספוֹת הרָוָה אֶת־הַצִּמֵאָה:
 - 19: לא־יאבֶה יְהוָה סְלֹחַ לוֹ כִי־אָז וְמְחָה יְהוַה בָּאִישׁ הָהוּא וְרָבְצָה־בוֹ כָל הָאָלָה וְמְחָה יְהוַה אֶת־שְׁמוֹ מִתַחַתֿ הַשָּׁמִים:

§ 25. The Significance of these Specimens

a) In order to fully appreciate the importance of these texts for Hebrew grammar, it is essential that we free ourselves from the established grammatical views as expressed in the current works on this subject. For it is not our aim to compare the vocalization of any given word in these texts with that of the so-called Masoretic text and note deviations. Such an approach would imply our silent admission of the validity of the Masoretic grammatical laws even for our texts, though they may not have been punctiliously enough observed here. We on the other hand decline to commit ourselves a priori neither to admitting, nor to denying it. Solely the way how the vowel-signs are applied in the texts themselves, shall decide this problem (cf. HPh § 9).

b) dagesh and raphe

1. The Codex Reuchlinianus applies dagesh indiscriminately to almost all the letters of the alphabet (the sole exceptions being Π and \mathcal{Y}), regardless of the position of the letter (whether at the beginning, in the middle or at the end of a word) and of the nature of the preceding vowel-sign (whether , or _; _ or _; _ or _,; _ or _,). Those letters of a word, which for no apparent reason at all have no dagesh, get a raphe instead. But neither α) dagesh nor β) raphe follow any rules; they are irregularly put:

The complete disregard of the Masoretic laws concerning dagesh and raphe is further evidenced by the fact that these signs are used here γ) interchangeably or even δ) combined:

```
ץ) 1 Sam. 31.4: לְּנַשָּׁא 1 Sam. 31.6: חַּשְּׁלּשֶּׁר

י : נְשָּׁא : 8: אַנְּבָּיא 1 Sam. 31.6: עַּשָּׁא פֿין אַ with verse 28: וְלַאֲשָּׁר זּבּנִבְּיא 1 Sam. 31.6: בְּנַבְּיא Mal. 3.23: הָנַבְּיא
```

2. The *Spanish incunabulum* has only very, very rarely a *dagesh* or *raphe*. But the inconsistency of their application becomes clear, when we consider the following cases:

```
מ) Gen. 41.4: שָׁבֶּלִים Gen. 41.4: חַבְּרִיאֹת 20: בּרִיאֹת 20: בַּרִיאֹת 20: הַבְּרִיאֹת 20: הַבְּרִיאֹת 20: בּרִיאֹת 20: בּרִיאֹת (2°)
```

```
β) Gen. 41.37: עֲבָּדִיוּ: Deut. 30.2: אֱלֹהָיףּ

אֵלֹהָיףּ: 1: עֲבָּדִיוּ: 38: בּוֹהִיףְ: 1: Deut. 29.4: עַבְּּדִיוּ: 1°) בוֹאת (1°) בוֹאת (לא) בְּלוּ בְּלוּ (לא) בְּלוּ (לא) בְּלוּ (2°)
```

- c) the vowel a is indicated by the indiscriminate use of , and $\underline{\ }$:
 - 1. in the Codex Reuchlinianus:

2. in the Spanish incunabulum:

Gen. 41.5 : שֶׁבָּע	פַרעה: Gen. 41.14
6 : שֶׁבָּע	פַרעה: 16
Gen. 41.18: בַּשֵּׂר	Gen. 41.4: ภัเวอุส
בַּשָּׁר	20: ภเวอุสุ (1°)
קרבנה: Gen. 41.21 קרבנה	
קּשָּׂבָע: Gen. 41.31	קל: Gen. 41.35
הַשָּׁבָע: 34	בַל: 37:
Deut. 29.11 : הַיוֹם	(1°) אֶלהִיךַ: Deut. 30.3
הַיום : 12	(2°) אֶלהָיךּ:
	יהוה : Deut. 29.22 יהוה: 30.1:

- d) similarly _ and _ are interchangeably used:
- 1. in the Codex Reuchlinianus:

2. in the Spanish incunabulum:

e) The material at our disposal, especially from the so highly important Codex Reuchlinianus, is very limited; the two pages which form the basis for our discussion are all we possess. There are abundant indications that an examination of the entire ms. would reveal startling results; cf. e. g. 1) the absence of patah furtivum as evidenced by forms like אַבּאָשְׁרְמִלְּכִישׁוּעְ (bis); 2) the vocalization of waw in final position with shewa, as f. i.: בְּלָּבִי (בְּלָּיִין בְּלָּיִין בְּלָּיִין בְּלָּיִין בְּלָּיִין בְּלָּיִין בְּלָּיִין בְּלָּיִין בְּלָּיִין בְּלָּיִין בּיִּלְיִין בּיִּבְיִּין בּיִּבְיִין בּיִּבְיִין בּיִּבְיִין בְּלָּיִין בּיִּבְיִין בּיִבְּיִין בּיִבְּיִין בּיִבְּיִין בּיִבְיִין בּיִבְּיִין בּיִבְּיִין בּיִבְּיִין בּיִבְּיִין בּיִבְיִן בּיִבְיִין בּיִבְיִיִּיִן בּיִבְיִיִּיִן בּיִבְיִיִּיִּיִין בּיִבְיִיִּיִים בּיִבְיִיִּיִּים בּיִבְיִים בּיִּבְיִיִּיִּים בּיבִּים בּיבִּים בּיבִּיִים בּיבִייִים בּיבִייִים בּיבִייִים בּיבִייִים בּיבִיים בּיבִים בּיבִיים בְּיבִים בְּיבִים בְּיבִיים בְּיבִים בְּיִים בְּיבִּים בְּיבִים בְּיבִיים בְּיבִיים בְּיבִיים בְּיבִיים בְּיבִים בְּיבִיים בְּיבְייִים בְּיבִיים בְּיבִיים בְּיבִיים בְּיבִיים בְּיבִיים בְּיִיש

§ 26. Towards a New Bible Edition

The results at which we arrived in the foregoing paragraph, incomplete though they are due to the scarcity of material, are of the utmost importance for the New Edition of the Hebrew Bible, which we plan to publish. No matter whether we adopt the procedure of the Codex Reuchlinianus and use dagesh indiscriminately throughout, or whether we follow the lead of the Spanish incunabulum and put the dagesh into the discard altogether, the final outcome remains the same: the dagesh has outlived its existence! It ceases to be a dagesh, i. e. a crux grammaticarum (cf. HPh §§ 11–35), and is reduced to its original insignificance of a mere dot, inserted at random in curved letters for the sole purpose of their beautification.

Since , and _ are promiscuously used, and there is not the slightest semblance of evidence that they were meant to indicate two distinct vowels, there could be no objection from the scholarly point of view to simplify matters by substituting one single vowel-sign for both of them. The same procedure is herewith advocated with regard to _ and _, which are used interchangeably, too.

I emphasize: these are merely temporary and incomplete results; and a thorough examination of the hitherto neglected "incorrect" manuscripts in the old European libraries will no doubt round up and bring to a conclusion this tendency towards simplification, which is based solely on a careful study and an unbiased interpretation of old texts, the soundest bases a philologian can think of. In conclusion I wish to state that the results outlined here fully substantiate the "General Conclusions" (HPh, chapter C), which were formulated after an examination of the laws of Masoretic Hebrew Phonology, and at a time, when the basic texts of this investigation here still were terra incognita to me.

INDEX OF BIBLICAL PASSAGES

Numbers in brackets [| refer to pagination in brackets

GENESIS	27.33 [70]	EXODUS	10.11 [69]
	27.39 [69]	4.12 [80]	10.12 [85]
1.10 [70]	27.46 [68]	7.12 [77]	11.4 [97]
1.31 [41]	31.52 [65]	9.4 [64]	11.5 [97]
2.14 [65]	32.12 [65]	• •	11.42 [24]
3.17 [58]	32.27 [69]	12.37 [41]	13.9 [56]
3.21 [41]	33.4 [38], [66]	13.2 [69]	13.33 [30], [68]
3.24 [58], [68]	33.5 [70]	13.16 [26]	13.45 [76]
5.7 [68]	35.5 [65]	14.14 [57]	14.4 [74]
9.21 [71]	36.5 [41]	14.25 [83]	14.6 [63], [75]
11.32 [65]	36.7 [80], [85]	15.2 [58]	14.10 [41]
13.9 [65]	36.12 [41]	15.11 [69], [76]	14.37 [74]
16.5 [37]	36.14 [41]	16.7 [57]	14.51 [63], [77]
16.12 [84]	37.12 [38]	16.12 [66]	15.19 [76]
16.13 [69]	41.4 [95]	16.13 [80]	16.13 [69]
17.12 [69]	41.5 [95], [96]	17.16 [58]	16.21 [71]
17.20 [62], [74]	41.6 [95], [96]	18.20 [77]	18.15 [69]
17.24 [65]	41.14 [96]	19.4 [84]	21.6 [73]
18.5 [66]	41.16 [96]	19.9 [31]	21.21 [73]
18.9 [37]	41.17 [96]	19.13 [57]	22.16 [58]
18.15 [79]	41.18 [96]	21.19 [79]	23.17 [65], [74]
18.21 [41]	41.19 [96]	21.29 [66]	23.42 [65]
18.22 [66]	41.20 [95]	22.19 [76]	23.43 [58]
18.33 [68]	41.21 [96]	22.26 [71] 26.5 [80]	25.45 [77]
19.13 [78]	41.22 [96]	27.16 [58]	27.13 [74]
19.22 [68]	41.26 [97]	28.20 [77]	
19.33 [37]	41.27 [97]	28.28 [70]	NUMBERS
20.11 [77]	41.31 [96]	30.23 [69]	
23.16 [65]	41.34 [96]	32.10 [77]	3.39 [38]
24.10 [77]	41.35 [96]	32.11 [32]	4.3 [41]
24.19 [69]	41.37 [96]	32.19 [72]	5.7 [70]
24.23 [66]	41.38 [96]	32.25 [76]	5.27 [79]
24.49 [65]	41.43 [69]	35.34 [69]	6.5 [62]
25.6 [28]	41.57 [70]	38.18 [77]	7.1 [29]
25.14 [78]	43.12 [70]		7.10 [62]
25.16 [74]	43.15 [41]	LEVITICUS	7.20 [56]
25.25 [82]	46.3 [82]		7.60 [64] 7.85 [79]
25.33 [41]	46.8 [41]	4.25 [25] 4.30 [25]	9.10 [38]
26.6 [66]	47.19 [70]	4.34 [25], [41]	10.9 [70]
26.22 [80]	48.7 [41]	4.35 [79]	14.27 [66]
26.25 [82] 26.35 [79]	49.7 [66] 49.20 [65]	5.16 [74]	21.30 [38]
27.2 [41]	49.21 [80]	5.19 [70]	23.10 [70]
27.2 [41]	50.9 [55]	8.8 [30]	23.19 [64]
27.27 [41]	Acres free!	9.22 [72]	25.12 [68]
=			

28.19 [32]	14.11 [65]	28.6 [77]	23.21 [13]
28.21 [38]	15.48 [72]	28.8 [60]	23.35 [15]
29.15 [38], [66]	17.18 [55]	29.3 [69]	23.37 [13]
32.42 [58]	18.20 [72]	30.27	24.14 [13]
36.1 [41]	19.8 [68]	30.28	24.22 [13]
36.8 [66]	19.15 [85]	30.31 [95], [96]	21.32 [10]
30.0 (00)	19.34 [85]	31.1 [96]	1 KINGS
DEUTERONOMY	19.49 [68]	31.3 [96]	1 MINOS
DEO I ERONOM I	21.11 [80]	31.4 [95], [97]	1.27 [71]
1.26 [41]	21.32 [73]	31.5 [95], [96]	3.6 [70]
1.32 [74], [78]	21.35 [83]	31.6 [95], [96]	3.12 [79]
3.20 [42]	22.27 [74]	31.7 [95]	3.20 [79]
4.13 [74]	24.26 [84]	31.8 [95], [96]	4.11 [73]
5.10 [69]	21.20 (01)	31.9 [95]	6.38 [71]
6.8 [26]	JUDGES	31.9 [93]	7.2 [74]
6.9 [29]	Jeboks		7.23 [13], [72]
10.12 [28]	1.3 [68]	2 SAMUEL	7.36 [64]
10.18 [69]	5.18 [64]	2 5/6 (65)	8.18 [73]
11.18 [26]	9.12 [60]	2.5/6 [65]	8.26 [13]
17.8 [74]	9.35 [84]	2.12 [77] 3.35 [22]	8.34 [76]
22.6 (42)	9.37 [68]	5.2 [12]	8.48 [13]
23.24 [66]	10.6 [80]	5.11 [15]	9.9 [14]
28.59 [64]	12.4 [55]	5.19 [15]	9.18 [14]
29.4 [96]	15.20 [27]	5.24 [12]	9.25 [73]
29.11 [96] 29.12 [96]	16.5 [59]	6.23 [70], [79]	10.1 [69]
29.12 [96]	16.31 [27]	7.10 [23]	10.5 [14]
29.13 [96]	19.11 [59] 19.17 [80]	7.18 [67], [77]	10.25 [69]
29.26 [97]	21.19 [73]	8.3 [9]	12.3 [14] 12.7 [14]
29.27 (97)	21.19 [13]	8.10 [15]	12.7 [14]
29.28 [38]	1 SAMUEL	9.4 [72], [73]	12.21 [14]
30.1 [96]		10.9 [15]	12.27 (77)
30.2 [96]	1.3 [79]	11.1 [73]	14.2 [72]
30.3 [96]	1.20 [74]	11.24 [73]	14.25 [14]
31.16 [66]	1.28 [80]	12.1 [61], [73]	16.1 [79]
32.4 (68)	2.24 [27] 3.21 [73]	13.33 [22]	16.24 [69]
32.6 [68], [78] 32.25 [42]	4.7 (68)	14.21 [80] 15.21 [22]	18.36 [70]
32.35 [72]	4.18 [28]	15.27 [76]	20.20 [84]
32.47 [78]	13.19 [56]	17.14 [80]	20.31 [67]
(10)	17.24 (77)	19.6 [67]	21.9 [73] 21.12 [73]
JOSHUA	18.5 [55]	19.7 [55]	22.8 [15]
2.15 [58]	18.10 [56]	19.42 [77]	22.13 [14], [70]
2.16 (67)	18.22 [71]	21.21 [12]	22.34 [15]
3.4 [72]	19.22 [73] 20.13 [74]	22.30 [76]	
3.5 [58]	20.29 [56]	23.8 [12]	2 KINGS
6.3 [73]	23.4 [84]	23.9 [12], [13] 23.13 [13]	4.44 [74]
8.12 [80]	24.19 [72]	23.15 [13], [71]	- 10 (01)
8.21 [85]	25.22 [85]	23.16 [13], [71]	8.17 [14]
9.21 (85) 11.16 (72)	26.21 [63]	23.18 [13], [15]	8.26 [28]
11.10 [12]	26.23 [65]	23.20 [13]	10.5 [57]

```
5.7 [51]
 11.1 [14]
                        27.6 [54]
                                                                      49.28 [69]
 11.2 [14]
                        27.12 [69]
                                                 5.22 [45], [76]
                                                                     49.30 [54]
 11.4 [14]
                        28.2 [49]
                                                6.19 [80]
                                                                     51.3 [22]
 11.10 [14]
                        28.15 [52]
                                                6.20[74]
                                                                     51.46 [85]
 11.15 [14]
                        28.28 [62], [69]
                                                6.27[85]
 11.18 [14]
                        30.5 [52], [73]
                                                7.32 [42]
                                                                         EZEKIEL
 14.2 [14]
                                                8.1 [50]
                        31.4 [80]
 14.8 [15]
                        32.14 [70]
                                                8.5 [68]
                                                                      3.17 [76]
 14.12 [14]
                                                8.6 [53]
                       34.16 [85]
                                                                      5.11 [74]
                                                8.9 [68]
 14.13 [72]
                       37.24 [16]
                                                                     5.13 [55]
 15.5 [16]
                                               9.15 [85]
                       37.30 [16]
                                                                     7.22 [69]
 16.17 [60]
                       37.32 [16]
                                               9.22 [85]
                                                                     8.6 [76]
 18.31 [56]
                       37.38 [16]
                                              10.8 [48]
                                                                    11.6 [46]
 19.23 [16]
                                              12.3 [64]
                       38.14 [81]
                                                                    13.20 [45]
 19.29 [16]
                       39.2 [17]
                                              13.2 [49], [50]
                                                                    14.23 [85]
 19.31 [16]
                                              13.7 [85]
                       39.7 [16]
                                                                   16.7 [73], [75]
                                             13.20 [53]
 19.37 [16]
                       40.27 [68]
                                                                   16.18 [72]
                                             13.21 [71]
 20.13 [17], [61]
                       41.18 [51]
                                                                   16.33 [69]
                                             14.14 [85]
 20.18 [16]
                       44.13 [69]
                                                                   16.36 [72]
                                             17.10 [53]
 20.21 [72]
                       44.15 [48]
                                                                   16.43 [74]
                                             18.10 [71]
 21.29 [61]
                      47.7 [55]
                                                                   18.11 [79]
                                             21.6 [82]
 22.5 [15]
                      47.13 [52]
                                                                   22.18 [83]
 23.29 [56]
                                             21.12 [53]
                      48.15 [44]
                                                                   23.5 [85]
                                             22.2 [84]
 24.14 [64]
                      49.2 [64]
                                                                   29.2 [84]
                                             22.4 [71]
                      50.1 [77]
                                                                  33.25 [75]
                                             22.14 [53]
                      50.2 [70]
      ISAIA
                                                                  36.4 [85]
                      51.2 [55], [70]
                                            23.15 [62]
                                                                  37.3 [44]
  2.15 [67]
                      51.5 [85]
                                            24.1 [85]
                                                                  37.7 [45]
                                            25.29 [79]
  3.2 [46], [48]
                      53.4 [52]
                                                                  30,22 [43]
                                            26.6 [46]
  3.8 [50]
                      53.7 [55]
                                                                  38.7 [62]
                                            26.24 [53]
 3.17 [80]
                      53.11 [55]
                                                                  39.3 [67]
                                            27.3 [45]
 8.7 [69]
                      57.1 [44]
                                                                  39.9 [55]
                                            28.13 [54]
 9.2 [72]
                      57.19 [52]
                                                                  39.28 [83]
                                            29.7 [53]
 9.3 [56]
                      59.19 [68]
                                                                 40.4 [43], [76], [85]
                                            29.11 [80]
10.13 [44], [48]
                      60.21 [52]
                                                                 43.26 [71], [72], [84]
                      63.15 [85]
                                            30.16 [50], [73]
10.16 [45]
                                                                 45.10 [83]
                                            31.39 [72]
10.17 [45]
                                                                 46.6 [85]
                                            32.4 [53]
10.33 [50]
                         JEREMIA
                                                                 46.19 [54]
                                            32.8 [75]
11.3 [72]
                                                                 47.8 [61]
                                            32.9 [75]
                       1.5 [51]
11.10 [47]
                                                                 47.22 [76], [77]
                                           32.19 [54]
                       2.3 [61]
15.2 [85]
                                                                 48.16 [8], [22]
                                           32.29 [69]
                       2.9 [49]
18.2 [53]
                                                                 48.21 [61]
                       2.17 [57], [74]
                                           32.35 [61]
18.7 [53]
                                           32.41 [45]
                      2.18 [74]
18.13 [65]
                                           33.11 [74]
                      2.27 [53]
19.4 [69]
                                                                     HÖSEA
                                           34.2 [80]
                      2.33 [51], [71]
19.20 [48]
                                           38.22 [67]
                                                                  1.2 [43]
22.18 [53]
                      3.4 [51], [60]
                                                                 2.6 [70]
                                           39.12 [8]
24.16 [45]
                      3.5 [60]
                                                                 4.6 [54], [73]
                                           40.1 [52]
25.6 [51]
                      3.7 [51]
                                                                 5.13 [75]
                                           44.8 [46], [85]
26.20 [61], [68], [72] 4.5 [50]
                                                                12.10 [54]
                      4.30 [51], [53]
                                           48.21 [54]
27.4 [85]
```

•

AMOS	88.10 [83]	LAMENTATIONS	11.39 [13]
AMOS	89.11 [75]	BAMENTATIONS	14.1 [15]
4.12 [62]	89.29 [72]	3.35 [59]	14.10 [15]
8.12 [62]	- •	3.53 [59]	_
0.12 (02)	95.5 [24]	0,00, [0,5]	14.15 [12]
	99.6 [57]	Dog Dot Lamba	15.1 [59]
MICAH	105.22 [78]	ECCLESIASTES	17.9 [23]
1.4 [75]	106.8 [67]	1.7 [59]	17.16 [67]
	107.35 [59]	- -	18.3 [10]
1.15 [61]	109.18 [85]	3.3 [75]	18.10 [15], [61]
4.3 [74]	112.10 [62]	4.3 [59]	19.10 [15]
6.5 [80]	119.42 [62]	6.10 [60]	20.7 [12]
	119.99 [63]	10.3 [60]	21.13 [13]
NAHUM	119.101 [75]	11.3 [57]	21.23 [13]
1.3 [71]	119.147 [60]		25.4 [58]
1.5 (11)	119.161 [60]	ESTHER	25.28 [58]
11 A D A W 17 1 1 17	132.7 [62]	• E [EO]	23.26 [30]
HABAKKUK	136.1 [55]	1.5 [59]	
1.5 [75]	137.6 [59]	2.3 [57]	2 CHRONICLES
1.16 [75]	139.23 [62]	3.13 [55]	4 2 [42]
3.19 [66]	140.13 [72]	4.7 [60]	4.2 [13]
		8.7 [60]	6.17 [13]
ZECHARIA	144.2 [83]		6.25 [76]
Zisciiii Ki.t	145.8 [71]	DANIEL	6.38 [13]
8.20 [54]		2.10 [58]	7.22 [14]
9.1 [47], [56]	PROVERBS	10.12 [62]	8.4 [14]
•	1.3 [59]	12.4 [62]	9.4 [14]
MALACHI	1.8 [59]	12.4 (02)	10.3 [14]
7 1 E (7E)	4.15 [83]		10.7 [14]
1.5 [75]	8.35 [60]	EZRA	10.12 [14]
3.19 [95], [97]	40 4 (44) (84)	9.12 [57]	11.1 [14] 12.2 [14]
3.22 [95], [96],	17/1 15 11 [71]	10.8 [64]	13.14 [60]
3.23 [95], [96]	17.17 [64]	10.44 [57]	18.8 [15]
	22.8 [61]	,	18.12 [14]
PSALMS	23.5 [81]	NEHEMIA	18.15 [59]
11.2 [67]	27.10 [71]		18.33 [15]
16.10 [71]	28.16 [60]	7.4 [56]	21.5 [14]
18.30 [76]	30.21 [60]	9.17 [60]	22.2 [28]
24.4 [81]		1	22 10 [14]
35.20 [60]	ЈОВ	1 CHRONICLES	22.11 [14]
39.11 [75]	5.18 [71]	9.40 [57]	23.1 [14]
42.9 (61)	9.8 [85]	11.2 [12]	23.9 [14]
51 10 (75)	15.17 [84]	11.11 [12]	23.14 [14]
60.4 [62]	21.4 [75]	11.12 [12], [13]	23.17 [14]
64.5 [57]	40.13 [67]	11.15 [13]	25.1 [14]
68.27 [25] 72.7 [59]	42.2 [72]	11.17 [13]	25.17 [15]
76.12 (67)		11.18 [13]	25.22 [14] 26.21 [16]
78.17 [60]	RUTH	11.20 [13], [15]	29.28 [60]
78.28 [62]. [6	67] 2.11 [8]	11.22 [13] 11.23 [13]	33.13 [23]
78.43 (76)	2.14 [58]	11.25 [13]	34.10 [15]
78.50 [59]	3.12 (21)	11.37 [15]	34.22 [61]
	12.1		

SHAPPING CONFORMS OF THE PROPERTY OF THE PARTY OF THE PAR חוורכ ויפלעליף ישכר שוא ליוצור ל निर्माण को निर्माण के מינור שריילים האוליף מקטלי בעי התישלים בי ולמשבה בבעיל ניונים שני רחיל למואו תבות בין אויים מרבא תפיניבווי ויייבא משאכליו בי כית שאול ויפלגם חוא על חובר המת מפיני החוא בקול היוניה אורי מית שאול תפל שה תואש טרביה וקית עיפיה ריכת שאר יפולטת כניר ונשא בלינו בכבל אנשיו ביום חוף אינוריופול यां अर्थ वर्षा के देश के तर्थ में एक का त्या है। ではいっていることではいっていること יפוראלאפור בעבר העביק יציפורבעם תחדין כי לכו אנשי ישראו וכי מע שיאות ובנין העיבו את חערים ויציפו ועלאי פי פותים משם בחי נחני אינטי משרי הייבעובר א דפייפורא ודיבעותא תירובא ארי מפט אינפירישר אנארי स्पार के अपने पर तार प्रवास के विद्यार में יאפס ואת פיים יאו מותפי ברדוו ויחול פישוחית ויכאופיפונים לפשם את החלים יום שארשאו שאור ואת פולשת בניו מפיים כחר המלעותה בילא בשתעוני ואות הייחואי נתואי קסיליא ומשובחו זו שאולונית ולוא בצוחי קבוליו ובו בפתאות כניוומת את ראשר הפשיכון אתכליה השלחר בארץ פושונים ככיב ובשך יבירל תומביוום ואת המם ופפסף של היפונו ביו קו שו שוב וייצים ושליוו בשוע ביו שום

中 而而"特殊"的是"中华"为"沙"。是为" לריום והרולים כר האלכון שתוא מכות 子がなるないない 物图750/71型均2 נלאשר בנפת גבר 一个的是一个同时到 वेशेन इक्ट्राइस्ट्राइस्ट्रीन हे जन्दर्गति אינטר בטונותי ולאפור בערערי ולאפריבים ולאטוי באשתפעי ילאשר בעני חירום אלי ולאפר בערותי ולמשר בחרשה יילאפר בעודי ול אפר כווכדון. ולכל המקוקות אפור המולרישום דיור मध्यात्रा त्रियात्रा त्रियात्रा विकास רווליה שביו ביה הרא יי הבריורהיי

יפלשונים בלחנים בישראל ותכואוניו ישראל מפה פלים בים ויפלים ליכסה מביקע ובלים באין ביצירין קרבא בישראל ואפני אינפני ישר אני קדם פליפותה" תפלי ליבילין בנונים רצובע נייף בירוני פלשתים את שאול ואתבביל ויק פלשותים את הוכדור הת אבינדים ראת פולבישת בנן שאולי וצורבי דינבלשותאי זה שאולי חת ביותי ולפילופילטופאי של ייוני רוב אביל וותכולרישות בנישאור ותכבי חמירות לכל שושור מים צאחר חביורים של אנפיים בקפות וחוד מאד מהכירים חקשי פרייו דאופינין ביוני פושימאיריון ליווא משונת היאורי שאורי לנשוא כריין שילף חובף וריקנעי בחפוצבאר הערונים השלה ודקרום וחובטלו בי ולא אברק

משלחו י בין ושיב שקיון לכבור לכמי שבלב . בין ושיב שקיון לכבור לכמי שבלב .

PLATE I CODEX REUCHLINIANUS

Karlsruhe, Germany

על אבחתות דיילנא איי ברובין או הפחינון דיילנא איי ברובין או המין אולפי שלחילבי הא הבל שלחילבי שלחילבי שלחילבי

פבום בפוליא ההיפרא הדין אמי.
פסקות הסיפרא חי תשנידוי יסכן י נשפטיךי
וישמיני חוקי שנית י שבריי ואספתיי
ונשבת מבצר מאפרים חיני נכיאם יי

נשתלם זה ספר נכיאים תרצומאויף אי על ידי ורח בר יהורח ווטר ספרא בשנת האתתמו ליצירר ובתינרלה לחורבן בית הבחיר שייכנה בימינו במהרד ויובינו למור בהם ולמד בלי פשושה ויתקיים בי הבתוב לא ימוש ספר השה הזה מפיך והצית בו יומים ולילה למען תשמור לעשות כבל הבתוב בו כי או תצליה את רוביר ואו תצליה את רוביר

ן כי חנה חיום בא כער בתנור יהלו כל ודים וכל עשירשעה לש וחום אתם היום הבאאמר יהוה צבאת אפור לא יעוב לחם שרשוענה אריחאיובא אתי בער כתערא ויולון בררשיעואוכל שברי חים אח חליםיף בקטיא תלחוך ית וווויפאראתי אפר בן עבאות רלא ישבק לחוו בר וברבר וורחח לבכיראי שפישמש ערקה ומרפא בכנפיר ויצאתם ופשתם כעלי מרכן ותרנח בכנפהאותיפקון ותיפולון בעיתרי ריבקא ועשותם רשעים בי זיווואפר תחת כפות רגליכם ביום אשר אני עשה אפר יחנה עבאות: ותרופורן רשיעין ארייחון קיטעאתחות פרפת רוציכון ביופאראנאו עביר צביי צביי

וכרו תורת מישה עברי אשר שירצי הי אתו בחרב על בל ישראל חקים המיברו אוריתא המשה עלדי רפלי ישראל חקים המים אייברי אורים הנה אנכל שלח לכם את אליה הנכיא לפני בא שלח לכם את אליה הנכיא לפני בא שלח לכם את אליה הנכיא לפני בא שלח לכם את אליה נכיא קום מייד שלח לכון ית אליה נכיא קום מייד שלח לכון ית אליה נכית מו הרב איים וושיב לב אכות על בנים יומא רשתי לפית מו הבתה מייד את הארך לפיתי פו אכות על בנים ולב בנים על אבתה פן אכון ולב בנים על אבתה פן אכון ולב בנים על אבתה פן אכון ולב בנים על אבתה על בנין ולב בנים על אבתה על בנין ולב בנים על אבתה על בנין ולב בניא

PLATE II
CODEX REUCHLINIANUS

Karlsruhe, Germany

מבים הביוונבר בינה ארבעין שנין בפרכה כביאת בסיתכו מנכון ומשבאך לא עדו מעל רעלך: לחמא לא אכלתון וחפר חרת ועתים לא שתיתון בריל התירעון אַרי אַנא יו אלהכון: נאתנון לאתרא הבין סיחון מלכא DS 21 החשבון ועוב שלכא לקרמותנא ב שענו לאנה קרבא ושחנינין: ובסיכבא ית ארעהון ויהבנא למיוסנא לשבטא הרחובן ולשוכטא דבר ולפלצות שיבפיא רמנשהו יותיא ון ית פיתגשי ק ההין ותעברון שבוח ברול הנציחון נו בי התעברון: קיםין וישא דין בולכון ו יון אלהבין ריי שבשיבון סביכון ושר コアノド בשמן ונ שריתר מכ בלו פך בפינא ובמימתה ו לשר יושה 1275 m or feligible to

בון כלחור אנא בור יו ליבון וינ פום זא חרא או פן דאיתותו הכא עי קאום יומא . דין

的自身是是

ליקה יהוה את-שכו מתחונ השבים קאם ישא הין
יותון ית ויותיבנא בארעא רמצרים ויות דעברנא ביני עפניא דעברתן מזישו או א כסעא ורהבא דעשהון ידילמא אית פכון גבר או אינד או וודעת אי שבטא איה הגא לפחד לפפרח ית כעות עפטיא הובין דלמא אית בכון גבר שוידעת אי שבטא איה הגא לפחד לפפרח ית כעות עפטיא הובין דלמא אית בכון גבי סיידר רפיין בי נובינא הרא ויחשיב בליבית למימר שלב שיהי לי איד יו ויונות איני

תיכין בספראון

PLATE III SPANISH INCUNABULUM

Library, Jewish Theological Seminary of America (SHELF MARK 72.050)

שבטיבסוקניבסושטריבס כל איש ישראל שבבס גשיבס שבטיבסוקניבסושטריבס כל איש ישראל שבבס גשיבס

ונרך אשר בקרב מחליר מחטב עצירער שאב מימיר לעברך בברית יחנה אלהיך ובאלתו אשר יחנה אלהיך כרת עסר היום : לפען הַקיִם־אֹלְרַ הַיוֹם לו לעם והוא יהיה לך לאלהים כאשר הבר לך ובאשר נשבע לאבתיה לאברהם ליצקק וליעקב: ולא אתכם לברכם אנבי כרת את הברית חואת ואת-האלה הואת: כי את-אשר ישנו פה עסנו עסר היום לפני יהנה אלהינו ואל אשר-איננו פה עסנו היום : כי-אתם ירעתם את אשר ישבנו בארץ מצרים וצד אשר עברנו בקרב הגיים אשר עברתם : נתראו את שקוציהם ואת-הלליהם עץ נאבן בסת ווהב אשר עםהם: פריני בכם איש אר אשה או משפחה או שבט אשר לבבו פנה היום בעם יהנה אלהינו-לַלְכַת לַעַבֹּר אָת אלחי הגוים ההם פן יש בכם שרש פרה ראש ולענה : והיה בשבעו את רברי המלה נחמת והתבהר בלבבו לאמר שלום יהיה לי בי בשררנ לבי אלר המנו חפות תולוה את הצמאף: לא-יאבה יהנה פלה לו לייה לולראת באוח בעוש ולבהע בן כל נמלנו